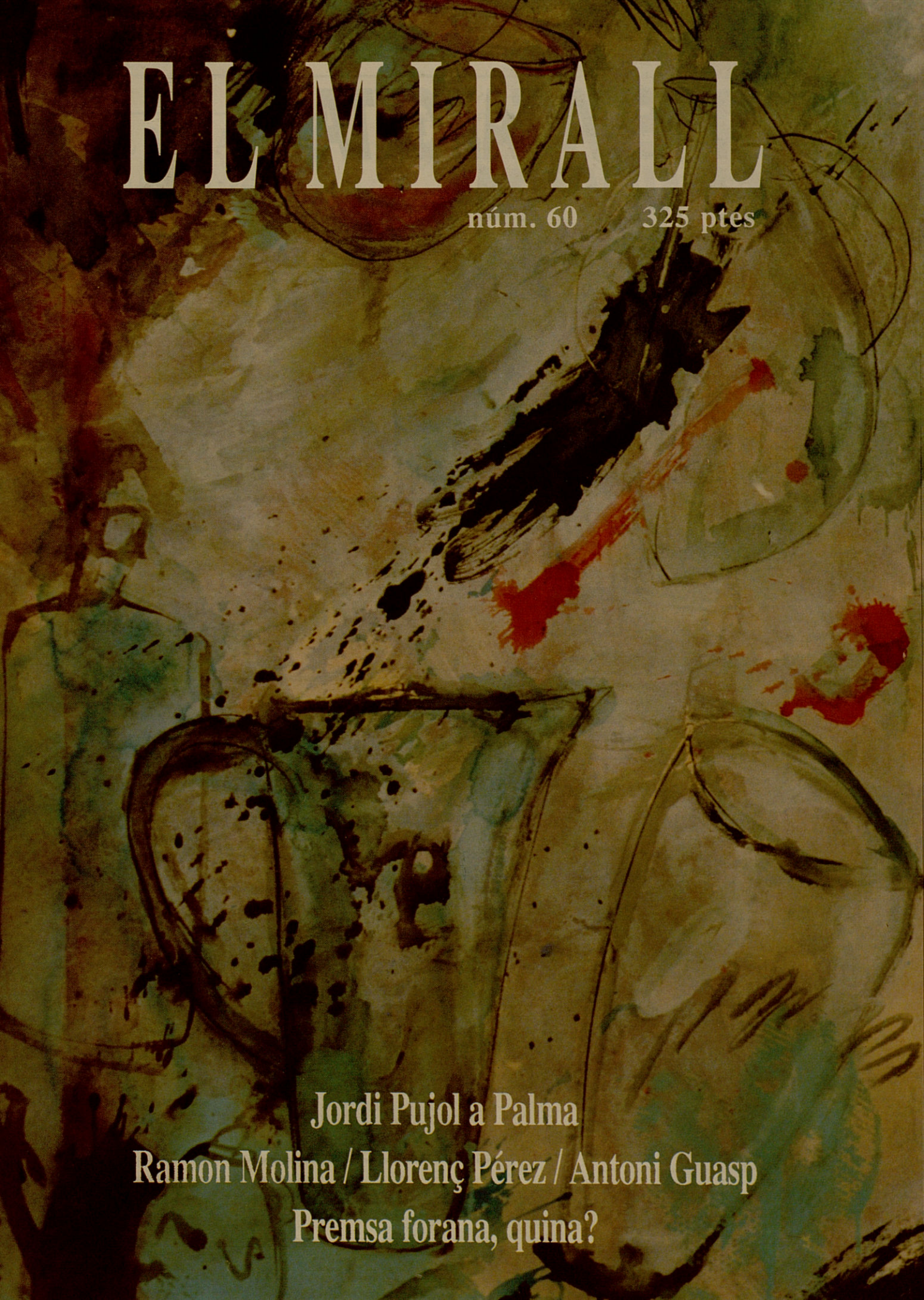

EL MIRALL

núm. 60

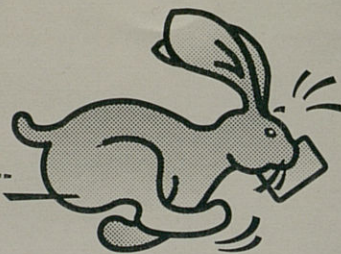
325 ptes

Jordi Pujol a Palma

Ramon Molina / Llorenç Pérez / Antoni Guasp

Prensa forana, quina?

LA TEVA TARGETA "SA NOSTRA" SERVEIX PER A TOT:

PER POSAR BENZINA...

PER ANAR DE COMPRES...

PER ANAR A SOPAR...

Clave

**I ARA... ¡PER GUANYAR
MOLTS DE PREMIS!**

Quan faceu les vostres compres amb la targeta Sa Nostra participareu automàticament en el sorteig de 2 compres gratuïtes cada dia, de 10 càmeres de vídeo i de 15 televisors en color durant la promoció.
PROMOCIÓ VÀLIDA DE L'1 DE DESEMBRE DE 1992 AL 28 DE FEBRER DE 1993.

"SA NOSTRA"
CAIXA DE BALEARS

EL MIRALL

Revista mensual - 325 ptes.
Febrer - 1993 - núm. 60
ANY VII

Edita:

OBRA CULTURAL BALEAR
 C/ Impremta, 1 - 07001 Palma
 Telèfons: (971) 72 32 99 - 71 48 57
 Telefax: (971) 71 93 85

Publica:

Associació EL MIRALL
 C/ Impremta, 1 - 07001 Palma
Producció, Administració i Publicitat;
Informació i Correspondència:
 C/ Impremta, 1, Pral. 2ª Tel. 72 59 37

07001 Palma (Mallorca)

Apartat de Correus 179

07080 Palma (Mallorca)

Delegació a Barcelona:

C/ Montcada, 20 (Palau Dalmaes)

08003 Barcelona

Delegació a València:

C/ Moratín, 15
 46001 València

Director:

Clement Picornell

Subdirector:

Pere Estelrich i Massutí

Cap de Redacció: Universitat de les Illes Balears

Gaspar Valero i Martí

Secretari de Redacció: Servei de Biblioteca i Documentació

Josep Mª Magrinyà i Bruñ

Consell de Redacció: Edifici Guillem Cifre de Colònia

Macià Blàquez i Salom

Francesca Bosch i Capó

Rosa Mª Calafat i Vila

Antoni Ginard i Bujosa

David Ginard i Féron

Antoni Marimon i Riutort

Antelm Pujol i Fulgencio

Andreu Ramis i Puiggrós

Pere Rosselló i Bover

Publicitat:

Santi Adrover i López

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels autors.

Coberta: Original d'Antoni Guasp, obra de tècnica mixta.

Fotos:

EL MIRALL.

Maquetació i Fotocomposició:

Documenta Balear s.a.

Impressió i coberta:

Xisco Arts Gràfiques,
 c/ Baix Riera, 1-A - Palma. Tel. 24 03 86

Dipòsit Legal: P.M. 10-1987

VENIR PER FEINA

4

La visita de Jordi Pujol a Palma

ENTREVISTA

32

Antoni Guasp: un pinzell expressionista modern
 CATALINA JULIÀ I NOGUERA

33

Repugnàncies, culpabilitzacions i fal·làcies
 ANDREU I MIR

MALESTAR AL PARLAMENT

34

El calvari de la Llei d'Espais Naturals
 JOSEP MOLL I MARQUÈS

COMUNICACIÓ

38

Prensa forana? Quina?
 PERE ESTELRICH I MASSUTÍ

LLUNY DE LA IMPOTÈNCIA

42

L'agressivitat creativa
 PERE FONT

ENTREVISTA

44

Ramon Molina: memòria viva
 del comunisme mallorquí
 MIQUEL LÓPEZ CRESPI

ACTIVITATS EXTRAESCOLARS

48

Filatèlia, Educació i Escola
 SEBASTIÀ BAGUR I FROILAN

HIPOTECA DE CABÒRIES

53

Retevisión, o la reencarnació malèfica de Felip V
 RAFAEL CRESPI I RAMIS

NORMATIVA COMUNITÀRIA

55

Centre de Documentació Europea de les Illes
 Balears

JAUME PAYERAS ALZINA

ESCAC I MAT A LA BIOSFERA

56

La destrucció de la capa d'ozó
 PERE FELIP BUADES

ATEMPTAR CONTRA LA NATURA

57

Ecologia política
 JAUME MARCH

NORMALITAT, NORMALITZACIÓ, NATURALES

58

Fes-te festa
 EDUVIGIS TORRES

ACTIVITAT CIENTÍFICA EN LLENGUA CATALANA

61

Les II Trobades d'Història de la Ciència
 i de la Tècnica als Països Catalans
 JOAN-ANTONI MESQUIDA

EL FET DE VIURE

63

Al voltant de Jaume Vidal Alcover
 JAUME POMAR

XIBBOLET

65

Senyora prevera
 MATEU GRIMALT I SUREDA

EL PATRIMONI HISTÒRICO-ARTÍSTIC

66

La dinamització econòmica dels nuclis urbans
 PERE MIRALLES LE FOLL

ELS AMICS DE VALLDEMOSSA

67

Homenatge a Josep Coll Bardolet

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5102891167

BIBLIOTECA BARTOMEU MARCH

68

Llorenç Pérez, bibliotecari. In memoriam
 JAUME BOVER

SI CAMINAU UN POC

70

L'increïble tirany de ses Balandres
 COSME AGUILÓ

HEROIS HUMANS, HUMANAMENT HUMANS

72

Literatura infantil i juvenil: un desgauge
 PONÇ PONS

AL SERVEI DE LA NACIÓ

74

Joan Colomines i la llengua catalana
 JEAN SERRA

LA DARRERA COMUNITAT DE L'ESTAT ESPANYOL

76

IX Memorial Llorenç Moyà (setembre 1992)
 VICENÇ CALONGE I GUSTÀ

ENTREVISTA

77

Francesca Adrover i Julià, vivències sinceres
 en la poesia i la plàstica
 JORDI RIVAS

MÚSICA

78

Caimari / Magritte
 PERE ESTELRICH I MASSUTÍ

LLIBRES

79

La pervivència del rei En Jaume
 ANTONI J. QUINTANA I TORRES

Sobre conversos i inquisidors

JAUME SERRA I BARCELÓ

Caps de fil, de Jean Serra

AINA PERELLÓ

Aquells homes dels temps passats, de Joan Abelanet
 E.M.

Dos estudis sobre el costumisme
 P.R.B.

VIATGES LITERARIS

84

Occitània-Provença (i 5). Entre emperadors i papes
 MIQUEL FERRÀ I MARTORELL

PANORAMA CULTURAL

86

Els Col·loquis de Tànger
 JAUME BOVER

Antoni Ginard i Bujosa és un home optimista, bunyolí i fadrí, professor de la UIB a la Facultat de Ciències de la Terra, que parla de les coses més serioses amb el mateix somriure que de les coses més divertides. Col·laborador d'EL MIRALL des dels primers números, els seus articles solen disposar d'un comú denominador: els EE.UU. Els americans són la causa de tot (no precisament la culpa de tot). La seva secció *La moguda planetària* és un compendi, moltes vegades àcid, d'això. Però ho diu, com sempre, amb els ulls plens de rialles.

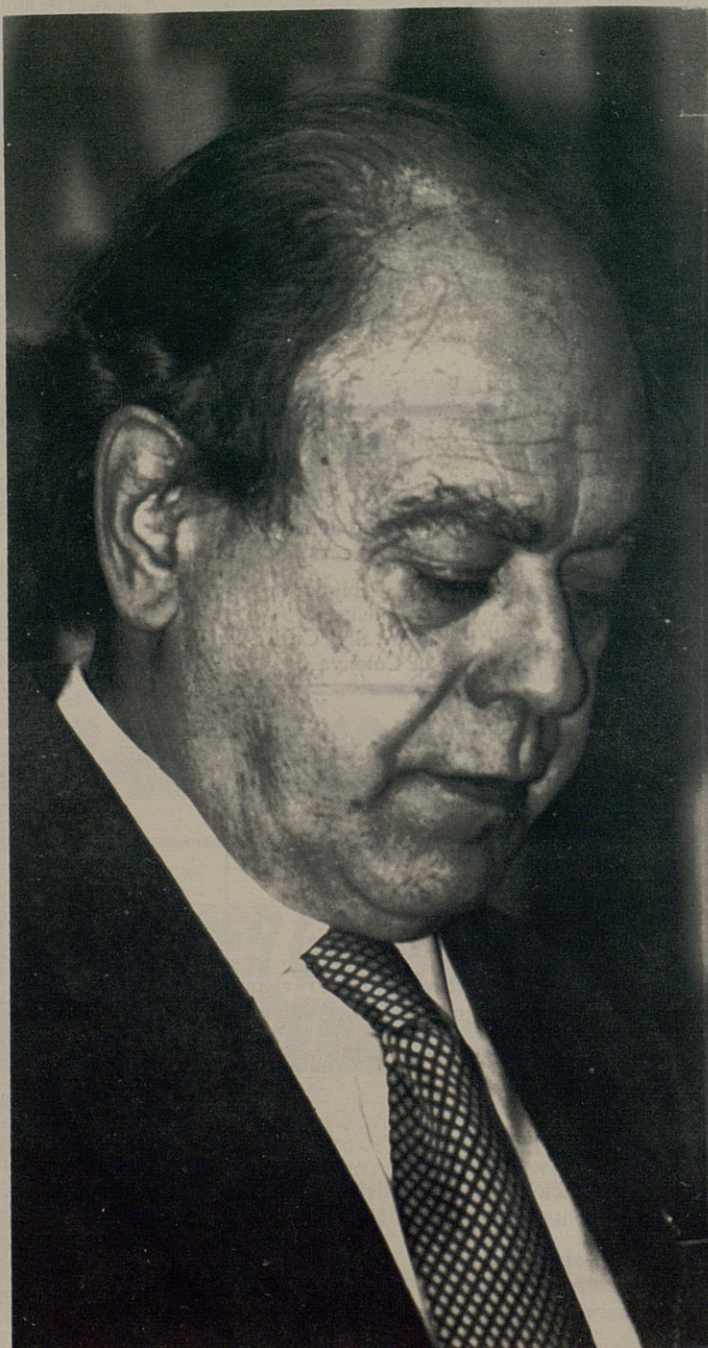
La visita de Jordi Pujol a Palma

Dia 18 de gener Jordi Pujol visità Palma convidat per l'Obra Cultural Balear i la Confederació d'Associacions Empresariales de Balears, i va passar unes hores en contacte amb personalitats del món polític, econòmic i cultural. No era un viatge institucional, ni responia a una proposta política de col·laboració entre institucions, ni es tractava d'una acollida oficial motivada per qualche acció de govern. S'havia convidat Jordi Pujol perquè fes una conferència pública en l'històric marc del Teatre Principal sobre els temes "per a mi tan apassionants de l'economia i la identitat, de veure com es construeix un país i com es conserva", digué.

Il·lustrada amb exemples de fets històrics, culturals i econòmics, la conferència li va servir per exposar els projectes en els quals entén que Catalunya i les Balears estan juntes i per als quals caldrien actuacions coincidents. Una conferència en què va demostrar, d'altra banda, conèixer prou bé la realitat de les Balears.

Les autoritats polítiques de les Illes van rebre cordialment el president de la Generalitat de Catalunya i els contactes que s'establiren varen servir per posar unes quantes pedres en els fonaments del pont -aquell pont d'imaginació i diàleg a què es referia Blai Bonet i que ens recordava Nils Burwitz- de les relacions amb Catalunya. La primera pedra potser ha estat l'acord de mantenir reunions institucionals cada mig any.

Els mitjans d'informació recolliren amb amplitud la notícia del viatge i la valoraren, certament amb matisos segons la tendència del mitjà, positivament. Complint amb el propòsit de facilitar als lectors documents de primera mà, sempre interessants per a una lectura del fet quotidià a casa nostra, EL MIRALL reproduïx a continuació la conferència de Jordi Pujol, aquesta vegada amb les paraules de presentació que en van fer els presidents de les entitats amfitriones.- E.M.

Motius nous i vells de col.laboració. Nacionalisme i economia

JORDI PUJOL I SOLEY

Molt Hble. senyor President del Govern Balear, senyor president de la Confederació d'Associacions Empresariales de Balears, senyor President de l'Obra Cultural Balear, autoritats totes, senyores i senyors.

En primer lloc vull agrair la invitació que m'ha fet la Confederació Empresarial i l'Obra Cultural perquè vingui a parlar-los, i també agrair-los que m'hagin convidat a parlar de temes per a mi tan apassionants com els que figuren en el títol de la conferència.

D'acord amb aquests títols i amb la naturalesa del que és per una banda la Confederació Empresarial i de l'altra l'Obra Cultural, els he de parlar d'economia i d'identitat, de consciència i de sentit de país. Això ho podria fer en termes de caràcter

general, de política general, per exemple en el camp de l'economia, i estic segur que en aquests moments sintonitzaria amb molts de vostès si dediquéss el meu parlament sencer a l'actual moment econòmic definit per una certa preocupació.

Sense una bona
enginyeria financera
no es pot funcionar.
Però nosaltres volem
posar l'accent en
l'economia productiva.

Economia productiva.- Vostès saben a través de la premsa, si més no alguns de vostès ho deuen haver seguit, que nosaltres (vull dir el Govern de la Generalitat de Catalunya i també les forces polítiques que li donen suport) tenim en aquest tema concret del moment econòmic i de la política econòmica una posició molt definida, cada vegada més definida i més contrastada amb la política que s'està duent per part del Govern central, del Govern socialista. Nosaltres hem pres partit, de sempre, (potser ara això s'ha posat més en evidència pel context en què ens movem) per allò que en diem l'economia productiva, enfront -no dic en contra, però enfront- del que se'n podria dir l'economia financera. I entenem per economia productiva, bàsicament, la indústria, l'agricultura, el turisme i, evidentment, també un gran nombre de serveis, molts dels quals no existirien si no estessin al servei -si se'm permet la redundància- de la indústria, de l'agricultura i d'aquells sectors del turisme més directament productius.

O sigui, que enfront de la tendència, en el sentit més negatiu de la paraula, de certs sectors econòmics a considerar que l'important és comprar i vendre i canviar cromos, nosaltres entenem que l'important és produir i produir riquesa. Òbviament que l'economia financera és molt important i que sense una bona enginyeria financera, com es diu ara, no

Francesc Albertí, president de la CAEB:

Senyores i Senyors, Molt Hble. President de la Generalitat de Catalunya i Molt Hble. President de la Comunitat Autònoma de Balears.

Hem de donar-vos les gràcies per la vostra assistència en aquest acte i principalment a Don Jordi Pujol per haver tengut la deferència de venir aquí a estar, a contactar amb el món de la cultura i amb el món de la burgesia, el món del capital d'aquestes illes. Pecarfem si no donàvem també les gràcies a tots els assistents. Crec que és un dels millors actes públics en què tant la Confederació d'Associacions Empresariales de Balears com l'Obra Cultural Balear hi tenim una gran participació. Així és que moltes gràcies a tots vosaltres que heu tengut la consideració de venir a aquest acte que només té una intenció, que és la d'atracar dos pobles que tenen una història comuna i que encara que en certs moments han tengut les seves divergències, creim, en el món empresarial, que el que ens convé és anar del braç d'aquest poble que té arrels comunes amb nosaltres, un poble que històricament és igual que nosaltres. Per això veim molt oportunes les iniciatives que s'han anat prenent tant a nivell empresarial com cultural i dels dos governs autònoms.

I en donar les gràcies al Molt Hble. Don Jordi Pujol m'hauria de permetre que li digués, d'una forma col.loquial, "benvigut germà nostre".

Reportatge fotogràfic de Magdalena Soler.

es pot funcionar. Però nosaltres volem posar l'accent, entenem que és bàsic posar l'accent en això, i en que, al costat d'una política monetària, que hi ha de ser, hi ha d'haver una política fiscal. Fa temps que la reclamem i fins i tot en alguns aspectes havíem aconseguit alguna cosa ara fa un any o un any i mig, però que darrerament hem perdut en el nou gir que ha pres la política econòmica espanyola. Per tant, política econòmica, política fiscal, política de rendes, i nosaltres hi afegim a més una política especial de suport específic al món empresarial.

Economia del dèficit.- Nosaltres, i permetin que dediqui cinc minuts a això encara que no és l'objectiu principal del meu parlament, ens adonem que a Espanya hi ha hagut una política econòmica molt condicionada pel tema del dèficit i per la preocupació de cobrir-lo. Comprenem que en un moment determinat la cobertura d'aquest dèficit, que donat l'esforç de creació d'estructures es comprén que existís, requeria acudir a l'estalvi exterior. Però també fa temps que pensem que en això ja ens hi hem viciat i que ens hem convertit, amb molt marge, dependents d'aquest estalvi exterior. La conseqüència ha estat que, de fa temps, hi ha a Espanya una política de diner car i d'una pesseta molt sobrevaluada.

Ara, últimament, i no pas perquè, em temo, ho hem demanat alguns de nosaltres (per exemple jo mateix feia temps que demanava una certa devaluació, moderada, de la pesseta), sinó simplement perquè el Bundesbank en un moment determinat va dir que això de la ficció s'havia acabat i que les monedes havien de començar a situar-se al que eren els seus valors reals; doncs hi ha hagut, com vostès saben, una devaluació. Però en general, i fins ara i en molt bona part, aquí hem tingut una política de diner car i de pesseta alta, que era exactament el que es necessitava per tal que vinguessin els capitals estrangers, sobretot els financers,

El vestíbul del Teatre Principal el vespre de la conferència.

Antoni Mir, president de l'OCB:

Molt Hble. President de les Illes Balears, senyor Gabriel Cañellas; Molt Hble. President de la Generalitat de Catalunya, senyor Jordi Pujol; autoritats, socis de l'Obra Cultural Balear, membres de les entitats cíviques i particularment de la Confederació d'Associacions Empresarials de Balears, amics: Bon vespre.

És amb nosaltres, Jordi Pujol. La seva visita era molt esperada, envoltada de totes les expectatives que hem anat acumulant aquests anys que s'han caracteritzat, lamentablement, per la inexplicable poca importància de les relacions institucionals entre Catalunya i Balears, perquè no és normal, no és possible que no es relacionin normalment els governs de dos països, de dos pobles, que són veïnats geogràficament, que són molt dinàmics econòmicament, socialment, que tenim vincles humans constants, que tenim múltiples característiques comunes com a pobles mediterranis creatius i pròspers, que necessitem mútuament influir i tenir un gran pes en les decisions de l'Estat i d'Europa; dos països amb lligams històrics per no parlar del fet que tots coneixem de compartir la mateixa llengua i cultura. Tot això hauria d'haver facilitat una col·laboració intensa, normal i sense reserves, a tots els nivells.

També és amb nosaltres, i ens congratulam d'això, el nostre president, el president de les Illes Balears, Gabriel Cañellas. I precisament perquè tenim entre nosaltres els dos màxims i legítims representants dels nostres pobles hem de recordar com és de necessari l'establiment de relacions efectives de cooperació estable entre Catalunya i les Illes Balears. No només perquè ho preconitzen la Constitució i els dos Estatuts d'Autonomia sinó perquè ho exigeix clamorosament el fet que els nostres dos pobles estan ara per ara molt més a prop que les respectives institucions, sense oblidar allò que coneixem i sabem tots: que una cultura i una llengua d'àmbit demogràfic mitjà i sense Estat com la nostra, necessita vitalment coordinar una política cultural i lingüística comuna.

Desitjam de tot cor que la trobada d'avui serveixi per desbloquejar aquesta situació i que doni pas a un programa concret, palpable, de mesures pràctiques de cooperació.

Parlem, però, del conferenciant. Jordi Pujol és una persona que té darrere seu una trajectòria llarga i coherent des de la resistència cultural al franquisme fins a la tasca ingent de divulgació del nacionalisme, al qual ha fet la seva pròpia aportació teòrica. Com a president de la Generalitat ha contribuït decisivament a

Personalitats del món cultural: Antoni Mir, President de l'OCB; Bartomeu Rotger, Director General d'Educació; Pilar Ferrer, Presidenta de la Comissió de Cultura del Consell Insular; Bartomeu Vidal, Conseller de Cultura; i Jaume Martorell, Director General de Cultura.

aquests que entren i surten i que ara se'n diuen especulatius, però que de fet no són especulatius sinó grans capitals que existeixen a tot el món i que busquen la seva col·locació més alta possible perquè són, per exemple, de fons de pensions.

I fins i tot dins Espanya mateix fa la impressió, a mi no em consta perquè no he assistit a cap reunió en la qual s'hagi decidit això, com que

el govern hagués dit a la banca: escolteu, vosaltres no heu de subscriure els meus pagarés, ni les meves obligacions, que jo ja us posaré el preu del diner a un nivell que us hi guanyeu la vida. Tot això ha tingut una víctima, naturalment, que és l'economia productiva, és a dir l'economia basada en inversions a mig i a llarg termini, confiant no en aquell tipus de benefici que es pot

fer avui per demà a través d'una bona operació financera, una bona compra-venda, una bona entrada i sortida al mercat dels pagarés, de les obligacions, sinó en el benefici basat en un treball a llarg termini. I això és la inversió turística, la inversió industrial i, molt més encara, la inversió agrícola que és més lenta en els seus rendiments, i també la inversió immobiliària. Cert és que en alguns sectors immobiliaris hi ha, perquè s'hi presta una mica, una especulació no sana, però és evident que en el seu conjunt l'activitat immobiliària ha estat i és una activitat productiva.

Aquí hem tingut una política de diner car i de pesseta alta, que era exactament el que es necessitava per tal que vinguessin els capitals estrangers, sobretot els financers.

Si ara jo seguís per aquesta línia em fa l'efecte que ens posaríem d'acord, perquè les Balears són un país d'economia productiva com també ho és Catalunya, d'una manera diferent, evidentment, perquè la nostra estructura econòmica és diferent de la de vostès, però és també una economia productiva que, a més, necessita ser competitiva a nivell internacional i que una pesseta molt alta com la que hem tingut fins fa quatre dies, i uns tipus d'interès molt alts a dintre, és a dir això que serveix per cobrir el dèficit a través dels capitals que vénen de fora, és exactament el que no convé a una economia productiva com la balear o com la catalana.

Però no crec que vostès m'hagin cridat perquè els parli d'això,

fer de Catalunya un país modern, fort i respectat, a donar-li projecció internacional i un pes específic a Europa. Ha creat uns mitjans audiovisuals de comunicació de qualitat, competitius, propis i nacionalitzadors, una de les realitzacions cabdals per les quals serà recordada la seva obra de govern.

I si no som nosaltres ni és aquest el lloc per jutjar i fer balanç de la seva acció política, sí que podem deixar constància de la seva capacitat de sintonitzar amb un poble, el poble de Catalunya, i de ser un líder polític carismàtic, amb capacitat més que demostrada per impulsar la construcció d'un país, influir en la política de l'Estat, obrir-se camí a l'Europa en construcció, dirigir un partit en coalició, guanyar successivament en totes les eleccions, viatjar arreu del món i, per descomptat, governar a Catalunya i tenir encara temps per dictar avui una conferència en aquest històric Teatre Principal.

Crec que coincidim molts de nosaltres amb el ponent, almenys, en una cosa: ens preocupa com es construeix un país, perquè volem fer de les Illes Balears un País.

Com el nacionalisme pot contribuir a rellançar un poble i a estimular la vida econòmica i com poden col·laborar els nostres pobles: vet aquí els temes centrals de la conferència *Motius nous i vells de col·laboració. Nacionalisme i economia*, que dictarà tot seguit Jordi Pujol. (Aplaudiments)

Bartomeu Rotger; Josep Moll, Secretari segon del Parlament Balear; Salvador Garcia, cap de Protocol del CIM; Joan Verger, President del CIM; Jeroni Albertí; Jaume Martorell i, d'esquena, Bartomeu Vidal.

malgrat que jo hi hagi volgut fer una petita referència.

Valors comuns. - D'acord amb el títol, els podria parlar de la identitat, i en aquest sentit, com acaba de dir el president de l'Obra Cultural, no crec que ningú posi en dubte que parlem una mateixa llengua i que tenim un tronc cultural comú. Ningú

posa en dubte que valors comuns nostres són en Llull, el primer que va escriure un llibre de filosofia que fos en llatí a l'edat mitjana, de la mateixa manera que l'Eximenis, de Girona, és patrimoni de vostès i nostre, i que és patrimoni dels catalans l'Alcover, del qual avui hem visitat la casa, aquí, a Palma, de la mateixa

manera que ho és de vostès en Maragall, i que són patrimoni nostre la Carme Riera, en Porcel, en Melià de la mateixa manera que són patrimoni de vostès l'Espinàs, en Jesús Moncada o en Palol per citar uns quants novel·listes actuals del Principat de Catalunya.

Naturalment que en parlar-ne no podré deixar de tenir en compte -i amb això entro una mica en aquest terreny que el president de l'Obra Cultural subratllava ara del perquè de vegades no hi ha hagut més col·laboració- la molt forta consciència etnocèntrica balear; i ja que em sento aquí, amb vostès, entre amics, permetin que digui una certa mal·fiança que nosaltres notem sovint quan fem aproximacions d'aquest tipus a la societat balear. I és una cosa que ens obliga, a nosaltres els catalans, a una gran prudència, una certa cautela que potser sí que de vegades portem massa enllà.

Jo deia en una situació similar, no fa gaire, que si prudent vol dir el que realment vol dir, i vol dir home savi, home equilibrat, home que fa les coses bé, ser prudent no vol dir ser únicament cautelós, sinó home assenyat, doncs és possible que a vegades no hem estat prudents en el sentit que tots plegats hem estat massa assenyats, massa respectuosos, falsament respectuosos, potser massa temerosos de fer alguna cosa que pogués semblar una interferència, una ingerència.

Països pobres de cultura comuna. - Ara no els parlaré a fons del tema d'identitat, almenys en el sentit habitual i tradicional en què se'n sol parlar entre nosaltres, i sense deixar l'economia i la identitat, diré, d'una banda, que l'existència d'una mentalitat econòmica balear de caràcter productiu ha fet possible que les Balears fossin en els últims anys la part d'Espanya amb una renda per càpita més alta. I ho han fet treballant sobre la base d'un país pobre. Les Balears, com Catalunya, encara més les Balears, són països pobres, que no tenen recursos mate-

Francesc Albertí, President de la CAEB, va rebre Jordi Pujol, Marta Ferrussola i Joan Guixart a la porta del Teatre Principal.

rials, que no tenen carbó, ni ferro, que no tenen gas, petroli, que tenen poca aigua, i en el cas de vostès això és especialment evident. Però, en canvi, gràcies a la iniciativa del país, gràcies a la gent, són països que han aconseguit en un moment determinat en què les coses s'han posat bé, crear una economia molt i molt important.

Per una altra banda hi ha aquest fet evident, indiscutible, de la nostra unitat lingüística i cultural, i que hàgim aconseguit que la llengua i la cultura catalanes en el conjunt de l'Europa d'avui, com a llengua i cultura sense un estat propi, siguin probablement l'exemple més reeixit de la capacitat de supervivència que hi ha hagut, fins i tot amb aspectes brillants.

Bé, doncs sobre la base d'aquests dos fets positius que encaixen perfectament en l'origen de la invitació de la Confederació d'Associacions Empresarials i de l'Obra Cultural, permetin-me que els parli d'això però amb un altre enfocament, que és el següent:

Els convido en primer terme a contestar-nos una pregunta, que evidentment no cal que contestem ara, però pensem-hi: Les Balears i Catalunya podem anar plegats? I, ens convé anar plegats?

Ens convé anar plegats?.- Aquesta és la pregunta. Permetin que a través d'això els convidi a tenir una visió de futur de l'economia, de la identitat, del nacionalisme... Podria autocomplaure'm molt parlant del que han estat en Maragall o l'Alcover o, com dèiem abans, el que han estat en Lluïll, l'Auzias March... però jo els convido a fer aquesta reflexió en línia de futur.

Evidentment que encara podríem fer una molt breu reflexió sobre els motius que hem tingut d'unió i desunió a través de la història. Els d'unió són clars: aquesta llengua comuna, aquestes arrels històriques comunes i moltes més coses. També, i abans hi ha fet referència el president Albertí de la Confederació Empresarial, hi ha hagut moments en

els quals els nostres plantejaments, les nostres visions, els nostres interessos i potser els nostres sentiments en alguns aspectes no han coincidit. Jo no conec prou bé la història per saber, per exemple, fins a quin punt encara a través dels segles ha pogut arribar d'una manera més o menys conscient fins al temps modern algun

Això de les 17 Autonomies va ser un invent de la reticència espanyola a acceptar dos fets diferencials molt importants.

ressentiment per allò que pogués esser la batalla de Lluçmajor, o el fet que, m'imagino, els tributs que pagaven els mallorquins al segle XV es devien pagar a través de Barcelona, o a través de Nàpols, no ho sé exactament, en l'època d'Alfons el Magnànim, posem per cas.

Sí que sé, en canvi, que en

1714, en la guerra de successió, Catalunya i les Balears van lluitar en el mateix bàndol, i que l'heroi més mític i més estimat per part dels catalans encara després de la caiguda de Barcelona i d'haver estat ajusticiat d'una manera cruel i esgarriosa, el general Moragues, va ser delatat i detingut quan estava a punt d'embarcar-se cap a Mallorca per, des d'aquí, continuar la guerra -Mallorca va resistir fins el 1715; i altres coses positives com la Renaixença catalana que ha estat també una Renaixença mallorquina, i l'aproximació que hi va haver entre els catalanistes i els mallorquinistes. Tot això.

Però, en canvi, després hem de veure l'efecte de la propaganda catalana que es va fer a les Balears i d'una manera molt especial a Mallorca a partir de l'any 1936, el record que va deixar l'expedició del capità Bayo; o al revés, el fet que els grans bombardejos de Barcelona, que per la seva època eren molt grans, dels més grans que no hi havia hagut mai, es feien des d'avions que venien de Mallorca, cosa que no vol dir res perquè a més eren avions italians; però jo encara record que de

Jordi Pujol: "Ni des del punt de vista econòmic ni des de la solidesa de la seva societat, les Balears no es poden comparar amb les altres illes mediterrànies, i em sembla un error fer-ho. Les Balears estan al capdamunt del desenvolupament a l'Estat espanyol i les altres illes, respecte als seus Estats, són desenvolupades."

petit, devia tenir 7 o 8 anys, i des del meu poble de Premià de Dalt veia com es bombardejava la ciutat de Barcelona i que dèiem "mira ja arriben els avions de Mallorca" i després "ja se'n tornen cap a Mallorca". Eren avions italians que menaven pilots italians. Però aquesta era la manera com ho dèiem.

Proteccionistes i lliurecanvistes. - I d'altres, com per exemple al segle XIX els catalans vàrem ser més proteccionistes que vostès perquè teníem una base industrial més important i la indústria de tots els països d'Europa que llavors s'estava creant era proteccionista. I vostès que treballaven molt més sobre la base de l'exportació dels seus excedents agrícoles, segurament eren més lliurecanvistes. L'Alzamora, al segle XIX, que es dedicava, entre altres coses, a exportar l'ametlló, l'ametlla mallorquina a tot Europa, o els productors de taronges de Sóller, segurament devien ser més lliurecanvistes que nosaltres. Algú això ho hauria d'estudiar algun dia, els motius d'unió i de desunió.

Però, és clar, tot això forma part de la història i ara ho deixarem de banda i entrarem a la pregunta:

I ara què? El moment actual, què ens pot aconsellar o desaconsellar, anar plegats o no? Crec que ens *trobem*, i no és que volguem anar plegats o no, sinó que ens *trobem*, *estem* realment plegats en uns quants grans projectes. Els en diré cinc, d'aquests projectes, i per un ordre que no és el de la seva importància, sinó de la manera que després em permeti comentar-los breument:

Estem plegats en cinc projectes. - Hi ha el projecte *Mediterrani*, i sobretot el que en podríem dir de la Mediterrània nord-occidental. Hi ha un projecte, que està encavalat amb aquest, que és el projecte de l'*Europa del Sur*. Hi ha el projecte, que ja he citat abans, de la *política econòmica*, de quina política econòmica ens convé. Hi ha el projecte de l'*autonomia* i hi ha el projecte de la *identitat cultural*. Cinc projectes en

Jordi Pujol. "Els invito a contestar-nos una pregunta: les Balears i Catalunya poden anar plegats? Ens convé anar plegats? Els convido a fer aquesta reflexió en línia de futur."

De fa 40 o 50 anys s'està desenvolupant un segon eix europeu amb molt de dinamisme, que és el nostre: comença al nord d'Itàlia, passa per la costa mediterrània francesa i per la costa mediterrània espanyola.

els quals, em sembla a mi, no és que volguem o no volguem anar junts, sinó que crec que hi *estem* junts.

Per exemple, el de la Mediterrània en general però d'una manera molt especial el de la Mediterrània nord-occidental. Tots nosaltres pertanyem a una àrea, la mediterrània, que ha estat una àrea decadent des del segle XV. Havia estat una àrea molt important, però a partir del segle XV va entrar en una decadència a causa de moltes coses: els turcs, el descobriment d'Amèrica, l'enfortiment del nord, de França, que encara que sigui un país mediterrani de fet era i segueix essent un país que mira cap el centre d'Europa,

la seva preocupació és el centre d'Europa; Anglaterra, la gran potència atlàntica que apareix en aquell moment; Espanya mateix era una potència mediterrània, i molt, que ocupava bona part d'Itàlia, però de fet estava molt distreta, per dir-ho així, a causa d'Amèrica i de l'hegemonia europea que l'obligaven a dirigir-se cap els països del nord; i Holanda, una gran potència; i Suècia, que sense ser una gran potència ho va ser en moments decisius. Aquests eren els països que començaren a comptar a Europa a partir del segle XVI.

I la ciència i el pensament modern probablement també es van desplaçar cap el nord perquè la lluita religiosa va dificultar certs aspectes del desenvolupament del nostre pensament modern. I l'economia, evidentment. El pes econòmic es va desplaçar cap el nord. I la demografia. Tot es va desplaçar cap el nord. És una cosa que ha durat 300 o 400 anys. Ara això està canviant. Ara ens trobem que, evidentment, el centre de gravetat d'Europa segueix essent aquesta mena de corredor ample que neix a Amsterdam i al sud d'Anglaterra, Londres, que baixa per l'est de França fins a París, però sobretot la part est de França, òbviament per Alemanya, la vall del Rin, per Suïssa

i el nord d'Itàlia, fins a Milà, i ara més avall. Aquí és on hi ha el batec fort econòmic d'Europa. Hi era al segle XVII, al XVIII, al XIX i avui.

L'arc mediterrani i qualitat de vida. - Però de fa 40 o 50 anys s'està desenvolupant un segon eix, a distància si volen d'aquest, un segon eix europeu amb molt de dinamisme, que és el nostre: comença al nord d'Itàlia, passa per la costa mediterrània francesa i per la costa mediterrània espanyola. La costa francesa havia estat oblidada pels mateixos francesos. De fet França ha tengut oblidat i menyspreat de fa segles tot el seu sur, però ara la costa de Niça, de Cannes i de Montpeller -en un sentit una mica ampli de costa- fins a Tolosa està adquirint un gran desenvolupament, i molt modern i molt dinàmic. A Espanya l'economia forta, en el sentit creatiu, de creixement, d'innovació és la de Catalunya i la del País Valencià fins a Múrcia i la de les Balears. Reconegut a Europa, aquest arc és el que ha tingut durant els últims anys més dinamisme a nivell europeu. I això té una certa unitat perquè és una zona caracteritzada per la manca de recursos naturals -allò que hem dit: som pobres- però també pel desenvolupament fins i tot brillant d'una indústria de transformació nova -no pot ser una indústria de base- que s'ha fet aquests últims anys, per una molt forta participació del turisme, per una molt forta presència de les empreses petites i mitjanes, per un nivell alt de creativitat, fins i tot artística, i per una qualitat de vida important.

És evident que hi ha a Europa països que són més rics que nosaltres, que des del punt de vista estrictament econòmic tenen més qualitat de vida que nosaltres. Helsinki la deu tenir, però ningú no hi vol anar a viure perquè la diferència no és tanta com per haver de suportar el clima, el fred, la foscor i, de fet, la fredor de l'ambient, no únicament la fredor climatològica. Agafin un executiu de qualsevol gran empresa japonesa o

americana i li demanin: Vostè vol viure a Helsinki o a Palma de Mallorca, o a Barcelona? Vol viure a Helsinki o a Montpeller, o a València? I la resposta és clara. I això és un gran actiu que en aquests moments hem de saber utilitzar. El

A vegades tots plegats

hem estat massa

assenyats, falsament

respectuosos, potser

massa temerosos

de fer alguna cosa que

pogués semblar una

ingerència.

Hi ha hagut moments

en els quals els nostres

plantejaments, els nostres

interessos i potser els

nostres sentiments en

alguns aspectes no han

coincidit.

resultat de totes aquestes característiques és un creixement important.

Les altres illes mediterrànies. -

Entenc que les Balears formen part d'aquest arc. De vegades llegeixo que algú de les Balears parla de les illes mediterrànies: nosaltres tenim en comú amb Sardenya, tenim en comú amb Còrsega, tenim en comú amb Sicília. Permetin-me dir, amb el to absolutament modest i no gens pressumptuós que voldria donar al meu parlament, que a mi em sembla que això és un error.

Fixin-se que les Balears són unes illes de la Mediterrània occidental, i deixant de banda el cas molt particular de Malta, que comparades amb Sicília, amb Sardenya, amb Còrsega, i al revés del que passa en aquestes, no són la part més subdesenvolupada del seu Estat. Sicília, Sardenya en el conjunt italià no estan al capdamunt de tot com hi estan les Balears a l'Estat espanyol. I Còrsega igual. Ni des del punt de vista econòmic ni des del punt de vista del que en podríem dir la solidesa de la seva societat. Sicília té una societat molt sòlida, però no la volem la solidesa que té la societat siciliana: allò és una altra cosa. En cap d'aquestes illes hi ha una societat que pugui ser envejable. Ni a Còrsega, ni a Sardenya, ni a Sicília.

També des del punt de vista social. I ja no cal dir des del punt de vista econòmic. Em fa l'efecte que vostès, per molts motius, i pel polític de pertànyer a l'Estat espanyol, realment amb qui estan enganxats no és amb aquesta vocació de les illes mediterrànies com he llegit alguna vegada, sinó amb aquesta gent que som nosaltres, vull dir amb la gent del nord d'Itàlia, la costa mediterrània francesa i l'espanyola que som un dels elements, un dels sectors més dinàmics d'Europa.

Des de la Generalitat de Catalunya hem mirat de donar a aquesta àrea inclús un cert cos conceptual, fins i tot he anat a Estocolm i a diverses ciutats alemanyes a parlar de la Mediterrània, entre altres raons perquè era una manera de convèncer-los per via indirecta que invertissin a Catalunya: Escoltin, no ho inverteixin tot a Hamburg, els deia als suecs. No ho facin a Holanda, deia a Hamburg. Vinguin allà, perquè ara nosaltres estem en un moment de creixement i d'expansió, ara nosaltres portem empena.

L'Europa del sur. - A q u e s t projecte és un projecte en el qual vostès i nosaltres hi *estem*. Aquest projecte, dins un projecte més general, és el de l'Europa del sur, i se'n

parla molt sovint. De vegades es diu que hem d'equilibrar la gran força de l'Europa del nord i de l'Europa central amb l'Europa del sud, amb el reforçament de l'Europa del sud. Ja ens va bé això, i ja ho fem. De tota manera entenc que no ens hauríem de deixar arrossegar per alguna temptació meridionalista que consisteix a voler reforçar el sud contra el nord. Nosaltres no hem d'entrar en col·lisió amb el centre d'Europa. Des del punt de vista català això és molt clar i des del punt de vista balear em sembla que també, però permetin que els digui el punt de vista català.

Els catalans tenim tres dimensions històriques. A la nostra història hi ha tres coordenades: som un poble d'origen carolingi -l'únic poble espanyol d'origen carolingi-, naixem vinculats a l'imperi carolingi i a la idea de l'Europa central i la nostra capital, en el seu primer moment, no era Toledo, ni la nostra ambició era restablir el regne de Toledo. La nostra catedral era Aquisgrà i la nostra ambició esser el baluart sud de l'imperi carolingi. Naturalment, d'això fa més de mil anys, però és una cosa que segueix actuant en la profunditat. I sempre hem volgut estar lligats a Europa, inclús quan Espanya des del segle XVI i XVII fins fa quatre dies ha estat marginada, en part per culpa seva però també a causa dels altres que l'han marginada d'Europa, nosaltres sempre vam fer l'esforç d'estar lligats amb Europa del nord. El nostre model era Holanda. En els moments de la nostra gran decadència, en el segle XVII, dèiem: Nosaltres volem ser com Holanda, nosaltres volem fer l'Holanda del sud. Tenim aquesta

Jordi Pujol: "Estem plegats en cinc projectes: el de la Mediterrània nord-occidental, el de l'Europa del sud, el de la política autonòmica i el de la identitat cultural." (Josep Moll, Secretari segon de la Mesa del Parlament; Cristòfol Triay, conseller d'Indústria; Bartomeu Vidal, conseller de Cultura, Educació i Esports; Alexandre Forcades, conseller d'Economia i Hisenda; Cristòfol Soler, president del Parlament.)

dimensió. Òbviament tenim la dimensió espanyola, hispànica, és evident i no cal insistir-hi. I tenim la dimensió mediterrània. L'hem tinguda històricament, molt important, i de fet la seguim tenint avui com a vocació.

El lligam amb el nord.- Deixant les coses en aquest punt i en el grau en què, si més no, algun dels aspectes que els acabo de dir pugui ser útil per a vostès, nosaltres hem d'aspirar a ser el nord del sud, per dir-ho així, no simplement el sud contraposat al nord sinó aquella part del sud que és capaç d'assumir al màxim possible els aspectes positius que també té el nord, i de fer de lligam entre el sud i el nord d'Europa.

Això -ho comentàvem fa una estona en una reunió amb la Confederació Empresarial- es posa de manifest, per exemple, en una cosa d'una política molt actual: moltes vegades al govern espanyol el que el preocupa quan parla de la Comunitat Europea és allò que en diuen els Fons de Cohesió: Nosaltres, Espan-

ya, som pobres, i vostès ens han de donar diners. Ja està bé, ja ens hi apuntem també, però no massa. Entenguin-me: no només això.

Perquè resulta que després que anem parant la mà pels Fons de Cohesió llavors el govern espanyol no es preocupa, per dir una cosa aquests dies actual, de saber si ens incrementaran o no en un 15% l'IVA en el transport aeri. I és clar, més important que ens facin més o menys caritat per anar tirant endavant, és que el turisme, en aquest cas el turisme balear, sigui competitiu. És a dir, hem de lluitar a nivell de la Comunitat no tant pensant amb la mentalitat del sud subdesenvolupat sinó amb la mentalitat d'uns països que volen i se senten capaços de ser competitiu. Vet aquí la gran diferència. Nosaltres no estem en el sud per parar la mà. Hi estem, geogràficament, per ser competitiu amb el nord. Aquesta és la nostra diferència. Doncs bé, en aquest projecte, vostès i nosaltres també hi estem plegats.

Interessos coincidents de polí-

Jordi Pujol: "Ara es parla de desintegració. És una cosa que no té sentit i només la puc interpretar com una preparació per a una política restrictiva del fet autonòmic."

tica econòmica.- Abans he fet referència a una altra cosa. Avui, i crec que durant molt de temps perquè això no és el resultat de cap opció política sinó el d'unes estructures econòmiques que no canvien d'avui per l'endemà, avui, dic, vostès tenen una estructura econòmica productiva i nosaltres tenim una estructura econòmica productiva, orientades cap a la producció (i considero que el turisme és una activitat productiva), i, lògicament, tenim uns interessos de política econòmica molt similars, coincidents. En aquests moments tenim una crisi econòmica que així com la de l'any 73 i de l'any 79 va ser la del petroli, avui podríem dir que és la crisi del diner. És a dir, què és la cosa que realment ens crea més problemes? El preu del diner. Els salaris, d'acord, també. Una altra cosa, una altra de més enllà, tot el que vostès vulguin, la legislació laboral, molt important, la flexibilització laboral, el que vulguin... però sobretot, sobretot, el preu del diner, la crisi del diner.

Aquest és un problema seu i nostre, com és un problema seu i nostre que nosaltres som uns països

amb una base empresarial àmplia, la nostra economia no es basa en les grans empreses estatals ni en les grans multinacionals, ni en els grans grups financers, som països amb molta petita i mitjana empresa amb esperit d'iniciativa, i, com els deia abans, amb economia productiva. Tot això al marge de les opcions polítiques, més aviat com a conseqüència del que és l'estructura de la nostra societat econòmica i civil.

I això, amb diferències, evidentment, els passa a vostès i ens passa a nosaltres, i passa també al País Valencià que és un país altament productiu, competitiu i amb aquesta mateixa estructura econòmica. I per això hem de lluitar molt. Segur que si ara un periodista em fa una pregunta, serà: Senyor president, què passa amb l'IRPF? Què passa amb el finançament autonòmic? Ja és important això del finançament autonòmic, ja és important. Però no s'acaba tot aquí: per vostès, segons com, tan important podria ser el finançament autonòmic com que un dia, dins el fòrum del finançament autonòmic, els reconeguessin els costos de la insularitat. Perquè la

competitivitat és la clau de volta dels nostres objectius: ésser competitius.

Ja és important que el senyor Cañellas del Govern balear pugui fer unes quantes escoles més, però és molt important que les empreses, els hotels, les indústries que hi ha al país ara i les que hi pugui haver si vostès fan una determinada política, no hagin de seguir suportant l'inconvenient que realment és, des d'alguns punts de vista, ser unes illes.

Des del punt de vista català ens interessa molt l'IRPF, ens interessa molt modificar el sis-

tema de finançament i no ser discriminats com som, però tant com això ens interessa que hi hagi unes taules d'amortització que siguin més favorables a les empreses, que hi hagi una desgravació dels beneficis quan els beneficis es reinverteixen en la pròpia empresa, que hi hagi ajudes a les empreses que vulguin desenvolupar la seves xarxes comercials a l'exterior o que se les ajudi quan vulguin invertir a l'exterior: perquè les nostres empreses només poden ser competitives si ho poden ser a nivell internacional, i això vol dir xarxes comercials però també inversió a fora... Tot això ens interessa tant com ens pugui interessar l'IRPF.

I en el plantejament de totes aquestes coses, i no en el cent per cent (per exemple aquest tema dels costos d'insularitat que per a vostès és important, nosaltres no el tenim) tornem *estar* en el mateix projecte o en la mateixa problemàtica.

Sentiment autonòmic.- N'hi ha un altre: jo deia, l'autonomia. Espero que ningú se sentirà ofès pel fet que digui que el gran impuls i la gran pressió perquè a Espanya hi haguessin autonomies va venir bàsicament

del País Basc i de Catalunya, i encara més, es varen crear 17 autonomies per aigualir-ne dues. Després resulta que ara els fan nosa: 17 autonomies, 17 presidents, 17 senyors que fan viatges... viatges sense permís! (rialles i aplaudiments).

La veritat és que això va ser una mica l'invent d'ells, i quan dic d'ells no vull dir dels socialistes que manen ara, vull dir d'una pila de gent, els socialistes però també d'altres que no eren socialistes: va ser un invent de la reticència espanyola a acceptar dos fets diferencials molt importants. Consta que el fet diferencial és molt important i que, com he dit abans per a la identitat de la comunitat, és un fet que es dona evidentment en el cas balear.

Ara es parla de la desintegració: crec sincerament que és una cosa que no té cap base, però se'n parla. I d'aquí ve que aquesta referència que es fa a la desintegració només la pugui interpretar com una mena de preparació de cara a unes polítiques restrictives del fet autonòmic.

Nosaltres hem de defensar la nostra autonomia i només la podem defensar allà on hi hagi un autèntic i fort sentiment autonòmic, i els catalans confiem que a les Balears aquest sentiment autonomista que, i els prego que em disculpin altra vegada si no els agrada el que vaig a dir, no sé ben bé si existia fa vint anys amb prou força per aconseguir segons quin grau d'autonomia, però, sincerament, ara sí que crec que existeix, i en tot cas nosaltres confiem que ara existirà i que, per tant, en aquest projecte de defensar l'autonomia també podem anar junts catalans i balears.

La identitat.— I ahora amb els balears també per una cosa, i és el cinquè projecte en el qual *estem* junts. Vostès, com nosaltres, tenen una identitat pròpia, és a dir, hi ha una identitat cultural mallorquina que és germana de la catalana, hi ha un fet diferencial dins el conjunt d'Espanya, que es dona a Catalunya, que es dona a les Balears i del qual

es pot fer més o menys ús, però hi és. Amb tota sinceritat els diré que els catalans procurem fer-ne el menys ús possible, perquè del que volem fer ús, més que del fet diferencial en tant que element per utilitzar en termes d'un cert rebuig, és del fet d'identitat, que ja vol dir diferència, però volem posar l'accent en que volem ser, en que volem ser el que som.

A Espanya l'economia
forta, en sel sentit creatiu,
de creixement,
d'innovació és la de
Catalunya i la del País
Valencià fins a Múrcia i
la de les Balears.

Els catalans som l'únic
poble espanyol d'origen
carolingi, la nostra
ambició no era restablir el
regne de Toledo. La
nostra catedral era
Aquisgrà i la nostra
ambició esser el baluart
sud de l'imperi carolingi.

Ja sé que la llengua catalana no té la mateixa autoritat que l'anglès, ni que el castellà, ni que l'alemany o el francès. Però el català a Catalunya és l'única llengua, l'única, l'única llengua que ens assegura que siguem catalans: que siguem. És a dir, en el grau que nosaltres perdéssim la nostra llengua i la cultura vinculada a aquesta llengua, evidentment deixa-

riem de ser el que som. Si això és el que volem, no ho és perquè volguem ser diferents, sinó perquè volem ser el que som.

Per altra banda, aquest fet d'identitat dona consistència al país, li dona personalitat, i, a més, permet enfrontar-nos als problemes amb mentalitat positiva i, fins tot, diria que amb moderació. Perquè quan un país té una personalitat sòlida, de debò, no inventada, no fruit d'un programa polític o d'una habilitat o conjuntura política, sinó que és el resultat de molts i molts segles, i molt profunds, produïts pel poble, quan un país té això, pot ser moderat perquè es pot sentir segur d'ell mateix, de la manera en què les aigües profundes són sovint les més quietes i les superficials les més turbulentes. Les aigües profundes tenen la quietud de la profunditat i la força de la profunditat. Per tant, quan aquesta identitat és plenament assumida i és una identitat forta com ho és la de vostès i la nostra, gairebé la mateixa, per allò que dèiem de Ramon Llull i de tants fets anònims i petits dels ciutadans de Palma i dels forans de l'illa, etc, etc, de segles i segles, de vegades amb contraposicions i amb guerres civils, però que en darrer terme serveixen per crear identitat; doncs, quan es té això, es pot tenir serenitat.

Jo sempre he intentat, i no sé si sempre ho he aconseguit, o si sempre m'han presentat així perquè de vegades et presenten com una mena d'esverat, com una mena de *iatollah* fonamentalista... però la veritat és que sempre he intentat combinar aquesta radicalitat en l'afirmació amb l'equilibri i la serenitat en l'acció política i el diàleg entre nosaltres, i, evidentment, també en el diàleg amb la resta de l'Estat.

Impulsar plegats els projectes.— Tots aquests projectes, que a mi em sembla que ens són comuns, els volem impulsar, i els volem impulsar plegats. Per exemple, aquest de la identitat el volem impulsar plegats perquè hi podria haver algú que

digués “escolti, deixem-ho córrer, que això fa nosa. És allò d’abans, es va més lluny amb l’anglès i el castellà que amb el català”. Això és segur, el que passa és que he de dir, almenys jo he de dir que si hagués d’anar pel món només amb l’anglès o el castellà (que m’és una llengua prou coneguda i prou prope- ra), evidentment Catalunya no faria el que fa, crec que històricament no hauria fet el que ha fet perquè, si s’hi fixen bé, Catalunya -i dic Catalunya i vostès a les Balears ho respondran per vostès mateixos- no pot renunciar a això. Per què, què és la Catalunya moderna? La Catalunya moderna és el fruit d’un empelt, la combinació de Jaume I (o de tota la nostra època medieval, de Pere el Gran) i de la revolució industrial dels segles XVIII o XIX. Si no tinguéssim aquestes dues coses juntes, no existiríem com a país, la segona també. Hi va haver aquella edat mitjana, brillant, molt brillant si volen, fins a finals

del segle XIV, i vàrem entrar en una decadència tremenda de la qual no hauríem sortit si no fos que per algun miracle estrany nosaltres vam ser una de les dues úniques regions del sud d’Europa (vull dir el sud de Torí, el sud de Lió i el sud dels Alps) que vàrem fer la revolució industrial. I aquestes dues coses juntes donen la Catalunya moderna. Les dues juntes. Els provençals van tenir Mistral, que és un premi Nobel fins i tot (potser sí que Mistral és millor que Guimerà, Verdaguer i Alcover... tots plegats), però de Provença no se’n canta gall ni gallina, Provença no ha renascut de debò.

La Renaixença lingüística i cultural catalana es va empeltar en aquesta revolució industrial que hi havia i va ser assumida per una clas-

Jordi Pujol. “A Catalunya tinguérem dos sectors tremendament dinàmics al segle XIX: el món intel·lectual i la burgesia. Un país no té cos si no aconsegueix maridar la cultura i l’economia.” (En segon terme, el pintor Coll Bardole.)

se social dinàmica i creadora que va ser la burgesia. I la combinació del món intel·lectual que va ressuscitar i va actualitzar les figures i allò que havien estat Jaume I, Eiximenis, Lull... i la nova classe social i el gran desenvolupament econòmic dels segles XVIII i XIX, tot junt fa la Catalunya moderna. Això, junt. Un dels dos elements sols, no qualla.

No podem renunciar a la identitat. - Nosaltres no podem renunciar a la identitat, com no podem renunciar a la política i a la mentalitat de progrés econòmic. I és que crec que un país no és important si no és capaç de fer un maridatge, una combinació, d’empeltar un tronc vell - Jaume I- amb la saba nova de l’epopeia de la revolució industrial, perquè allò, la revolució dels segles

XVIII i XIX, també va ser una epopeia. Un país, repetixo, no arriba a tenir pes en general si no pot combinar aquestes dues coses, la cultura i l’economia. No pot.

Fixin-se que nosaltres, Catalunya, vàrem ser l’única part d’Espanya que, després d’una segona meitat del segle XVIII que per a tot Europa va ser d’un gran progrés, un cop mort Carles III i un cop acabat el cicle favorable, vàrem ser els únics que, al revés del que va fer la resta de l’Estat, no vàrem perdre res del que havíem estat en el segle XVIII. Al contrari, a partir d’aquí, quan tot el demés s’ensorra, quan l’esforç de modernització i d’omplir el país d’estabilitat que havia fet Carles III s’ensorra, nosaltres continuem perquè ja tenim aquella consciència diferenciada que feia que volguéssim ser els holandesos del sud d’Europa. No volíem ser simplement uns espanyols més, volíem ser catalans i els holandesos del

sur d’Europa. I això ens venia d’un fet històric assumit, que no s’havia mort, que havíem aconseguit mantenir viu.

Nosaltres no podem renunciar a aquest fet d’identitat. Fins i tot per raons econòmiques. Vostès, evidentment, van tenir una evolució diferent tot i que el segle XIX és important (i si he parlat d’Alzamora és perquè m’he llegit -i així els explico la “trampa”, perquè vostès deuen dir: i què en sap aquest de l’Alzamora?- Doncs, no, no, és que m’he llegit un article que hi ha a les obres completes d’en Porcel que es diu *Un segle i mig de feina ben feta* en què parla de l’Alzamora i de l’exportació de l’ametlló, la metla, dels excedents agrícoles de l’illa...i de les crisis econòmiques del país ja en el segle

XVIII, i tot el que va ser la societat civil mallorquina, i dels bancs que es van crear, i del ferrocarril de Sóller, en fi de tantes i de tantes coses que vostès van fer que, a mi em sembla, van tenir un segle XIX positiu. Naturalment, no ho conec prou per poder-ne parlar amb la rotunditat, la seguretat -potser equivocada- amb què parlo de Catalunya.

Què fem?.- I ara què? Ara vostès i nosaltres, què hem de fer? En el cas de vostès, amb aquesta base tan etnocèntrica que tenen i que és molt pròpia de les illes -les illes tenen sempre molt aquest sentiment etnocèntric més de base que no tenim nosaltres mateixos perquè en el nostre sentit d'identitat hi ha potser més formulació intel·lectual: fins i tot Anglaterra, malgrat ser una illa tan gran i tan oberta a tot el món durant segles amb el seu imperi, també té aquest sentit tan absolutament etnocèntric-. Vostès, doncs, amb aquesta base etnocèntrica tan forta i amb el gruix econòmic que tenen i que no tenien abans, també s'han consolidat; i no solament han conso-

lidat l'economia sinó que també han consolidat la base social sobre la qual s'ha creat el gruix econòmic.

Tot el trasbals que devia ser, trasbals positiu, el fet de l'economia agrària, més o menys tancada -malgrat els Alzamora i els productors de

Vostès no solament han
consolidat l'economia,
sinó que també han
consolidat la base
social sobre la qual s'ha
creat el gruix
econòmic.

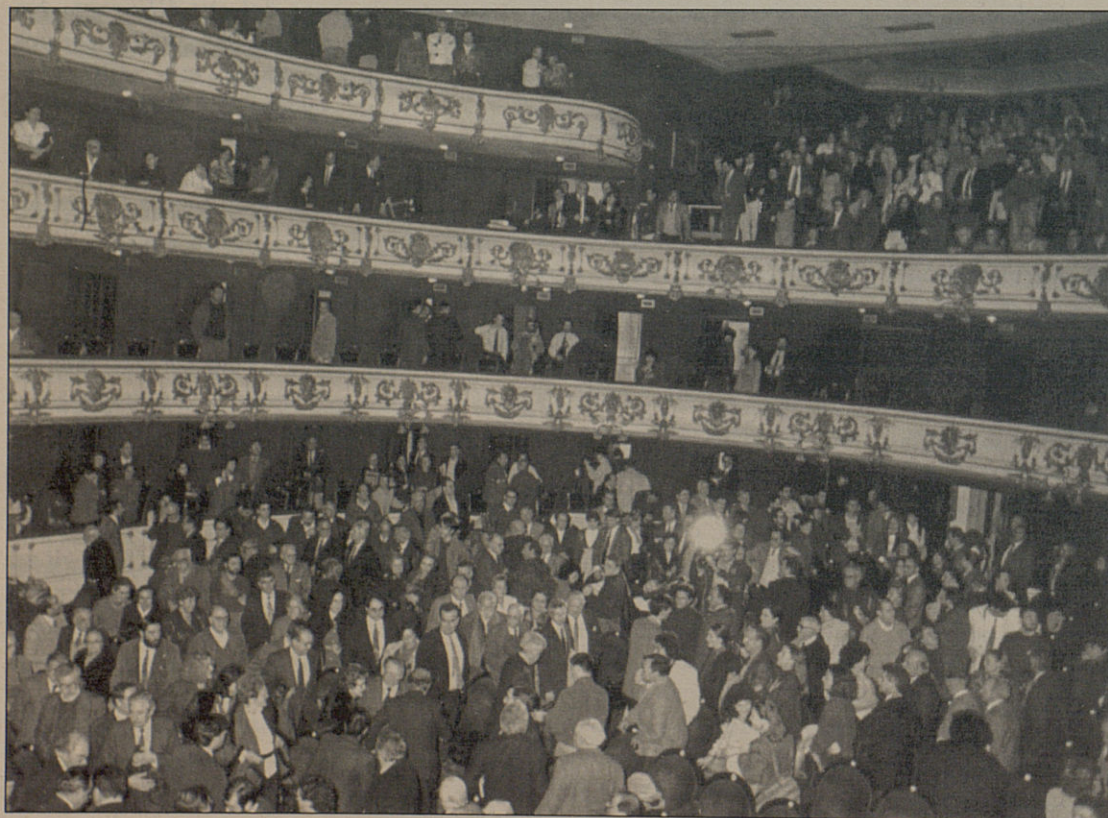
taronges de Sóller i els contactes amb l'Àfrica del nord i amb França-, tot aquest trasbals que representa la irrupció del turisme i del món immobiliari i del gran creixement demogràfic i la gran creació de riquesa

que hi ha hagut, tot això dóna la sensació que ara està consolidat. Per tant jo els pregunto, simplement, si amb aquesta base etnocèntrica per una banda, amb aquest sentit d'identitat balear, amb aquesta llengua i aquesta cultura i aquesta tradició històrica, amb aquest gruix econòmic i aquesta societat de fet consolidada, vostès què faran? I nosaltres, també, què fem?

Crec sincerament que aquí, en el que hem de fer, ens trobem que tenim molts i molts punts de contacte.

La burgesia.- A mi em sembla que seria important i positiu que tant aquest sentiment de país com també aquesta responsabilitat econòmica, no cal dir-ho, fossin assumides per sectors dinàmics. A Catalunya tinguérem dos sectors tremendament dinàmics al segle XIX: el món intel·lectual que ens va recuperar Jaume I, Ausias March, Eiximenis i els trovadors, i la burgesia.

De la burgesia se n'han fet tants fàstics, se l'ha criticat tant i tant... Però ara ja ha passat de moda criticar-la. Vostès saben que ara està de

Acabada la conferència, el Teatre Principal presentava aquest magnífic aspecte.

moda fer-se ric molt depressa, molt més depressa que la nostra burgesia s'ho feia treballant tota una vida, i no d'avui per l'endemà amb això que en diuen *el pelotazo* i totes aquestes coses que vostès ja coneixen. Era una burgesia molt més seriosa que, a més, aquesta Barcelona en què la gent la va criticar ara fa quinze anys perquè des del punt de vista del que en deien el progressisme a aquesta burgesia se l'havia de criticar; aquesta Barcelona que ara diuen que és tan magnífica del *quadrat d'or*; aquesta Barcelona de finals del segle XIX i començaments del XX, la gent que va fer el Palau de la Música i tot això, aquesta burgesia tan alabada ara precisament per algun sector que aleshores era molt progressista -i suposo que ara també s'hi considera-, doncs va ser la Barcelona de la burgesia que va fer una feina molt important.

Aquest és el cicle dinàmic del nostre món intel·lectual i del nostre món econòmic. Efectivament, hi havia la pagesia, que era una gran estructura bàsica que donava solidesa, i hi havia la classe treballadora sense la qual no s'hauria pogut anar endavant. Però allò que se'n diu la decisió d'anar endavant va sortir fonamentalment del món intel·lectual i d'aquest nostre món econòmic, la burgesia, que no va perdre el contacte amb el país.

Jo deia que ara nosaltres, vosaltres, necessitem sectors dinàmics de la nostra societat que es facin càrrec primer de la nostra herència cultural

i d'identitat, de la nostra herència etnocèntrica, i de l'altra banda de les nostres eines de treball en el camp econòmic. I cal, naturalment, que això es faci amb voluntat d'arribar a la majoria. Un país no va endavant sense minories. Un país no va endavant sense gent que en un moment determinat estigui disposada a treballar durant uns anys, cinc anys, deu,

El concepte de país,
el de societat i el
d'economia que
necessitem els hem de
plantejar de tal manera,
vostès i nosaltres, que
puguin ser assumits,
entesos i apropiats per
la majoria del país.

vint anys en situacions de minoria. Però si aquesta minoria es dona per satisfeta de ser minoria i no es proposa des del primer moment ser majoria, i no es proposa des del primer moment -ho aconseguirà o no- engranar amb la majoria, aquesta és una minoria que finalment acabarà perdent-se, no ho dubtin. Per tant, el concepte de país, el concepte de societat i el concepte d'economia que necessitem els hem de plantejar

de tal manera, vostès i nosaltres, crec jo, que puguin ser assumits, entesos i apropiats per la majoria del país.

Pel mig del riu.- De vegades, referint-me al nacionalisme català i enfront d'alguns plantejaments que engresquen a alguns, de tipus molt radical (i ja els he dit que sóc radical en la defensa de la identitat, però no en altres aspectes), els dic: Escolteu, nosaltres som com una embarcació que baixa per un riu i hem d'arribar al mar, que vol dir la plenitud del nostre poble, i sempre, sempre hem de baixar pel mig del riu. I no en el sentit polític, perquè es pot ser de dretes o d'esquerreres, depèn del moment històric i de les circumstàncies. Pel mig del riu vull dir per allà on es pren contacte amb la majoria del país, per allà on circulen els sentiments, les il·lusions, els reflexos, els interessos de la majoria del país. Els dic a alguns, i de vegades a alguns del meu propi partit: Si vosaltres deixeu que aquesta nostra embarcació baixi arrambada prop de la ribera, en qualsevol meandre pot quedar embarrancada i no arribarem mai al mar. Nosaltres hem d'anar per on va el gran corrent del riu, que vol dir el gran corrent de la gent del nostre poble, del nostre país. I tot això tant en el camp de la cultura, en el camp de l'economia i sobretot en el camp dels sentiments d'identitat.

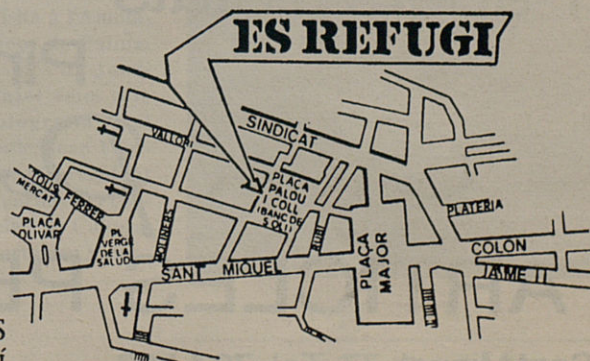
Això és el que nosaltres intentem -bé? malament? No ho sé- a Catalunya i, evidentment, no és això el que els dic que vostès han de fer, perquè vostès ho sabran el que han

ES REFUGI

Pl. Palou i Coll, 10 (Banc de s'Oli)
Telèfon 71 67 31
07002 CIUTAT DE MALLORCA

ESPECIALISTES EN ARTICLES
DE MUNTANYA, CAMPING I ESQUÍ

Compartien la mesa que presidia l'acte, a més de Jordi Pujol, Gabriel Cañellas, President de la CAIB; Antoni Mir, President de l'OCB; i Francesc Albertí, President de la CAEB.

de fer. Només els dic que a mi em sembla, i m'agradaria molt, que aquests projectes que realment tenim en comú, que hi estem ficats els uns i els altres encara que no ho volgüem, els poguéssim tirar endavant amb més col·laboració.

Com vostès veuen aquest parlament no és improvisat, no pas llegit tampoc, amb la qual cosa vostès hi surten perdent en un aspecte perquè no té el rigor, la claredat, l'ordre que tenen els bons discursos, les bones conferències més o menys professorals. Però en canvi tenen l'avantatge que els dic -perquè realment ho tinc aquí en les meves notes a mà- el que

he escrit jo, no m'ho ha fet el secre-

El fet d'identitat dóna
consistència al país,
li dóna personalitat i, a més,
permet enfrontar-nos als
problemes amb mentalitat
positiva i diria que
amb més moderació.

tari, ho he fet jo i per tant reflecteix realment, realment, el meu pensament. (Aplaudiments.)

Una reflexió personal.- Ho sento, però encara els encoloriré el mig fil que falta. És que m'interessa molt la línia aquella de la discreció i de la prudència que abans els he dit. No pretenc donar cap consell, ni dir-los què han de fer, entre altres coses perquè no n'estic segur del que vostès han de fer i si n'estigués tampoc no els ho diria per no donar la sensació de la interferència. Simplement els he volgut fer una reflexió sobre economia i identitat, economia i nacionalisme, sobre economia i ser d'un país, sobre la manera com un país és i progressa a través de la tècnica, de l'economia, una reflexió simplement sobre

això en termes no tant polítics, en el sentit de partits polítics, sinó en els termes que a mi, personalment, m'interessen més. Evidentment, això ho he de seguir a través de la política i a través dels partits. Però el que a mi sempre m'ha interessat és veure com es construeix un país i com es conserva un país. I és en aquest sentit que he orientat la meua reflexió, que m'agradaria hagués pogut ser útil per a vostès, sobre això: sobre economia i sobre identitat al servei d'un ideal de construcció de país. Moltes gràcies. (Llargs aplaudiments) (Transcripció de J. M. B.)

Papers pintats

Marcas i Motlures

Pintures

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES

Sant Miquel, 77. Tel. 72 14 83

07002 PALMA

Jordi Pujol va venir a Palma convidat per l'Obra Cultural Balear i la Confederació d'Associacions Empresariales de Mallorca (CAEB). El reberen a l'aeroport el president de la Comunitat balear Gabriel Cañellas, i els presidents de l'OCB, Antoni Mir, i de la Casa Catalana, Josep Planas. Acompanyaven Jordi Pujol la seva esposa Marta Ferrusola (tapada per Antoni Mir) i el conseller de Cultura Joan Guitart.

Els Consellers de Cultura del Govern balear i de la Generalitat catalana, Bartomeu Vidal i Joan Guitart, respectivament.

Roda de premsa a l'Hotel Melià Victoria. Antoni Mir, president de l'OCB, presenta Jordi Pujol als mitjans informatius. L'acompanyen Francesc Albertí, president de la CAEB, i Joan Guitart, conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

El batle Joan Fageda i Jordi Pujol en el despatx oficial de l'Ajuntament de Palma.

Jordi Pujol va dinar amb el president Cañellas al Consolat de Mar, seu del Govern Balear. Els dos presidents acordaren reunions trimestrals per accelerar ajusts institucionals.

Visita a l'Ajuntament de Palma. A més de Jordi Pujol veim a la fotografia el batle, Joan Fageda, el president Cañellas i el conseller de Cultura, Bartomeu Vidal.

Reportatge fotogràfic de Pere Carmona.

El carrer Palau Reial i els finestrals neogòtics del Palau del Consell Insular de Mallorca.

"Señor presidente, somos del Hospitalet, nos hemos casado y hemos venido a Mallorca..." Així escometeren Jordi Pujol aquesta parella que reconegué el seu president en un carrer de Palma.

"Barça, Barça, Barça!" Les alumnes d'un col·legi de monges de Manacor que visitaven Palma expressaven d'aquesta manera haver reconegut Jordi Pujol.

El canonge Pere Llabrés (en primer terme) fa història i art en el recorregut per dins la Seu. No devien faltar comentaris al trasbals que va ocasionar la reforma d'Antoni Gaudí ni al bisbe Berenguer de Palou que acompanyà Jaume I en la conquesta de Mallorca.

Visita a la Casa Catalana de Mallorca en companyia de Joan Guitart. Josep Planas, president: "Al mateix temps que procuram mantenir les tradicions del Principat, la nostra tasca és afavorir la integració a aquest país que, per a la majoria de nosaltres, ja és el nostre."

La galeria de la casa de l'arquitecte Gabriel Alomar que s'obre damunt la badia de Palma i la murada.

Carrer de Sant Alonso, al cor del barri de la Calatrava, ja prop de la casa on va viure el poeta Joan Alcover. El professor Gaspar Valero potser parla de la incursió normanda del segle IX o de la reactivació econòmica de la segona meitat del segle XVIII.

La presidenta de l'Associació de Veïnats de la Calatrava, Teresa Sánchez, informa de l'estat del barri. "Hem aconseguit una millora important en coses tan preocupants com la droga. Fa cinc o sis anys que lluitam per adecentar el barri."

El bisbe de Mallorca, Teodor Úbeda, va rebre Jordi Pujol a la porta de l'església de Sant Francesc, en una capella de la qual hi ha enterrat Ramon Llull.

Pere Llabrés, estudiós de la vida i l'obra de Ramon Llull, diu, entre altres coses, que el sepulcre el va fer Guillem Sagrera, constructor també de les llotges de Palma i València, i que l'epitafi el podem trobar a l'*Arbre filosfal*.

(Centre, esquerra) Part darrera de la casa de Joan Alcover, pròximament seu de l'OCB. "Volem convertir aquesta casa, amb la inestimable col·laboració de l'Ajuntament, en un centre d'irradiació de la cultura catalana a partir de la importantíssima aportació que hi han fet les nostres illes," va dir el president de l'entitat.

Abans de la reunió amb la CAEB, Jordi Pujol va rebre els directius de la confederació: Teresa Rattier, cap de relacions públiques; Francesc Albertí, president; Josep Roig, vice-president; i Isabel Guitart, gerent; d'esquena, Marta Ferrusola.

Intervencions durant el sopar que l'OCB va oferir a Jordi Pujol al restaurant Es Portitxol

L'OCB va organitzar un sopar a l'Hotel Portitxol i aquesta és la taula de la presidència. A partir de la dreta de Jordi Pujol: Antoni Mir, Josep Melià, Josep Roig, Xesca Ensenyat (tapada), Climent Picornell, Marta Ferrusola, Francesc Albertí, Maties Oliver, Ferran Porto i Jordi Pujol.

Antoni Mir: "Hem tengut l'oportunitat de conèixer Marta Ferrusola, que s'ha interessat sincerament pel nostre país, i li donam les gràcies per la seva companyia i simpatia."

Antoni Mir, president de l'OCB:

Anam a començar la darrera part d'aquest dia, important, de la visita del president de la Generalitat de Catalunya, Jordi Pujol, a Mallorca.

Molts de vosaltres no heu estat avui en aquesta jornada que hem qualificat, com pertoca, de maratonià. El president Pujol, que ha vingut en visita privada, ha fet a les 10'30 una roda de premsa amb els mitjans de comunicació, que són també aquí avui vespre; a les 11'30 ha rebut el conseller de Cultura de les Illes Balears juntament amb el

conseller de Cultura de Catalunya, Srs. Vidal i Guitart i, a les 12'30 ha anat a l'Ajuntament de Palma on el batle de la ciutat i el consistori l'han rebut en companyia del president Cañellas. Després, amb les autoritats polítiques, Gaspar Valero, gran coneixedor dels carrers de la ciutat, i amb socis de l'OCB hem fet un itinerari intens per la part antiga i crec que el president Pujol ha tengut l'ocasió de veure com els mallorquins aprecien la seva persona, com a polític i com a reconstructor de Catalunya. I així, escolars i gent que l'aturava pels carrers li ha permès compro-

var *in situ*, allí on calia, i a més de tots vosaltres, que és de forma espontània que el poble de les illes Balears estima i aprecia el poble de Catalunya.

La Seu ha obert la porta principal i el canonge Mn. Pere Llabrés ha proporcionat la informació històrico-artística. Ens hem aturat també a la casa que va ser de Joan Alcover, l'eminentíssim poeta de principis de

Reportatge fotogràfic de Pere Carmona i Magdalena Soler.

segle, que serà seu social de la nostra entitat i futur centre d'irradiació de la cultura catalana a partir de la importantíssima aportació que les nostres illes han fet a aquesta llengua i cultura des de Ramon Llull ençà.

A continuació, a l'església de Sant Francesc l'esperaven el bisbe de Mallorca, Teodor Úbeda, i membres de la comunitat franciscana que l'han acompanyat al sepulcre de Ramon Llull que com a mallorquí ha estat el català més universal. El president de la Generalitat ha fet ofrena d'una corona de llorer i Mn. Pere Llabrés ha il·lustrat la visita amb notes d'història i d'erudició lul·liana.

Ha tengut un dinar de feina amb el president d'aquesta Comunitat, que esper i supòs que donarà lloc a acords concrets de col·laboració. Llavors, a les 4, ha visitat la Casa Catalana de Mallorca, a les 5 hem tengut una molt profitosa reunió de feina amb l'OCB, a les 6 s'ha reunit amb una amplíssima representació del món empresarial -de la Confederació d'Associacions Empresariales de Balears- i, supòs que la majoria de vostès hi han assistit, a continuació aquesta extraordinària conferència que ha dictat en el Teatre Principal ple de gom a gom.

Finalment ens hem reunit aquí, aquest vespre, per continuar tots plegats donant aquest acolliment a la seva vinguda. El dia que sigui oficial la seva visita no sé què haurem de fer, però segur que arribarà i ja ens en sortirem.

També hem tengut l'oportunitat de conèixer na Marta Ferrusola, la seva esposa, a qui vull donar les gràcies per la companyia i la simpatia amb què sabem estima Mallorca i com s'ha interessat sincerament i a fons per conèixer Mallorca com voldríem que fessin tants d'altres catalans que l'estimen però que encara no la coneixen prou. Marta Ferrusola, sempre que vénguis a aquesta terra pots sentir-t'hi tan bé com a casa teva.

Partint de la reflexió del que ha estat aquest dia i tot desitjant, una

Francesc Albertí: "Si gratam un poc trobarem que som cosins, perquè el seu pare i mumare eren de Darnius, un poblet de dues-centes ànimes."

vegada més, que s'arribi a acords institucionals entre els governs dels nostres dos països, remarcar que des de la nostra entitat i tantes altres de Mallorca podem col·laborar, podem establir, podem gestionar importants projectes de cooperació entre els nostres dos pobles. Desitjam que sigui així i aquí som per complir la nostra missió.

Abans de seguir endavant, vull donar les gràcies a en Toni Bujosa, propietari d'aquest restaurant que ens ha tractat tan bé, i vull explicar una cosa, una anècdota, que crec que val la pena referir, potser com un petit miracle del senyor Pujol, de l'Obra... Avui, per primera vegada el *PortiTxol* duu la t que li faltava (càlids aplaudiments), una reivindicació per cert històrica, i a partir d'avui ens ha promès que progressivament incorporarà tota la toponímia als papers d'aquest restaurant tan conegut a la nostra ciutat, a part, per descomptat, de la carta en català, com és d'obligació a tots els restaurants d'aquestes illes. (Aplaudiments)

Us diré també que hem iniciat contactes amb la Generalitat Valenciana perquè el proper ponent dels fòrums que organitzam sigui el president Joan Lerma. (Llargs aplaudiments)

**Francesc Albertí,
president de la CAEB:**

Bon vespre a tots. Molt Hble. president, senyora Marta Ferrusola, molt benvinguts. Estam molt satisfets de tenir-vos aquí entre tots nosaltres. Jo sí, m'agradaria també fer un poc de broma. Avui he sabut, i quan torni anar a Catalunya estudiaré les meves arrels, que el pare de Jordi Pujol era d'un poblet de 200 ànimes, o poc més, i ell, el seu pare, era de Darnius i mumare era també de Darnius, la qual cosa fa que si gratam un poc trobarem que som cosins o que tenim qualche parentiu.

Vull dir que no tan sols he de donar les gràcies a don Jordi sinó a tots vosaltres per permetre'm estar entre aquest grup en què primordialment hi ha gent de l'OCB, més que del món empresarial, i fer-vos una crida perquè no ens mireu amb mals ulls, que no som tan dolents. Fins i tot al president Pujol li hem donat un àngel en representació nostra. Perquè, a lo millor, aconseguir aquesta unitat de treball i de lluita entre Catalunya i Balears, Balears i Catalunya o Catalunya, Balears i València o València, Catalunya i Balears, "el orden de los factores no altera el producto", crec que està en mans de tots nosaltres i en mans del poble mallorquí. Per lo qual és una satis-

Francesca Ensenyat: "El primer català que vaig veure a Pollença va ser un representant en una botiga de vetes i fils. Llavors jo tenia 13 anys i abans no n'havia vist mai cap".

facció enorme aquest dia en què jo crec que hem assentat una base més per la relació entre dos pobles que tenen una història de molts de segles conjunta. Moltes gràcies a tots. (Aplaudiments)

Xesca Ensenyat, escriptora

Benvingut president Pujol i la senyora Ferrusola, en nom dels escriptors d'aquesta terra. Voldria dir també als nostres representants que hem de rebre els escriptors catalans que es vulguin establir aquí tan bé com ens reben sempre a nosaltres. A Catalunya no han deixat mai de donar un premi a un escriptor perquè era mallorquí, o menorquí, ni han deixat de donar una subvenció, ni s'ha venut menys un llibre, ni ens han fet més poc cas. Per tant, voldria que la venguda significués la unió i la cooperació.

M'ha agradat molt que es parlés de diners a la mateixa conferència que es parlava de cultura perquè sense diners no hi ha cultura. Si els negocis són pròspers, la cultura anirà endavant.

A mi m'ha fet una miqueta de

"vergonya", entre cometes, ser de Pollença. El president Pujol ha dit que veia avions que venien de Mallorca i que bombardejaven, perquè segurament sortien de la base del port de Pollença. Jo no hi tenia res a veure (rialles) en aquests bombardeigs... De totes maneres vull dir que quan començava a escriure en català —tenia 13 anys— no havia vist mai un català, ni de prop ni de lluny. El primer que vaig veure va ser un representant (rialles), com molta gent. Que avui hi hagi empresaris i escriptors tots barrejats em sembla molt bé.

A mi em varen criar unes tietes cosidores i m'enviaven a una botiga de vetes i fils a comprar vetes, botons i fils i sempre hi havia algun representant que era català. Aquests eren els catalans que vaig conèixer als 13 anys. Després, als soldats de la base sempre en venien alguns de catalans, i un català d'aquests es va casar amb una pollencina del port i aleshores va donar sortida a un problema secular, la solteria, que era una institució memorable, la *solteria femenina*, una institució memorable a

Mallorca i en alguns punts de Catalunya també.

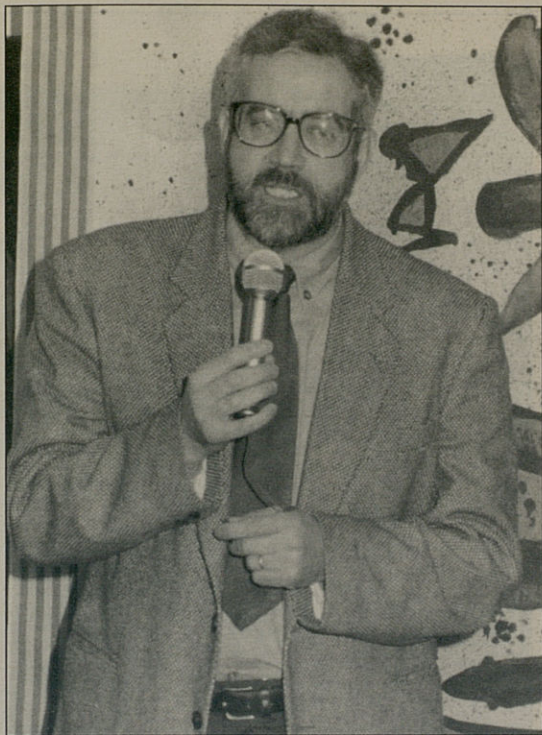
Les meves tietes eren solteres i me varen pujar, educar, intentar que fos ordenada i com calia, i si no he sortit bé no va ser per culpa seva (rialles), no va ser per les tietes. Aquesta institució de les tietes la compartim vostès i nosaltres. Algunes d'aquestes tietes es casaren amb soldats catalans i foren els únics catalans que s'establiren a Pollença. És més normal que els mallorquins, i els menorquins, ens establím a casa vostra i que vosaltres us quedeu a casa vostra -si no es dona la circumstància de fer el soldat o fer de representant, o les noces-. A Pollença normalment no hi han vingut els catalans.

Per això aquesta nit, que és especial, que és important, espero que no sigui l'última sinó el principi d'una cooperació gran i que doni molts fruits. Benviguts tots, i bona nit. (Aplaudiments)

Damià Pons i Pons, professor de llengua i literatura, les aportacions teòriques del qual al nacionalisme de les Balears són prou conegudes.

Avui és un dia important pels mallorquins que volem que entre les Balears i Catalunya hi hagi unes relacions d'entesa i cooperació que siguin permanents i eficaces. La vostra presència no ens pot deixar indiferents. A la força ens ha de despertar esperances i ens ha d'omplir el cap de projectes que si es duguessin a terme, segons el nostre parer, podrien ser profitosos pels nostres pobles. No convé, però, deixar-se dur per entusiasmes ingenus ni caure en el parany de creure que des d'avui ja hi ha la garantia que els nostres països aniran per camins de col·laboració positiva.

A les darreries del segle passat i als inicis d'aquest, i en terrenys que també se situaven més enllà dels estrictament lingüístics i literaris, ja hi hagué una bona partida d'esdeveniments que tingueren característi-

Damià Pons: "Ja en els darrers cent anys hi ha hagut coses que s'aproximen una mica a aquesta diada d'avui i solien acabar en focs d'encenalls."

ques semblants als actes del dia d'avui. Aleshores foren moments de trobada entre representants qualificats d'entitats civils de Catalunya i grups de mallorquins que personificaven, tot ben lligat, el dinamisme econòmic, l'afany de mallorquinització de la política i la consciència de la identitat cultural comuna.

Les visites dels Cors de Clavé, l'any 1892, i de l'Orfeó Catlà, set anys més tard, tingueren una gran transcendència cívico-política i una notable repercussió social. I també veren sentir-se declaracions fervoroses de germanor i oferiments mutus de suport al dinar d'hometage que l'any 1899 la Cambra de Comerç de Palma va dedicar als dirigents màxims del Foment Nacional de Catalunya en un restaurant situat a l'altre costat d'aquesta mateixa badia. I l'any 1903 s'omplí de gom a gom el Teatre Principal per celebrar una assemblea que va reunir destacats representants del món polític i econòmic català i mallorquí amb

l'objectiu d'articular un front comú davant l'Estat.

I d'aquests fets, la relació dels quals podria ampliar-se si anàssim recorrent el segle, que varen produir un impacte i que meresqueren una gran atenció informativa dels diaris d'aleshores, quines conseqüències concretes i pràctiques se'n derivaren? Foren poca cosa més que focs d'encenalls. Aquest ha estat habitualment el sentit dominant en les relacions públiques entre Catalunya i les Balears: de tant en tant, teatralitzacions de l'esperit de germanor, que fins i tot tenien de vegades una certa ressonància social, i d'altres, contactes, val a dir que ben fecunds, entre les elits culturals d'ambdós països.

El fet de coincidir en les coses més essencials (la llengua, la cultura, la identitat) i l'existència d'unes intenses vinculacions comercials i professionals entre Mallorca i Barcelona mai no bastaren en el passat contemporani per a fer possible que els nostres pobles de manera generalitzada arribassin a conèixer-se i a compartir amb naturalitat projectes estables de conveniència comuna. No podem oblidar que l'Estat centralista mai no va descuidar-se'n de sembrar recels i prejudicis en el pensament de la nostra gent i d'emmetzinar amb premeditació unes relacions que en bona lògica haurien d'haver estat fàcils i dsitjades.

Les Balears actuals tenen un intens dinamisme i una forta capacitat de promoure i impulsar iniciatives en els més diversos àmbits. El nostre potencial econòmic és elevat i per primera vegada en molts de segles tenim unes institucions polítiques pròpies que, encara que tinguin tantes i tantes limitacions, permeten

començar a fer camí. De cada vegada són més els ciutadans d'aquestes illes que saben quina és la seva identitat i que són capaços d'aspirar i treballar per un futur sense tuteles.

Aquesta situació fa ben recomanable que les relacions entre Catalunya i les Balears siguin plantejades i resoltes d'una vegada per totes en els termes que la realitat i les conveniències mútues permeten. Ja s'han desaprofitat els darrers deu anys. A les portes del segon mil·lenni, quantes situacions seculares experimenten transformacions tan profundes, les Balears no es poden permetre el luxe de prescindir per prejudicis estúpids dels avantatges que podrien treure d'unes relacions de cooperació amb Catalunya.

Evidentment que hem d'esser nosaltres, les institucions i els ciutadans de les Balears, els que fonamentalment hem de resoldre els nostres problemes, que són diversos i en molts de casos greus. Han d'esser el Govern i el Parlament Balear i les organitzacions més conscients i dinàmiques de la societat civil els que han d'impulsar la nacionalització del país i els que han d'elaborar un projecte de futur que sigui atractiu i digne. La recuperació nacional i la possibilitat de resoldre els problemes que tenim dependran sobretot de la nostra voluntat col·lectiva i de l'energia cívica que siguem capaços de posar en acció.

En aquest procés, obert i difícil, és molt important saber endevinar qui poden esser, i qui ens convé que siguin, els nostres aliats.

I és aquí, senyor President, quan els mallorquins que projectam el futur fent ús del sentit comú i del desig de conservar, sempre actualitzada i sempre enfortida, la nostra identitat bàsica de poble, arribam inevitablement a la conclusió que, a més de ben lògiques, serien desitjables unes relacions fluides i constants entre les institucions polítiques i les organitzacions civils de Catalunya i les Balears. I les volem perquè estam convençuts que sobretot

podrien beneficiar, i molt, les Balears. Per això us demanam que des de la Presidència de l'honorable institució que representau tengueu present la necessitat de donar a conèixer la realitat d'aquest país enmig del mar a la vostra gent, que doneu acollida i molt de camp per córrer a la nostra producció cultural, que afavoreguen les relacions entre les més diverses entitats civils dels nostres països, que faceu possible que d'immediat se signi el conveni de col.laboració en matèria lingüística que els nostres Parlaments ja fa uns tres anys acordaren promoure. I que aquest marqui l'inici de tots els acords institucionals que podrien ésser de profit.

No és ara i aquí el moment de les concrecions. Però no podem deixar de marcar dos àmbits que tal volta són els prioritaris en l'actual circumstància històrica. D'una banda, arribar a acords per crear un espai cultural comú, lingüísticament normalitzat i amb la dotació d'unes indústries culturals de base tecnològica fortes i competitives. D'aquesta manera la cultura que neix a les Balears podria enfortir-se projectant-se sobre la totalitat dels Països Catalans i, a la vegada, nosaltres tendríem la possibilitat de disposar en la llengua pròpia de totes les ofertes culturals que els ciutadans actuals necessiten.

Un altre àmbit de prioritats és el de trobar per a les Balears un lloc adequat i favorable dins la regió de l'Europa unida, l'arc mediterrani-occidental en què la geografia les situa, així com també un estatut idoni per a la seva naturalesa insular. Vós, per ésser president d'una nació sense Estat capdavantera i pel fet que ara presidiu l'Assemblea de les Regions d'Europa, podeu contribuir, certament, a fer-nos el futur més satisfactori.

Que l'acte d'avui, que ens ha omplert de satisfacció, no sigui un foc d'encenalls més. Que sigui la primera pedra d'un pont, sòlid i compartit, entre els nostres dos països. I que el pont sigui un pas molt

transitat en els dos sentits. N'estam ben segurs que de les vostres conviccions en podem esperar iniciatives concretes i pràctiques. Que el pas del temps no ens desmenteixi. Gràcies. (Càlids aplaudiments)

Maties Oliver, de l'OCB i de Voltor, unes paraules sobre mitjans de comunicació.

Avui que es parla de noves vies de col.laboració he de discrepar una mica de Damià Pons i ésser una mica més optimista.

Supòs que sabeu que avui s'ha acordat entre els dos presidents de les Comunitats Autònomes fer unes reunions semestral, a les quals assistiran consellers dels respectius governs, per accelerar acords institucionals. Crec que és una fita important i que la societat civil ja tindrà cura d'empènyer-les, que es facin i que donin fruit.

Ara que es parla d'acords de col.laboració, d'acostament de les Comunitats, tal volta sigui bo recordar un precedent molt important que, a mi em sembla, té a veure amb la visita d'avui. Va ser fa nou anys, com sabeu i us consta perquè molts de vosaltres hi vàreu col.laborar molt activament, que es va posar en marxa a través de l'Associació Voltor, l'entitat germana de l'OCB, la recepció de TV3, una de les obres importants del govern Pujol. Aquí ja es va poder veure al 1985, i ara ja són les dues emissores de TV de la Generalitat, les quatre emissores de ràdio institucionals, a més del canal valencià i altres suplències que feim amb la TV espanyola especialment. Crec que va ser un preludi extraordinari que va servir per consolidar l'acostament dels dos pobles, almanco per tenir a les Illes més informa-

Maties Oliver: "Hem d'insistir perquè les televisions catalanes incorporin realitats fonètiques i certs dialectalismes balearics en les programacions."

ció del que passa al Principat.

Però hem de seguir demanant coses a Catalunya i en aquest cas concret demanaria avui al president unes reivindicacions històriques, amb les limitacions que calgui però que facin que es puguin atendre. Com sabeu, aquí no hi ha canal autònom i per això hem tractat que les TV catalanes reflectissin en allò que fos possible una mica més les realitats fonètiques i certs dialectalismes de les Illes Balears, que és una cosa que ens fa molta falta per articular el país. Creim que potser s'hauria de fer un esforç dins la programació que ja coneixem.

Per altre costat també demanam que, per part del Govern de la Generalitat, hi hagi una col.laboració activa en el projecte, si és que s'arriba a posar en marxa -esperam que sí-, de la televisió autònoma. La televisió és una eina necessària per vertebrar i integrar aquest país que tant costa arrancar i que entre tots volem anar fent.

Josep Melià: "Crec que això que en Pujol ha dit avui serà un factor multiplicador d'aquesta presa de consciència, d'identitat i de nacionalisme que s'està veient en tots els carrers, els pobles i les places de Mallorca."

Vull fer constar, perquè és just, la importància que en aquest paper hi juguen les ràdios i les televisions locals. Confiam que des de Madrid i des del grup català al Parlament el president Pujol ens donarà un cop de mà en el sentit que aquestes televisions locals fan una funció de suplència. Són aquí tots els seus representants. Més que una televisió autonòmica ens fa falta immediatament una televisió de Mallorca i aquest camp el poden omplir els pròxims mesos o anys les televisions locals, amb altres formes o amb les que hi ha.

Finalment, demanar que, si ja el II Congrés de la Llengua Catalana va tenir ben clar que el futur i fins i tot la supervivència de la llengua pot passar per la presència massiva del català en tots els mitjans de comunicació, evidentment la Comunitat Autònoma que té més mitjans per impulsar aquest ventall allí on fa falta, des del llibre, el teatre, la publicitat, vídeos, etc, etc, s'esforci

perquè des de Catalunya l'impuls beneficiï tots els qui compartim aquesta mateixa llengua, esforç que, primordialment, caldria que es fes des de la Generalitat. Moltes gràcies. (Aplaudiments)

Josep Melià, que fa vint-i-cinc anys va formular una reivindicació d'identitat nacional en escriure "Els mallorquins".

He tengut l'oportunitat en aquests vint-i-cinc anys des que va sortir "Els mallorquins", i durant quasi vint, de col·laborar d'una manera esporàdica amb Jordi Pujol, vull dir col·laboracions molt intenses però interrompudes per llargs períodes d'allunyament, i m'agradaria molt per una banda ressaltar la seva significació personal.

Crec que és l'home a qui he sentit parlar amb més convicció de les idees que defensa. És un home que sent el país i que expressa sempre sentiments nascuts en la seva ànima i la història li tindrà reservat un paper decisiu en la construcció i supervivència de la identitat de Catalunya. Si en Prat de la Riba amb quatre pesetes va poder ser el seny ordenador de Catalunya, i si Cambó va ser la fita d'un fracàs històric que era la concòrdia i la catalanització de la política espanyola que significava, com ha dit el president Pujol avui, l'uropeïtzació d'aquest tros del sud que estava més aprop d'Àfrica que d'Europa, Pujol haurà fet de Catalunya una nació europea, competitiva, moderna, basada en tot aquell somni de treball i d'esforç d'aquella Catalunya rica, assenyada i feliç que somiaven els poetes.

Això seria un motiu de gratitud personal, de reconeixement històric i d'admiració cap a l'amic, cap al polític i cap a l'home de les institu-

cions. Però jo voldria anar una mica més enfora i donar-li les gràcies per la forma tan respectuosa, tan constructiva amb què ha plantejat el model de convivència entre Catalunya i el poble de les Balears en la seva conferència d'avui. Les relacions entre les Illes i Catalunya són unes relacions intenses d'amor i odi. Tots sabem que hi ha relacions històriques que ens han fet fer moments d'exaltació de germanor profunda i que al mateix temps hi ha corrents molt profunds de malfiança, de recel i que el fantasma del pancatalanisme ha estat la gran arma que ha tengut el poder colonial per intentar dissoldre el nacionalisme mallorquí dins l'esperit de la província o de la colonització.

I crec que molts dels catalanistes, catalanòfils, mallorquinistes i nacionalistes mallorquins han caigut en el parany de veure a Catalunya la superació de la seva pròpia feblesa, la mà salvadora, en lloc de veure-hi el model de referència a partir del qual havien de fer una pedagogia de construcció d'un país propi des de la pròpia força i no des de la pròpia feblesa. Jo crec que en Pujol avui ha convidat els mallorquins, i ha fet una reflexió profunda, seriosa i constructiva d'allò que venim dient en silenci i entre incomprendensions des de fa moltíssims d'anys: que res ens serà donat, que tot ho hem d'arrabassar amb el nostre esforç i el nostre sacrifici, que hem de construir des del treball, des de la continuïtat i el rigor, que només construint una societat moderna i competitiva podrem ser europeus i lliures, que només essent, essent profundament mallorquins i parlant d'igual a igual amb els pobles de la nostra pròpia llengua i de la nostra pròpia identificació construirem un país gran assentat damunt una vertadera germanor, no basada en complexos sinó en la voluntat de conivir i la voluntat d'anar més endavant.

Crec que això que en Pujol ha dit avui tindrà una gran repercussió i que serà un factor multiplicador

Ferran Porto: "Crec que és important que l'empresariat sigui aquí i hagi participat en el protagonisme de tot això."

Climent Picornell: "No sé si ja ha arribat el moment que el nacionalisme s'articuli per començar a comandar de veres."

d'aquesta presa de consciència, d'identitat i de nacionalisme que s'està veient en tots els carrers, els pobles i les places de Mallorca, i en aquest sentit, una vagada més, després de tants d'anys d'amistat i de convivència, et vull donar les gràcies i expressar el meu sentiment d'amistat i de profunda admiració i gratitud. (Aplaudiments)

Ferran Porto, president de la Federació Hotelera de Mallorca.

Les meves paraules han de ser en primer lloc d'agraïment al president i a la seva esposa, al conseller de Cultura de la Generalitat, per la deferença que han tengut de venir i de complaure aquella petició que li vàrem fer fa un cert temps en l'audiència en què, de forma generosa, vàrem tenir un canvi d'impressions, crec que important.

I a la vegada també em sembla que és de considerar, i ens n'hauríem de felicitar tots, haver aconseguit aquest acte perquè és obra de tots, de l'Obra Cultural i també, si bé hi ha hagut fites històriques anteriors, del món empresarial. Perquè, evidentment, aquesta consciència de poble, de les nostres pròpies arrels, de la nostra identitat indispensable per poder tenir una veu pròpia dins el concert d'una Europa en la qual les regions poden tenir la seva veu, s'ha de fer des d'una col·lectivitat àmplia que englobi tots els sectors.

Crec que és important que el món de l'empresariat sigui aquí i hagi estat a tot aquest acte i de qualche manera hagi participat del protagonisme de tot això.

Estam en una situació de dificultat, i tots la coneixem dia a dia, de crisi que ens afecta, però crec que hem d'aprofitar les dificultats per a saber-nos fer reflexions profundes. I dins aquesta reflexió s'ha d'aprofitar el fet que el president de la Generalitat sigui també president de l'ARE perquè siguem capaços d'integrar-nos a aquesta regió de la Mediterrània nord-occidental, com ell ha expressat tantes vegades. Depèn de nosaltres poder-nos-hi integrar en plenitud, proporcionar un futur i manifestar les expectatives de treball i de lluita que tenim. Perquè nosaltres dins d'Europa no volem ser subvencionats, sinó disposar d'instruments per poder lluitar i ser aptes per fer el nostre paper.

Res més, sinó repetir el meu agraïment per aquest apropament i esperem que aquest només sigui un acte que tenguí continuïtat. (Aplaudiments)

Climent Picornell, membre de l'OCB, vice-rector de la Universitat i director d'EL MIRALL.

Davant l'eloqüència de les persones que m'han precedit i concretament Josep Melià, que sempre ens deixa astorats amb el seu discurs, seré molt breu. Sabeu que fa uns anys, en el moment que es va crear l'Obra Cultural, ara ha fet trenta anys, es deia entre la gent que nosaltres anomenaven "de la ceba", entre els que sempre ens hem dit catalanistes i no ens n'hem amagat mai, que cabíem tots dins un taxi. Després no sé si dèiem dins un tramvia, després dins un tren i, últimament, en els actes als quals he assistit aquests darrers anys, ja no cabem en cap d'aquests mitjans de transport sinó que ens en fan falta molts i de molta més capacitat. Això, evidentment, és una satisfacció per a tots els qui durant tants d'anys hem anat treba-

llant tenint una mica com a mirall Catalunya, per moltes raons: per la germanor que sempre hem tengut amb els catalans, però sobretot perquè els catalans havien sabut articular de forma activa i coherent, des de les institucions, allò que nosaltres hem hagut d'exercir sempre des del que hem anomenat la societat civil.

Posen en boca del president Pujol, no sé si és cert, que en un determinat moment va dir "fins ara hem fet país, ara hem de fer política".

Potser ara a les Illes Balears estam en aquestes condicions. Crec que tant la Universitat com l'Obra Cultural han provat d'articular aquesta societat civil a les Illes Balears i no sé si ja ha arribat el moment que el nacionalisme s'articuli realment i coherentment per començar a comandar de bon de veres les institucions balears.

Crec que avui vespre, president Pujol, el discurs al meu parer extraordinari que heu fet al Teatre Principal, serà un motiu de reflexió perquè la gent que realment es dedica a fer política en prengui un bon apunt.

Moltes gràcies. (Aplaudiments)

President Pujol

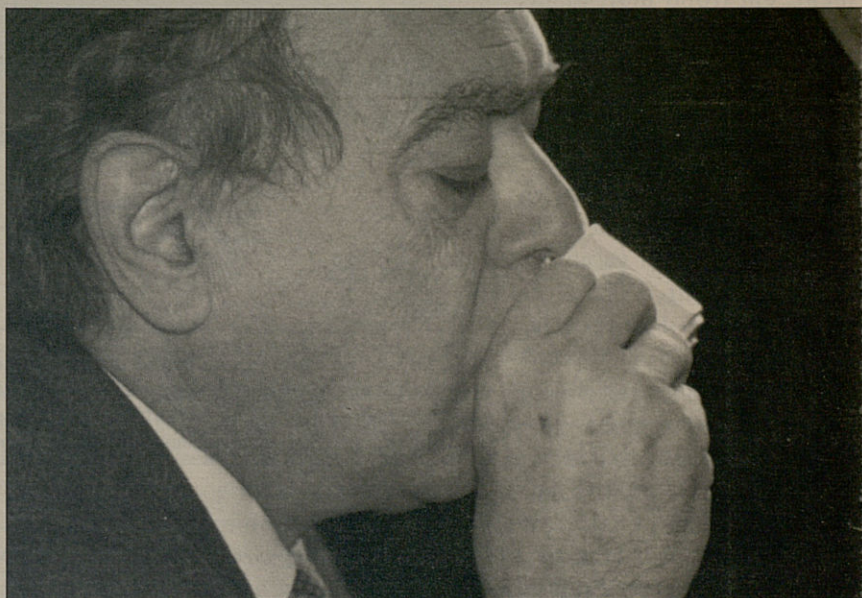
Senyores i senyors, benvolguts amics.

Aquest sopar i aquestes paraules que ara us dirigeixo són, evidentment, un comiat després d'aquest dia que hem viscut aquí la meua dona, jo, el conseller Guitart i algunes persones més que ens acompanyen, a Palma. I abans que res vull fer servir aquest comiat per donar-vos les gràcies perquè realment hem estat molt ben rebuts, molt ben tractats, molt carinyosament per tothom però d'una manera especial, vull dir-ho, per part de la Confederació Empresarial i pel seu president el senyor Albertí i per l'Obra Cultural Balear i el seu president el senyor Mir. Moltes gràcies, doncs, a tots vosaltres per aquesta diada que ens heu fet passar.

He estat, per utilitzar el que abans ha dit la Xesca, un represen-

tant, un viatjant, que és la paraula més exacta (el viatjant que va amb la maleteta i el mostrar a fer, perdonem-me, "pedidos")... Bé, jo també sóc un viatjant, un representant, jo sóc, quan vaig pel món en aquests viatges que algunes vegades molesten a l'administració central, bàsicament un venedor de Catalunya. Porto la meua maleta també, porto el meu mostrar, el poso sobre la taula i els explico que això és Catalunya, i vaig

viatge oficial, propiciat pel president Albertí aleshores, i vam voler quedar bé i vam voler fer un concert al Principal que oferíem a la ciutat de Palma. I, realment, no podíem fallar. Va venir la Montserrat Caballé, el Josep Carreras, en Joan Pons, que és monorquí, i una part de l'Orquestra del Liceu. Amb això no es podia quedar malament. Però va passar el següent: primer en Carreras, que no va venir, no sé perquè, però no va

Jordi Pujol: "El que costa menys és fer un acte brillant, fer una conferència que et surti bé, fer una festa. El que costa més és seguir fent les coses quan et sembla que no obtens resultats."

traient les coses, la cosa cultural, la cosa econòmica, la política, etc, i a veure si els convenço. És una feina que, perdonin la immodèstia, crec que estic fent mitjanament bé, perquè el primer que es necessita per vendre un producte és creure-hi. Jo crec en Catalunya i moltes vegades dic, i és veritat, que més que un enamorat del meu país sóc un enamorat apassionat del meu país.

Però en aquests viatges les coses no sempre m'han sortit rodones. Avui, quan he pujat a l'escenari del Principal, he pensat "a veure si et torna passar el que et va passar fa uns anys!"

Potser algú de vostès se'n recorda. Vam venir l'any 82 en un

venir. Vaig pensar, bé, ens queda la Montserrat Caballé, no passa res. Aleshores va cantar en Pons, i no sé perquè, es va posar a tremolar, tremolar, aquell home tan alt i gros, va cantar una cançó, malament, tremolant, i no va tornar sortir. (Rialles) Ja només ens quedava la Montserrat Caballé. Dic, bé, la Montserrat Caballé rai perquè aquesta ens salvarà. Va sortir la Montserrat Caballé, va cantar una cançó, i la meua dona em diu: avui la Montserrat la trobo estranya, no sé què deu tenir. (Rialles) I sí, sí, canta la primera cançó i se'n va. (Rialles) Dona, ja tornarà sortir. Doncs res, no sortia. (Rialles) Ah! al teatre hi havia allò que se'n diu tota la societat palmesana, tot-

hom, el Capità General, excepte el bisbe hi era tothom: les autoritats civils, les militars, les autonòmiques, les del govern central, tothom, i el batlle de Palma, tothom... i jo allà, a la llotja... I no va tornar sortir la Montserrat. (Rialles) Què passa, què li deu passar? Em diuen que es troba malament. Vaig baixar, i ella em diu mira Jordi estic molt malament, em trobo molt malament, necessito un cotxe que em porti de seguida a l'aeroport. No sé, són aquestes espantades que de vegades tenen els artistes.

És a dir, en Pons se'n va anar, en Carreres no va venir, la Montserrat se'n va anar... Doncs, vaig dir, hi ha l'orquestra, que l'orquestra, almenys, que faci un concert! (Rialles) Em diuen: no podem fer concert perquè només portem les partitures del que havien de cantar aquests senyors! (Grans rialles)

I jo, aleshores ja darrera l'escenari, dic, doncs ja no em queda més remei que actuar jo. (Rialles) I, efectivament, vaig sortir a actuar, no a cantar. Em vaig excusar amb el públic, que va estar molt amable -en aquests casos el públic sol estar amable, sobretot si veu que has donat la cara-, i els vaig dir: "Vostès la Montserrat Caballé tindran l'ocasió de sentir-la moltes vegades, a en Josep Carreres el sentiran moltes vegades, l'orquestra del Liceu sempre tindran un moment per anar-la a sentir, però poder dir que van veure el president de la Generalitat de Catalunya explicant-los tot això espero que no ho podran dir mai més, i per tant, vostès ara assisteixen a un acte insòlit i únic, i els felicito perquè han tingut aquesta oportunitat". (Rialles)

Bé. La gent va estar molt amable, em va aplaudir molt, tant com si hagués cantat molt bé el Duo de l'Africana jo tot sol. (Rialles) Per això, quan pujava a l'escenari, pen-

Jordi Pujol: "En Pons se'n va anar, en Carreres no va venir, la Montserrat Caballé se'n va anar... Doncs l'orquestra, almenys, que faci un concert. Tampoc: l'orquestra només duia partitures per acompanyar els cantants!"

sava què passaria avui. No, tot ha anat bé.

El que ha dit el senyor Pons, em sembla que és veritat. El que costa menys és fer un acte brillant, i el que costa menys és fer una conferència que et surti bé, i el que costa menys és fer una festa. El que costa més és, després del treball de cada dia, seguir fent les coses quan un té la sensació que no obté resultats. Això és el que costa. Per a la seva tranquil·litat, relativa, perquè la seva aprensió està més que justificada, en el meu cas, en el cas d'aquí i en tants i tants llocs, afegeixo que el que ha dit vostè passa molt sovint. Focs artificials, d'artifici, coets, i l'últim coet brilla, espetega i cau al mar.

L'única garantia que li puc donar, relativa, és que jo personalment, i suposo que el president Cañellas també, tenim moltes ganes que això no passi, i que això no sigui un foc d'encenalls, un espetec de focs artificials, una manera de que-

dar bé davant la premsa, avui. Què han fet? Què han dit? De què ha servit que s'hagin vist? Doncs no. Per part meua li puc ben assegurar que no era aquesta la intenció, i ja dic que segurament per part d'en Cañellas tampoc.

Potser per acabar de complementar, en fi, relativament, aquesta garantia que li dono, li voldria dir que jo personalment tinc una certa filosofia, més que política personal, que lliga amb allò que s'ha dit que ara no farem país i que ha arribat l'hora de fer política, filosofia que considera que el més important és saber posar un maó cada dia. I construir un país, que és la meua preocupació més que estrictament fer política encara que per construir un país s'ha de fer política, vol dir posar un maó cada dia, un dia i un altre. De tant en tant passa que no saps perquè, de cop et cau un tros de paret perquè l'has fet malament o perquè ve algú que et pega una trompada i te l'esbotza, i l'endemà t'has de tornar a posar a col·locar un maó, i un altre, i un altre...

Aquesta és la meua filosofia personal i, en aquest sentit, això potser pot ésser una mica, una mica la garantia per vostè, i tot allò que en un moment determinat pot tenir una espectacularitat positiva, que és molt agradable, pot avançar de mica en mica, poquet a poquet, amb molta tenacitat i amb molta constància. Procurarem, per tant, utilitzant aquests principis, no decepcionar-lo, ni a vostè ni a ningú ni, permetin-me, decepcionar-me a mi mateix.

Crec que ha estat molt útil, i el felicito a vostè, Albertí, felicito també a en Mir, que aquesta diada s'hagi organitzat sobre la doble base de l'economia i de la cultura. Fa molts anys, recordo que vaig fer un article, clandestinament, als anys 60, que parlava dels tres catalanismes. En aquella època de discussió política, bàsicament clandestina, hi havia qui deia que Catalunya no es construiria si abans no es feia la revolu-

Jordi Pujol: "Construir un país vol dir posar un maó cada dia. I quan algú t'esbotza la paret, o l'has feta malament, l'endemà has de refer-la i continuar posant maons."

ció, uns altres deien que es construiria si se salvava la llengua i l'aspecte cultural, i els altres que Catalunya es construiria si econòmicament anava molt bé. Deia jo a l'article que hi havia el catalanisme social, el catalanisme cultural i el catalanisme econòmic, i que cap d'ells podia tenir l'exclusiva de res perquè el país era tot. Un país que es basés sols en la cultura seria un país molt fluix, un país que es basés solament en l'economia seria un país molt xato i al final molt inviable, i un país que pensés que l'important era fer una revolució i prou, doncs tampoc no seria un país. Un país ha de ser un esforç de justícia social, un esforç de progrés econòmic i de competitivitat i un esforç personal amb la pròpia llengua, la pròpia cultura i, a través d'això, la pròpia identitat.

Avui hem parlat de cultura i hem parlat d'economia, i em sembla que això és bo, i vostès i nosaltres i tots ho hem de seguir fent. Un país que tingui normalment una bona economia si vol pesar en el món necessita a més un cert missatge cultural, intel·lectual, fins i tot a vega-

des un cert missatge espiritual, necessita poder oferir un cert model. Els països que realment pesen són aquells que per progressar econòmicament s'organitzen de tal manera que la gent se'ls mira amb interès, amb admiració i potser amb enveja, i per poder fer això no n'hi ha prou amb el progrés econòmic sinó que també cal una formulació de caràcter cultural, intel·lectual, saber construir una manera, un model de sentir i de viure les coses. Per tant, necessiten aquesta aportació intel·lectual fins i tot aquells països que econòmicament van millor. I al revés també és veritat: és difícil que sense un mínim grau de progrés econòmic hi pugui haver una cultura amb autèntica força.

Nosaltres, a la literatura catalana tenim una novel·la molt digna de ser tinguda en compte, no sé si literàriament, però sociològicament moltíssim, que és "L'auca del senyor Esteve". Si la coneixen, recordaran com acaba. És la història del botiguer de vetes i fils, aquell botiguer que ha estat tantes vegades criticat, en d'altres aspectes justament criti-

cat, aquell home de visió curta, de vegades diuen que sense sentit i de vegades diuen que amb raó, presoner de la feina, del treball, cada dia, amb les seves vetes i els fils darrere el taulell de la merceria... És l'avi qui ha fet la merceria, i després el pare que també la tira endavant. Però la tercera generació ja no en vol saber res, i el noi, l'Estevet, vol ser escultor, vol ser artista... L'obra acaba amb la mort del senyor Esteve, el pare, i l'anada al cementiri. Quan tothom se'n va l'Estevet es queda sol una estona. Surt del cementiri, veu les estàtues que hi ha, i tot mirant la tomba del pare, diu: Jo faré estàtues perquè ell paga el marbre.

Això, que pot fer somriure, i més amb aquest to una mica càustic de Rosiñol, és així. Els països van endavant en el grau que són capaços de combinar l'economia, la competitivitat, la cultura, òbviament la defensa de les seves senyes bàsiques d'identitat, perquè saben construir una societat justa i cohesionada. (Llargos aplaudiments) □

(Transcripció de JMB)

Antoni Guasp: un pinzell expressionista modern

CATALINA JULIÀ I NOGUERA

Antoni Guasp.

Antoni Guasp i Balaguer va néixer a Palma el 1961 i sempre hi ha viscut. És casat, té un fill. Professor de dibuix a un col·legi de Ciutat, ell mateix es manifesta optimista, però tímid. Li agrada la feina que fa i potser per això se sent especialment atret per la relació amb els altres, preocupat perquè la seva obra tenguin sempre la propietat de la comunicació.

- *Quan començares a pintar?*

- És molt difícil pensar quan vaig començar a pintar. No ho sé molt bé. A la nostra família sempre ens ha interessat molt el món de l'art, hem sentit curiositat. De petit tenia aquesta habilitat que m'agradava, però sense donar-li massa importància, i després, quan vaig madurar una mica, vaig veure que utilitzant aquesta forma d'expressió em podia fer conèixer als altres, podia expressar els meus sentiments, les meves opinions, la meua forma de ser. Pintar era una forma de comunicació amb els altres que, en principi, una diversió. A això n'hi ha que li diuen que és art, jo no ho sé, però crec que m'incloc dins el món de l'art i aquesta ha estat la meua manera de fer-ho.

- *Sempre has pintat, per tant?*

- Sí, però quan vaig intentar aconseguir una cosa seriosa va ser necessari que procuràs un nivell de qualitat, i jo no ho podia fer sense estudiar. I així, va arribar un moment que em vaig plantejar uns objectius i com aconseguir-los. Després d'acabar magisteri vaig anar a estudiar belles arts a Barcelona, perquè necessitava aprendre tota la tècnica, necessitava entrar en relació amb el món de l'art actual. N'estic molt content, encara que va ser una feina molt dura.

- *Com han estat els teus principis? És difícil introduir-te al món de l'art?*

- El que m'ha servit més per introduir-m'hi han estat els concursos. El fet de guanyar-ne alguns ha tenguut com a conseqüència que la gent em comenci a conèixer, s'interessi pel que faig i ho valori. Fins i tot quan no em seleccionaven, ja era bo. Hi ha molta

gent que ha començat enviant currículums i fotografies a totes les galeries. Tot són maneres de començar. Crec que el meu principi ha estat molt interessant, molt positiu.

- *Darrere, hi va haver qualcú que t'animàs?*

- No, aquesta és una cosa que jo duia dedins. Em feia molta peresa començar, perquè era conscient de les meves limitacions. I em feia por. Però va arribar un moment que ho havia d'intentar. I ara ja fa set o vuit anys que pint, des que vaig acabar la carrera, però no en fa tants que expòs seriosament.

- *Conta'ns com ha estat la teva evolució.*

- Vaig començar fent una sèrie de dibuixos en tinta xinesa que m'agradava molt i que és una tècnica molt precisa, molt minuciosa. Tot això abans d'estudiar belles arts. Però després, quan vaig tornar, vaig adonar-me que hi havia altres coses que m'oferien moltes possibilitats i per entrar en aquella roda em vaig haver d'esforçar molt. Vaig començar fent el que deia el professor, però als darrers anys de carrera em vaig anar especialitzant en allò que més m'agradava. El professor em va dir que fes el que volgués, i va ser el més difícil que em podia dir. Vaig provar diverses tècniques: oli, acrílics, pastels, aquarel·la, fins que a poc a poc els propis interessos, objectius, em varen dur a arribar a aquesta tècnica d'acrílics damunt cartó amb la qual he aconseguit una forma d'expressió ràpida, espontània, que realment em fa sentir satisfet del que jo intent expressar. I ara pens que ha arribat el moment que puc aconseguir que em surti el que vull, si més no que em surti com jo vull que em surti.

- *És la tècnica definitiva o sempre vas cercant-ne de noves?*

- No, no és la definitiva. Arribarà un moment que no hi haurà més remei que canviar. No pots estar sempre fent el mateix. Abans, tal vegada sí, per exemple Miró, però avui tot requereix constant renovació, és el ritme de la vida. Possiblement canviaré i voldré trobar altres coses.

- *Quins colors t'estimes més?*

- Jo intent aconseguir uns quadres que siguin sempre molt impactants, que l'espectador s'hi senti atret, i per això empro colors que tinguin molta força d'expressió. Empro molt el negre, els vermells forts, els blaus forts.

- *Quins sentiments, idees, vols expressar?*

- Amb aquesta pintura que faig, no intent fer literatura, no vull explicar una història o unes idees. Voldria que el quadre reflecteixi els meus propis sentiments o les meves idees en el moment que pint. Per tant, el quadre és per a mi una forma d'expressió directa, més en relació amb els sentits i amb el sentiment que no amb el raonament.

- *Creus que la teva pintura rep moltes influències, per exemple de la cultura d'aquí?*

- Sí, però vaig una mica per lliure. Jo el que he après a fer ha estat mirant molts de pintors, i de tots aprendre'n una mica, el que em pogués servir. I crec que he aconseguit un estil que, sense renunciar a les tendències actuals, m'agradaria ser personal i que el sàpiguen identificar.

- *Per acabar, com definiries l'art i, en particular, el teu art?*

- Avui en dia el món de l'art en si està un poc oblidat. Es parla molt que aquest pintor val tant, però massa sovint oblidam que l'art és comunicació entre les persones. Crec que sense comunicació no hi pot haver art. Quan pintes una obra has de cercar comunicació sincera i qualitat entesa com a adaptació de la tècnica a allò que vols expressar. Si no ets capaç d'aconseguir comunicació i qualitat, és impossible ser un artista. I pel que fa al meu art, alguns crítics l'han definit com a expressionisme modern, perquè intenta anar molt endins dels sentiments, intenta fer vibrar la gent. □

Repugnàncies, culpabilitzacions i fal·làcies

ANDREU SALOM I MIR

És prou sabut que les èpoques de crisi reactiven els mecanismes més reaccionaris, caracteritzats essencialment per llur resistència a un canvi substancial de les estructures polítiques i per llurs històriques actuacions contra el fluir de la història. El recurs de la por, la guerra psicològica culpabilitzadora i la manipulació constant de la informació en són els agents principals. Heus ací que ens situam davant d'un Estat associat a la violència institucional, la injustícia i la immoralitat. Si aquesta actitud genera qualque tipus de violència, mai no serà per mor de qui es nega a ser còmplice de la injustícia, sinó del propi Estat que, en lloc d'animar els ciutadans a ser homes lliures i honestos, intenta constantment de sotmetre'ls, culpabilitzar-los i anul·lar-hi qualsevol intent de resistència.

Rousseau considerarà fonamental la participació activa de tothom, i era contrari a les tendències centralitzadores que condueixen a la formació de grans Estats en els quals la democràcia esdevé impracticable. Apuntà també que la democràcia ha de partir des de baix, i s'ha de configurar en unitats polítiques més aviat reduïdes.

El pensador nord-americà H.d. Thoreau, del qual la resistència no-violenta de Gandhi n'és creditora, afirmà que la democràcia comença on comença la desobediència, i que sense individus que estiguin disposats a cercar sempre el que és just mai no es podrà assolir una societat democràtica. En uns escrits seus que duen per títol *Desobediència civil*, Thoreau concloué: "Em complac a imaginar un estat que pugui a la fi permetre's de ser just amb tots els homes i tractar l'individu en qüestió com un veí; que fins i tot no pensàs que fóra incompatible amb la seva tranquil·litat si uns quants individus arribassin a viure-hi *apartats* (el subratllat és meu), sense atacar-lo, sense estar rodejats per ell (...)".

Vagin aquestes ratlles com un exercici de llibertat i de lícita insubordinació (democràtica, per tant, seguint el mestre Thoreau) davant les constants intoxicacions i provocacions d'aquells polítics que s'autoqualifiquen d'intel·lectuals (un d'ells diu que pateix de "repugnància intel·lectual"). Amb raó, el pensador nord-americà digué que "en cap moment no es pot confiar en els polítics (...)", els quals considerava incapaços de veure-hi més enllà de llurs nassos i de reflectir la veritat en llurs accions.

Palma, octubre 92.

El calvari de la Llei d'Espais Naturals

JOSEP MOLL MARQUÈS

Aquesta vegada el cronista parlamentari es veu desbordat per l'allau de temes que bé mereixerien un comentari. Des del debat de política general, en el qual el President Cañellas va establir la peregrina teoria que a les Balears no hi ha crisi econòmica; passant per la destitució de la Consellera de Cultura i la consegüent crisi de Govern; fins a la proposta de modificació de la Llei d'Espais Naturals (LEN), el darrer període de sessions de 1992 ha estat sens dubte un dels més moguts de la breu història del nostre autogovern.

A més, aquests debats han tengut seqüeles dins i fora del Parlament, algunes ben serioses i greus, com la repercussió de la crisi de Govern sobre el Consell Insular de Mallorca o el tema de Bon Sossec, i d'altres purament anecdòtiques o fins i tot infantils, com el boicot dels Presidents Cañellas i Soler al Dijous Bo d'Inca, o la Proposició No de Llei presentada pel Grup Parlamentari PP-UM amb motiu de la famosa fotografia de la Santa Cena. Però en tot cas tals seqüeles denoten el grau de crispació en què es troben un partit i un President que estan a punt de morir d'èxit (i potser ara hauran arribat a entendre què vol dir això) perquè no han sabut digerir ni administrar la seva majoria absoluta.

De tota manera, a l'hora de decidir quin tema val la pena ampliar hi ha una dada que juga a favor del cronista: De totes les qüestions esmentades, només n'hi ha una que es pugui considerar tancada, mentre que les altres encara duren coa. La crisi econòmica no ha tocat fons, i algun dia obligarà el Govern a prendre decisions que ara va ajornant perquè són interessos antagònics

dels diferents grups de pressió que li donen suport. La crisi del Govern no sols no està tancada, sinó que el President Cañellas, en un exercici que no es sap ben bé si és d'inconsciència, d'irresponsabilitat o de masoquisme, sembla que la vulgui mantenir oberta. I l'entranyellat de Bon Sossec, S.A., amb greus responsabilitats tant del Govern com del Batle de Palma, no ha acabat de madurar i encara donarà molt que xerrar.

En canvi, la qüestió de la reforma de la LEN es pot donar per tancada, encara que només de moment, perquè sembla que les ambicions especulatives dels grups de pressió que determinen la política del PP no han quedat del tot satisfetes. Per altra banda, però, aquest ha estat un debat tan desgraciat, que ben bé val la pena posar més atenció en el que s'ha dit fora del Parlament que davant dels Diputats que havien d'aprovar la reforma de la Llei d'Espais Naturals.

De tota manera, cal posar en relleu alguns detalls prou significatius. Abans de tot, la pressa amb què el PP i el President Cañellas volien tancar la qüestió. I no per por, ni molt manco per respecte, a l'opinió pública, que es va expressar de forma impressionant en la gran manifestació.

Seu del Parlament de les Illes Balears. Sala del Senat.

Si el que es vol és conservar i protegir àrees d'especial interès, s'ha de determinar no construir-hi absolutament res. (La serralada nord de Mallorca. Foto S. Avellà.)

tació contra la reforma. Ja ho va dir el senyor Cañellas: Entre els manifestants no hi va veure cap dels seus votants. Amb la qual cosa demostrava tres actituds gravíssimes en un governant. Primera, un menyspreu absolut a l'opinió pública. Segona, una miopia de moltíssimes dioptries, perquè entre els manifestants hi havia gent que havia votat el PP. I tercera, que només es considera President d'una part dels ciutadans, d'aquells que l'han votat, i no President de tots, i per tant obligat a respectar els interessos col·lectius i posar-los per damunt d'interessos particulars, inclosos els seus.

No, la pressa del President Cañellas venia condicionada pel seu desig d'assegurar-se com més prest millor la possibilitat de construir setenta-dos xalets a Ses Salines. I la pressa del PP responia a la voluntat de fer-li al seu President aquest present nadalenc, molt més valuós que el Rolex d'or que hi varen afegir de propina. Aquesta pressa, combinada amb la tàctica dilatòria d'UM, els va fer cometre un error de tramitació de la Proposició de Llei de reforma, que va fer que quedassin rebutjades en Comissió totes les propostes de modificació de la LEN, i per tant

quan es va arribar al Ple definitiu ni tan sols hi havia proposta de reforma!

D'acord amb la tècnica reglamentària que preveu la possibilitat de "recuperar" per a debat en el Ple una

La crisi del Govern
no sols no està tancada,
sinó que el President
Cañellas sembla que la
vulgui mantenir oberta.

proposta defensada en Comissió i que no ha prosperat, va esser necessari recuperar primer en el Plenari tots i cada un dels articles i disposicions de la Proposició de Llei. Així, violant l'esperit del Reglament per fer general allò que preveu com a excepció, va poder esser debatuda en Plenari la reforma de la LEN, que va aprovar la majoria conservadora restablerta després de donar temps a UM d'intentar salvar no tant alguns espais de Mallorca, sinó sobretot la cara.

La Proposició de Llei de modificació de "determinats articles" (aquests senyors del PP són molt fins!) de la LEN, desapareguda dins els plec misteriosos del mantell majestàtic de la tramitació parlamentària, va tornar a reaparèixer, frustrant les esperances que hagués pogut concebre algun il·lús. Aquí s'escau de dir allò del Dante: "Lasciate ogni speranza, voi che entrate" en el món tenebrós dels interessos urbanístics: Si no hagués estat possible reglamentàriament, l'haurien feta reaparèixer per les arts del Màgic Andreu! Tot abans de deixar-se prendre aquest regal nadalenc tan saborós. Això és massa!

Però anem per parts. La Llei d'Espais Naturals i Règim Urbanístic de les àrees d'Especial Protecció de les Illes Balears va esser aprovada dia 30 de gener de 1991, i el seu objecte, segons s'estableix a l'article 1 de la Llei, és "definir les àrees d'especial protecció i d'especial interès per a la Comunitat Autònoma per raó dels seus excepcionals valors ecològics, geològics i paisatgístics, i establir les mesures i condicions d'ordenació territorial i urbanística precises per a la seva conservació i protecció".

Si el que es vol és conservar i protegir àrees d'especial interès per raó dels seus excepcionals valors, sembla evident que el que s'ha de fer és determinar la total impossibilitat de construir absolutament res a tals àrees. Però el PP, amb el suport d'UM, té unes altres evidències. Segons els conserva-dors, la modificació de la LEN s'imposava a fi de millorar-la. I millorar-la, segons ells, vol dir:

Allà on la LEN exigia una superfície mínima de 200 hectàrees per a poder construir una vivenda unifamiliar, ara es redueix a 3 hectàrees en àrees naturals d'especial interès a Eivissa i dues hectàrees i mitja a Formentera per a poder construir (i s'elimina significativament això de la vivenda unifamiliar, amb totes les possibilitats que això obre).

Els promotors de la modificació de la LEN confien que en 1995, any d'eleccions, els ciutadans ja hauran oblidat l'oposició que s'ha produït ara.

A les àrees rurals d'interès paisatgístic fins i tot bastaran 10.000 metres quadrats, és a dir, una hectàrea, i es dóna per tant la paradoxa que, d'acord amb la nova LEN, es pot construir a zones d'especial interès amb una superfície inferior a la prevista per la legislació ordinària a sòls rústics. Amb altres paraules: La nova LEN desprotegeix la totalitat de les illes d'Eivissa i Formentera. A partir d'ara, a les Pitiüses no hi ha cap espai que tenguí la protecció que mereix una àrea d'especial interès, posat que a les que tenen aquesta qualificació fins i tot és més fàcil construir-hi que a les àrees rústiques normals i corrents.

Aquest és el motiu pel qual, a l'hora de "millorar" la LEN, els conservadors ni tan sols es varen prendre la molèstia de modificar, amb les excepcions que veurem més endavant, els límits dels espais protegits per tal de permetre les especulacions urbanístiques. No calia, perquè amb la reducció de la superfície mínima ja bastava per a fer possible el negoci de construir 72 xalets a la part de Ses Salines a la qual hi té interessos una empresa vinculada al President Cañellas.

La seva participació personal sembla que és mínima, encara que ell aixímateix ha reconegut públicament que no sols hi té part ell, sinó també la seva esposa i el seu germà.

Però lo greu no és que la seva participació sigui petita o gran, sinó que es modifiqui una llei (sigui quina sigui, però molt més si és una que afecta la fibra més vulnerable del futur econòmic d'aquestes illes) amb la intenció casi única d'afavorir els interessos particulars del President del Govern. Aquest és el fet gravíssim, que no es pot disfressar dient, com ha dit el senyor Cañellas, que "les butxaques del President no s'ompliran amb la modificació de la LEN", o que "a Ses Salines hi especula amb tres teules i mitja". Aquesta és l'autèntica corrupció social que (ja ho vaig escriure fa uns quants anys) ha produït a les nostres illes l'actitud i les actuacions del President Cañellas: Ni ell ni la societat no s'escandalitzen davant el reconeixement públic que el President del Govern no sols especula, encara que sigui amb tres teules i mitja, sinó que fa modificar una llei per tal de poder especular.

Gravíssim és també el cinisme amb què s'ha defensat, per part del PP, aquesta reducció de la superfície mínima exigible per a poder construir a les àrees naturals. Això era necessari, diuen els conservadors, perquè a les Pitiüses és tradició immemorial que les finques es divideixin extraordinàriament entre els hereus, i per tant la propietat està molt repartida i fa que molta gent, sobre-

tot modesta, visqui en el camp, cosa que fa necessari autoritzar edificacions rústiques amb finalitat de vivenda permanent.

Aquest argument és el que ha utilitzat sobretot el President del Consell Insular pitiús, Antoni Marí, no sols amb la vehemència que el caracteritza, sinó també amb la bona voluntat que li és pròpia. Sembla l'únic convençut del que diu, cosa que obliga a admetre que els seus companys de partit han abusat de la seva bona fe. Li han pres el pèl, vaja. Perquè si del que es tractàs fos de defensar que un pobre pagès eivissenc que té dos fills i 60.000 metres quadrats de pinar en deixi en herència 30.000 a cada un perquè es puguin fer una caseta per viure permanentment a manca d'altra possibilitat, l'argument no es podria compartir, però es podria entendre.

Qui és, però, a part del bon jan d'Antoni Marí, que creu que és això el que està en joc en aquest tema? Quin pagès eivissenc, dels pocs que queden, viu d'explotar el pinar a vorera de mar? Quina extensió tenen les propietats que realment es volen parcel·lar i construir a base d'un xalet cada 30.000 metres quadrats? Qui són els propietaris d'aquestes finques que en sortiran beneficiats? Són pobres pagesos eivissencs, o són el President Cañellas i la seva família, entre d'altres? Crec que la sola

formulació d'aquestes preguntes tan elementals ja delata quin és el fons de la qüestió.

L'escàndol que tot això hauria de produir i lamentablement no produeix s'augmenta si comprovam qui es beneficia de l'única exclusió important que es feia a Eivissa a l'hora de rectificar límits d'arees naturals. La proposta de reforma del PP preveu que deixi d'esser espai protegit la zona de Sa Cova Santa, és a dir, Sa Caleta. Per què? Els mateixos conservadors ho deien en un dels anuncis que varen posar a la premsa per tal de despistar els ciutadans i fer-los creure que la reforma de la LEN que duïen endavant no tenia cap importància. No donaven arguments justificant l'exclusió de l'àrea en qüestió com a espai protegit, sinó que deien (en castellà, com és lògic!) que la seva inclusió s'havi fet "a darrera hora perquè allà hi té interessos un membre rellevant del nostre partit". És a dir: Implícitament, acusaven la majoria que havia aprovat la LEN d'haver inclòs aquest espai amb l'únic objectiu de perjudicar els interessos d'un ciutadà determinat, i reconeixien que ells l'excloïen amb l'únic objectiu de defensar aquests mateixos interessos.

Com va dir el Diputat eivissenc Cosme Vidal, un home no precisament d'esquerres, en el Plenari que va aprovar la modificació, aquest era un escàndol fins i tot superior al de Ses Salines. Perquè aquest membre rellevant del PP no és altre que Abel Matutes, el Comissari europeu, que

darrerament s'om-pla la boca parlant de la necessitat de protegir el paisatge i no construir més, però que voldria que a Sa Caleta s'hi fes el port comercial d'Eivissa. I és tan generós, que fins i tot ha ofert regalar a l'Estat els terrenys necessaris per fer el port, i es manifesta públicament estranyat que ni tan sols li hagin

La qüestió de la reforma
de la LEN es pot donar
per tancada, encara que
només de moment,
perquè sembla que les
ambicions especulatives
dels grups de pressió que
determinen la política
del PP no han quedat
del tot satisfetes.

donat resposta a tal oferiment! Com que ell és tan ingenu, se veu que no se li ha acudit que la construcció del port multiplicaria per cent el valor dels terrenys dels voltants, que també són de la seva propietat, i que per això mateix era "necessari" excloure de la protecció com a espai natural. Ja ho val!

Davant d'aquests fets, efectivament empal·lideix tota la resta de disbarats que suposa la modificació de la LEN aprovada amb els vots de PP i UM, i fins i tot el cinisme d'argumentar la modificació dels límits dels espais naturals no en funció dels seus excepcionals valors ecològics, geològics i paisatgístics, com exigeix la mateixa Llei, sinó en funció de fer possible una urbanització o un camp de golf. Així ho va dir clarament el portaveu del PP José Mª González Ortea: A

Cala Alcaufar, a Sa Sal Rossa, a Gaieta Gran, a tants altres llocs, proposaven la modificació dels límits de l'espai a protegir amb l'únic argument de fer-hi possible el camp de golf o la urbanització de torn.

Aquesta és la Llei que ens han fet els conservadors del PP i UM. Falta sobre quines conseqüències tindrà la seva actitud, en arribar les eleccions, sobre el comportament d'una ciutadania cada vegada més conscienciada en aquests temes. Les seves presses per a aprovar la Llei demostren que juguen obertament amb la manca de memòria dels ciutadans, és a dir, són plenament conscients que els ciutadans no volen això, però confien que d'aquí a les eleccions de 1995 ja estarà tot oblidat. Una hipòtesi que, desgraciadament, no es pot descartar, però que com a mínim és molt arriscada. Potser la reforma de la LEN provocarà la destrucció no sols del paisatge illenc, sinó també de la majoria conservadora que l'ha feta possible. □

carrer del
baix riera, 1-a
tel: 24 03 86
07009 palma

arts
XISCO
grafiques

**Libreria
Aloma**

C/ de la VINYASSA, 23 B
Tel.: 46 11 50 - PALMA

Prensa forana? Quina?

PERE ESTELRICH I MASSUTÍ

Des de fa unes setmanes, algunes de les revistes que formen l'Associació de Premsa Forana de Mallorca (APFM) s'han plantejat iniciar els tràmits per a la creació d'una nova entitat paral·lela. La història no és nova i aquest capítol no ha fet més que començar. Els esdeveniments dels propers mesos, quan la nova entitat estigui legalitzada, és ben segur que obriran un ampli debat en el qual els conceptes de nacionalisme i finançament apareixeran en primer terme.

Podem parlar d'escisió? "De cap manera, ni serà una associació paral·lela ni una escisió. Es tracta de crear un ens d'àmbit superior, quant a territori i tipus de suport, que contempli els medis escrits i audiovisuals de totes les Balears". Qui així respon és Gaspar Sabater, un dels membres del grup promotor de l'"Associació de Mitjans de Comunicació Independents de Balears" (AMCIB), nom que rebrà aquest nou organisme una vegada legalitzat.

Pregunta: Però, serà possible estar afiliat a les dues Associacions?

Gaspar Sabater: *Sí. De fet els que estam preparant el tema no pensam donar-nos de baixa de l'APFM. El que pretenem és agrupar, a part de la premsa escrita, les ràdios i televisions de totes les illes. De moment ja són quatre les televisions locals adherides i deu les publicacions foranes. El que pesará molt serà el principi d'independència. Tota sol·licitud d'ingrés serà estudiada amb detall sota aquest caire. Avui per avui no totes les publicacions existents passarien la barrera*

de la independència.

En el mateix sentit es manifesta Carles Costa, actual president de

"El fet d'excloure
els altres mitjans de
comunicació no escrits
i no comptar amb les
possibles publicacions
no foranes ha estat un
llast dins l'APFM."

(G.S.)

"Les subvencions
no es poden contemplar
com a màquines
solucionadores
dels problemes, sinó
com una ajuda més."

(C.C.)

l'APFM: "Ens hem de fer la idea que d'aquí a uns anys vista conviuran ambdues associacions, amb

alguns membres en comú. De totes maneres, a partir d'ara els membres de la Junta Directiva de l'APFM ens hem proposat fer complir els nostres estatuts de forma més rigorosa. Volem fins i tot mirar de canviar-los per tal de poder expulsar les publicacions que no els compleixin. I em consta que d'entre les que promouen el nou organisme n'hi ha que van en contra dels actuals estatuts, la qual cosa podria ser, en el futur, motiu d'expulsió".

P: S'ha plantejat, l'APFM, donar entrada als medis audiovisuals? I a les revistes de Menorca i Eivissa?

Carles Costa: *De moment els estatuts de l'APFM no ho permeten. I quant a les publicacions menorquines i eivissenques, l'Assemblea, que és sobirana, sempre ha rebutjat els intents d'integració, quan s'han presentat.*

Vegem el que diuen els estatuts. Agafam l'edició de 1991, la darrera versió existent:

"Podran esser membres de l'Associació de Premsa Forana de Mallorca totes aquelles empreses de publicacions de caràcter periòdic, dedicades a la informació local o comarcal, que es publiquin a la Part Forana de Mallorca"... [La documentació per sol·licitar l'ingrés] "haurà d'incloure: carta de sol·licitud d'ingrés i, com a mínim, un exemplar de cadascun dels tres primers números publicats".

GS: *Precisament la "P" i la "F" han ofegat l'APFM. Vull dir que el fet d'excloure els altres mitjans de comunicació no escrits i no comptar amb les possibles publica-*

El president Gabriel Cañellas, amb Carles Costa i Gaspar Sabater.

cions no foranes —de barriades de Ciutat o de fora Mallorca— ha estat un llast.

Curiosament, dins el grup promotor de la nova associació hi trobam pioners de l'APFM, persones que en el 78 impulsaren la idea d'associar-se pensant que la unió els reforçaria. Ara, ells, capgiren la truita i es troben de nou, però per promoure una alternativa.

G.S.: Les idees no sorgeixen per generació espontània, sinó que primer coven i més tard cristalitzen. Vull dir que ja fa estona que es parla de promoure una alternativa que defensés els interessos de tots. No només els de les revistes petites, de tirada més reduïda i periodici-

Els objectius de l'APFM

Potser, amb els anys, els objectius de l'Associació de la Premsa Forana de Mallorca (APFM) ara es contemplen de manera diferent de quan inspiraren la constitució de l'associació, almenys manca aquell esperit militant que varen tenir a les darreries dels anys 70 i al començament dels 80. Però els problemes generals que afecten la majoria de les revistes federades dins l'APFM són similars i són, al meu parer, els de sempre: l'economia, la regularitat, la no professionalitat i la consolidació en els àmbits respectius, tot i que algunes revistes es publiquen sense interrupció des de fa molt de temps. D'altra banda hi ha unes diferències òbvies i significatives que marquen les divergències entre alguns setmanaris i les publicacions de periodicitat bimensual, trimestral o irregular a causa dels criteris emprats per a la distribució dels diners.

A aquest estat de coses, i gairebé de manera cíclica, se li ha pretès donar solució mitjançant la renovació de juntes directives, l'establiment de nous estatuts i, a vegades, les confuses aspiracions d'una nova associació.

Voldria significar que els dos objectius principals que serviren per promoure l'APFM s'han perseguit sempre i en molts casos s'han assolit plenament: fomentar l'aparició de revistes d'informació i cultura en primer terme, i esdevenir, alhora, mitjans de normalització de l'ús de la llengua catalana al servei de la identitat del país. Si considerem l'enrariment del clima en el qual l'APFM va necessitar fer-se pas, crec que en el camí recorregut aquests anys els dos objectius s'han complert.

Unes dades poden ajudar:

Existeixen, avui, 49 publicacions federades que produeixen un tiratge mensual de més de 90.000 exemplars, xifra que suposa uns 3.000 exemplars diaris.

El 53% de les publicacions adherides a l'APFM s'editen totalment en català; un 15% inclouen en català més del 50% dels textos (i algunes s'apropen al 80%); i a un 32% de revistes el català hi ocupa menys del 50%.

Ara es torna parlar de l'aparició d'una nova associació de mitjans locals o comarcals de premsa, ràdio i televisió i sembla com que l'APFM, única entitat que defensa els actuals interessos de la premsa comarcal, hagi caigut en desprestigi i, el que és més greu, en agravis. No és estrany, doncs, que el pes d'aquesta premsa forana es contempli des de certs medis com un *fenomen discret* dins l'entorn de la comunicació general escrita a Mallorca. Però és que a força de discreció la premsa forana ha estat poc incisiva amb les autoritats insulars —el Govern Balear o el Consell Insular— i sorprèn que aquestes institucions la tractin amb tanta descriminació a l'hora d'atorgar les subvencions anuals en relació a altres mitjans.

Els interessos que emanen de l'actual composició de l'APFM i la seva junta directiva, no tenen res a veure amb els de qui han pretès que l'Associació es canalitzi envers un poder polític que difícilment podria controlar l'actual Associació i que podria ser, en primer lloc, el motiu que originàs el naixement d'una nova entitat que tendria connexió directa amb alguns mitjans audiovisuals locals de les Illes. Aquest intent de canalització, que sembla evident, ha tengut al llarg dels anys —diríem des de la fundació de l'APFM— una sèrie d'adeptes que mai no volgueren ni pogueren dirigir l'associació, però que no han deixat de provocar una insinuant i permanent divisió entre les diverses publicacions.

Encara que puguin oferir una lectura ambigua, els estatuts d'una associació de mitjans de comunicació difícilment vinculen el mitjà amb el poder polític, però, com diu McLuhan, el mitjà és el missatge, i aquest seria el motiu pel qual algunes publicacions pretenen ara una nova associació.

Miquel Company i Florit, vice-president de l'APFM.

tat mensual. La problemàtica és ben diferent entre els setmanaris i els bimensuals, per posar casos extrems. Mentre que per uns el suport institucional no basta més que per un sol número, als altres en canvi els soluciona bona part del seu pressupost anual. Però les petites són majoria i per tant miren d'arreglar els problemes que els afecten a elles, que no són tots els de la Premsa Forana. Actualment a la Junta de l'APFM només estan representades revistes mensuals, no hi ha cap setmanari.

P: Però, no heu intentat plantejar aquests altres problemes a la Junta Directiva? Hi ha hagut èpoques en les quals les revistes més grans han tengut representació dins la Junta. Fins i tot tenc entès que les reunions mensuals de la Junta són obertes a totes les revistes.

GS: *Un membre de la Junta no és més que una veu. S'han proposat puntualment a la Junta aspectes d'aquesta problemàtica i no hi ha hagut el més mínim entusiasme. D'altra banda les grans decisions es prenen en assemblea i mai no hem tengut la força suficient. Curiosament, les publicacions grans foren en cert moment molt més generoses amb les petites. Donaren suport a una distribució de les quantitats que afavoria la premsa més dèbil.*

Si hem perdut el tren, agafem l'avió

Hi havia algú que deia que l'Associació de la Premsa Forana va anar bé mentre varen cabre dins un vagó quan anaven a Sóller. Devia ser l'època del "Beatus ille". Però els temps canvien i la Premsa Forana... no sempre. I aquest és el seu pitjor mal: enquistar-se en uns esquemes determinats i no seguir l'evolució que marca l'època. La contrapartida, paradoxal, rau en aquelles publicacions que s'aburgesen i deixen de banda el caràcter lúdic i combatiu que, molt sovint, els havia empès a néixer.

L'Associació de la Premsa Forana està ferida de mort. I no és d'ara. La multiplicitat dels seus components i la inoperància de la Junta directiva han fet que tothom tiri pel seu vent, sense cohesió ni aparentment finalitats conjuntes. L'única cosa que feia moure a tothom, les subvencions, ha arribat a convertir-se en un símbol del tractament miserable de les institucions envers un col·lectiu que no ha sabut defensar els seus interessos ni la seva importància. Però d'això en tenim la culpa tots. Tant l'actual president —que repeteix un mandat personalista malgrat totes les previsions i tots els elements en contra— com les publicacions, que li hem comportat i no hem sabut aixecar veu i procurar redirigir una junta que, perdent el cap rere un casal, va descuidar el més important, que era el seu contingut.

Curiosament, la taula de salvació i l'augment del prestigi ens pot arribar de l'ala teòricament conservadora. I és que part de l'esquerra ha arribat a perdre els papers, ja té molt poc de divina i, per no definir-se, no es declara ni independentista.

Mort el rei, visca el rei —malgrat no estimem la monarquia—, i si de la vella saba hi ha res aprofitable cal fer-ne una refosa i plantejar una nova tàctica per retornar la il·lusió —tan sovint perduda o rebaixada— a l'esperit inicial d'aquesta cinquantena de publicacions, més les ràdios, més les televisions que formen el microcosmos informatiu del nostre desafortunat país. Tal vegada així el poguem canviar algun dia.

Biel Massot i Muntaner Pòrtol, febrer del 93

L'ASSOCIACIÓ PREMSA FORA MALLORCA (I)

P: Les Junes Directives no tenen poder de decisió?

GS: *La Junta ha de representar l'associació, però també ha de tenir pes específic per pressionar i perquè sigui escoltada davant les institucions autonòmiques a l'hora d'aconseguir subvencions i altres ingressos per publicitat. Les Junes s'han anat succeint sense avançar passes en aquest sentit. Per exemple, no s'ha aconseguit crear una cartera publicitària comú ni cap millora tecnològica que ens afavorís a tots. Tampoc no han tengut capacitat de pressió davant les institucions: i la prova és que ens concedeixen el mínim, com a per caritat. La Junta hauria de pressionar en aquest sentit. Estam quasi*

com al principi.

CC: *Les subvencions no es poden contemplar com màquines solucionadores dels problemes, sinó com una ajuda més. Les quantitats que rebem tant del Govern com del CIM són realment magres i recolzar-se en elles és tenir un plantejament equivocat.*

Segons hem pogut comprovar, aquestes subvencions, quan es cobren, es fa amb retard considerable. I fins i tot a l'hora de redactar aquesta informació no hi ha garanties de cobrar-les totes. Valgui dir que la Junta Directiva encara no ha rebut l'acord mitjançant el qual s'aprova l'aportació del Govern corresponent a 1992.

"No es poden traslladar batalles dins àmbits que no són els seus."

P: Pocs i mal avenguts?

GS: *Miri, quan constituïrem l'Associació fa quinze anys, ens moguèrem motivats per dos principis: Estimular la cooperació i contactes entre les revistes, i fomentar la creació de noves publicacions donat que la situació política ho permetia. Una democràcia sense premsa no és democràcia.*

Durant uns anys hi va haver una actitud molt integradora, en la qual no hi havia condicionants de cap tipus, ni polítics ni lingüístics. Però en cert moment l'APFM es polititzà i anà perdent el principi

d'independència. L'Associació, poc a poc, es tornà intervencionista.

P: Motius?

GS: *Sorgiren diverses capçaleres, la majoria d'elles de caire cultural, lligades a una esquerra nacionalista. L'ecologisme militant, la llengua i la política eren els seus trets característics.*

Aquestes qüestions entraren dins l'Associació. I si bé pens que cadascú és lliure de pensar el que vulgui, mai no es poden traslladar batalles dins àmbits que no són els seus.

Això provocà cert malestar i ha estat el bessó de conflictes posteriors.

I per afegit, les revistes han vist cancelada la subscripció global a la xarxa de biblioteques dependent del CIM. La qual cosa ha minvat encara més els ingressos.

Segons les xifres donades per la tresoreria de l'Associació, el 1992 es feren efectius tres milions i mig de

també que algunes simplificarien el fet presentant-lo com una qüestió política o lingüística. No polemitzarem sobre el tema. Si bé aquests dos condicionants s'han tengut en compte, el problema determinant és el que esmentava abans: l'econòmic.

Hem de dir que el Parlament

català aprovà, fa uns anys, una llei que regula les aportacions a la premsa comarcal. Al Parlament Balear hi va haver una iniciativa semblant que restà aturada per motius de forma. Tal vegada ara seria el moment de retornar al tema i legislar al respecte. □

pessetes del CIM i tres milions de la Conselleria de Cultura, aquestes pel concepte de Normalització Lingüística. Xifra que es reparteix proporcionalment al tant per cent de textos en català que apareixen a cada revista.

I entrem de ple dins un altre punt sumament conflictiu: el de la llengua.

CC: *Aquest és, al meu entendre, el punt pel qual es crea aquesta associació paral·lela. La llengua. Motiu continu de fregades. Les postures, en aquest tema són encontrades.*

GS: *Sabíem que aquest projecte produïria reaccions de tot tipus. I*

L'agressivitat creativa

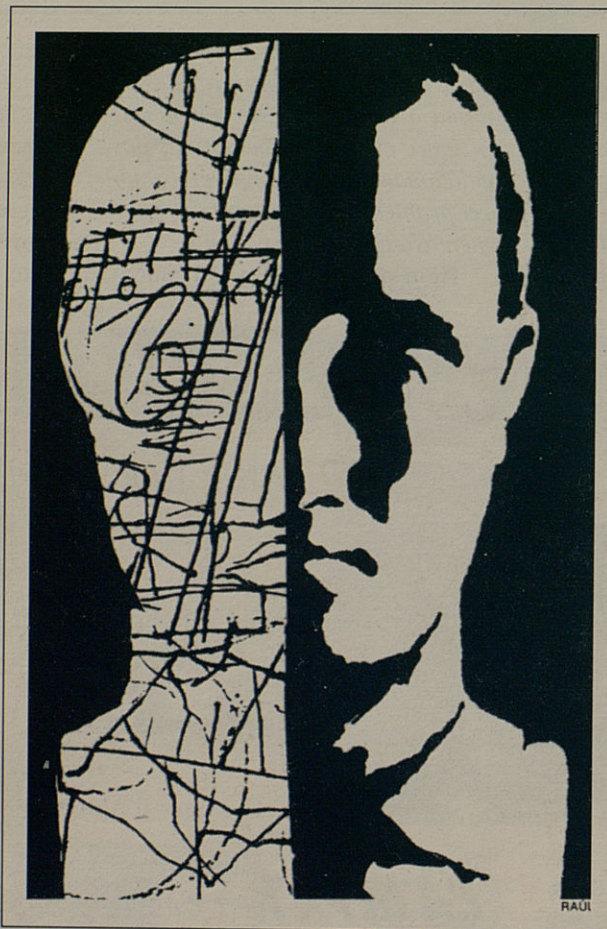
PERE FONT

Fa molts d'anys va dir: "Estimau-vos els uns als altres com jo us he estimat". Ara nosaltres podríem ser més explícits i d'una manera semblant però més gruixuda podríem enflocar alguna "boutade" com aquesta: "Estimem-nos els uns als altres perquè, si no, ens n'anirem tots, senzillament, a ca una puta".

No anam de bromes. Aquest final de mil·leni, intoxicat de misèries i atipit d'arsenals amb bombes esfeïdores, bé sabem que pot espetegar un mal pet més enllà de llistons i previsions. I engegar-ho tot per la finestra, per la finestra de la supervivència individual i col·lectiva.

És per aquesta raó que ja fa temps recomenàvem calma. I també tassetes de til·la i flor de taronger als entusiasmes naturalistes de Nietzsche, el qual (mirau per on, i assumint nosaltres contradiccions d'igual validesa) tampoc no deia disbarats. Mofant-se de quimeres acrítiques i d'un món paradisiac i utòpic sense rivalitats ni controvèrsies, encertava quan incidia en la lluita inherent a la dinàmica vital, lluny de nirvanes i angèliques mirades. O quan incidia en el valor de la força, de l'agressivitat, com a trumfo també per a la supervivència.

I és que és ben cert. L'agressivitat biològica està aquí, la portam

La lluita és inherent a la dinàmica vital.

en nosaltres incrustada, igual que el sexe, en la creu instintiva. Des d'un passat remotíssim ha estat clau i pany per sobreviure, força innata per a autoconservar-se. Així ha estat sempre. Però ara el seny o la sensatesa ens aconsellen més que mai regular-la. D'aquesta manera estam atrapatats avui pel dilema i situats, com sempre, en aquesta cruïlla tràgico-còmica de l'aventura humana,

palpant, estaquirot, en la incertesa.

L'agressivitat s'ha de controlar. Efectivament! I tant! Però també sí ha de descarregar-se. Cal acceptar-ho i buscar remeis i solucions. Si ens posam a cercar llits de riu per on esmunyir-la (sense desfermar-nos tampoc del dic necessari de la sensatesa), trobarem les portes obertes de l'estadi, per exemple, per a, com a tions encesos, esgargamellar-nos; o les places i tavernes, per a escri-dassar, llenguallargs com qualsevol bugadera; o també la rudesia de la terra, per a treballar-la renegant com a males bèsties. I quina cosa millor, però, per als grups humans que esplaiar-se també en discussions incisives, en pugnes dialèctiques, o esbravar-se dintre del joc democràtic que comporta l'apassionat desacord, afavorint l'expressió desinhibida d'opinions contrà-

ries! Que ens calen encara més vàlvules d'escapament per a desfogar-nos? Doncs n'hi ha una de ben eficient i, fins i tot, necessària i recomenable: és l'activitat creativa.

L'activitat creativa sens dubte pot servir-nos, en efecte, com a gorja per on esmunyir aprofitablement l'erupció de forces emmagatzemades.

L'activitat creativa és, a més, rendible. És puixança. És la potència

màxima. És la força vertadera dels pobles, o millor, dels individus aïllats que mouen els pobles i les comunitats humanes —siguin o no culturalment “pures” i asèpticament desinfectades (?) o impurament mestisses— les quals, quan no arrosseguen les altres (des de les seves aportacions, novetats, originalitats, solucions, contribucions humanes, científiques o artístiques) són indefectiblement arrossegades per les altres. Vagin o no vagin ornades amb floquets, anècdotes i politiquetes o encotillades amb fronteres protectores, armadura, murades, reglamentacions, guàrdies o policies.

Si els pobles van amb les piles descarregades, sense nervi ni creativitat fertilitzadora, poca cosa d'ells pot esperar-se'n. Només l'anada de remolc o el campusol dels cànctics de malaurança i la pèrdua del temps cercant Maries per la cuina de les simbologies. O l'autoengany i esmorteïment, engreixant forrellat i pany amb oli ranci de llàgrimes, entre espelmes mortuòries, culpant tot el que exteriorment envolta i negant-se autodebilitats per incapacitat total d'encarar-se, amb gallardia, amb l'espill aspre, amb la imatge pròpia de poble que no vol adonar-se del fet patent: que la debilitat d'un poble no ve de tal o tal “opressor”, sinó que tal o tal altre “opressor” és la conseqüència directa de la debilitat del poble.

A molts de pobles —o millor (altre cop) als individus aïllats que mouen els pobles— els manca la força que, tanmateix, tal volta porten en

algun racó autoofegada, i els sobra enredar-se els dies i les hores amb la mala eina de la cuirassa i l'escut, arma que amanyaguen, però que és funesta via per a guanyar, amb ella tota sola, cap partida, mala recepta, esglaó fatal cap a l'abdicació i la derrota.

Ben al contrari, en els pobles pletòrics regna l'aventura. Arraconada passivitat, queixa i escut, els pobles dempeus van extrovertits amb la salut joiosa, filla de la fortuna, l'astúcia, el miracle, l'esforç, l'enginy o la saviesa. Bandejat l'escut, imposen, sobretot, la força contundent de l'espasa, de l'espasa creativa, eina d'empenta, exultant, solució llampanant del qui camina. És una força que empeny i germina i madura uns fruits que (aprofitem l'ocasió per, de pas, remarcar-ho) valen sobretot pel que aporten i no pel sub-

jecte que els aporta ni pel vehicle en el qual es transporten. Un exemple, també de pas, per a il·lustrar-ho: quan Itàlia (una Itàlia, per cert, encara no unificada ni configurada en Estat) es fa llum i marca ruta en l'Europa del XV i del XVI, és admirada i contemplada amb esguard embadalit i enlluernat pels assoliments que captiven i atreuen. I només de rebot i de pas, i en segon terme, se'n beneficien el prestigi de llurs creadors, el nom d'Itàlia o la llengua que, vehiculant allò que la gent anhela conèixer, es fa de necessària lectura i aprenentatge.

Efectivament, importa, com dèiem, desfermar les forces ofegades, actualitzar-se en l'acció d'agressivitat dinàmica i positiva traduïda en propostes vitals, humanes, científiques, artístiques... La creativitat n'és la solució i el fruit aprofitable.

Tota la resta (mitjà, estri, símbol, paraula i etc. i etc.) van ben al darrera amb bona salut o, contràriament, amb malaltia i estancament quan la dinàmica del poble va malalta i estancada: en l'abúlia, el lament, el mimetisme, el ressentiment, la impotència, la laxitud, la vulgaritat, l'estultícia.

Totes les coses són discutibles (ho sabem bé de sobra). Però no tal volta una: que acció i energia creativa són força i essència de vida, batec i cor actiu, cos batallant pel congost inexplicable d'aquest enigma fascinant, l'existència: agressivitat i lluita continuada, d'esquena al buit. I als mil paradisos impossibles de les mentides covardes i pietoses. □

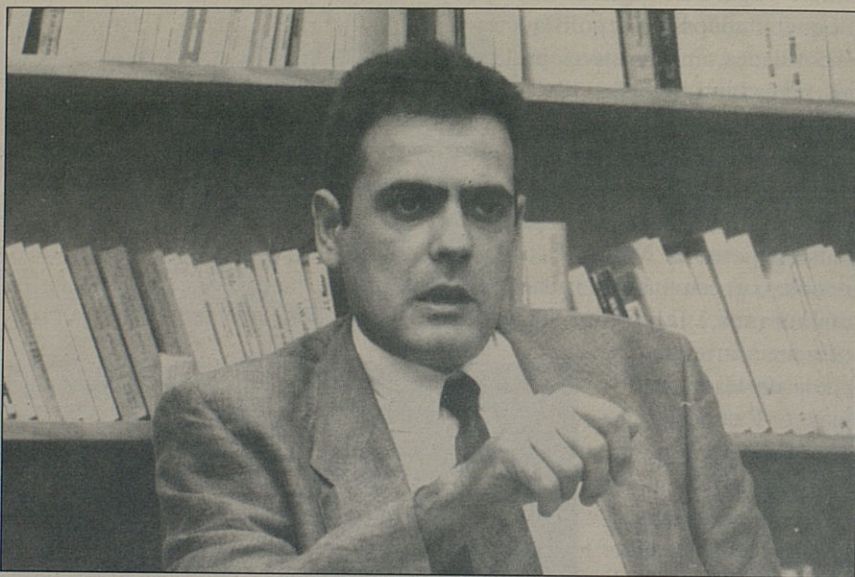

No existeix cap món sense rivalitats ni controvèrsies.

Ramon Molina: memòria viva del comunisme mallorquí

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

Ramon Molina de Dios va néixer a Palma l'any 1955. A començaments dels setanta participà a diferents agrupaments polítics clandestins d'oposició fins que començà a militar activament a les files del moviment trotskista. Fou detingut i empresonat l'any 1976 junt amb altres companys del Partit Obrer Revolucionari i de l'Organització d'Esquerra Comunista. Finalment amnistià, viatjà per l'estranger i continuà fent part de diferents grups d'extrema fins que decidí iniciar una profunda reflexió entorn dels postulats ideològics de les tendències revolucionàries europees. De tornada a Mallorca acabà els seus estudis a l'UIB. És llicenciat en història i ara treballa en una tesi doctoral sobre el procés de formació de les classes socials a l'Illa. Actualment dirigeix el Museu de sa Pobla i forma part, amb altres investigadors, del Centre d'Estudis d'Història Industrial; ha publicat treballs d'investigació històrica sobre economia i societat a la Mallorca contemporània i un llibre sobre els orígens del POUM; ha traduït del francès i editat textos sobre surrealisme i política i és antic col·laborador d'El Mirall on ha publicat articles de crítica musical i de discos. Viu entre Palma i sa Pobla; està casat i té una filla. Ideològicament es defineix com "arqueomarxista evolucionat" i no té emperons en afirmar que "continuo creient i lluitant pel mateix que quan tenia divuit anys i això em fa sentir jove, mira sinó les traces senils que marquen als polítics de la meva

Ramon Molina de Dios, llicenciat en Història, es defineix com a arqueomarxista evolucionat.

generació que han traït els seus principis de joventut".

— *Com a historiador i com a home que visqueres de prop el procés de la transició franquista, quina és la teva valoració d'aquell període?*

— Molts dels que lluitaven a la clandestinitat i jo mateix, creïem que a Espanya s'estava gestant un procés revolucionari que fatalment esclataria amb la crisi del franquisme: era una visió excessivament optimista i mecànica de la història; no érem conscients de les terribles desfetes que havia sofert el moviment obrer als decennis anteriors i que nosaltres valoràvem com a avenços; consideràvem a la socialdemocràcia i inclús l'estalinisme com a organitzacions obreres —tot i considerant-les

reformistes i oportunistes— i ens oblidàvem que representaven la més bestial i perillosa força contrarevolucionària mai coneguda. La ruptura històrica i política amb la generació de revolucionaris dels anys trenta i quaranta feu que tractéssim de camarades als hereus dels assassins de R. Luxemburg i K. Liebknecht, dels bolxevics, de Nin i de milers i milers de revolucionaris. Això ens condemnà a ésser una "extrema esquerra" d'una presumpta esquerra que actuava en realitat com a extrema dreta policíaca dintre del moviment obrer.

— *Quan parles de desfetes proletàries en més de mig segle, que vols dir exactament?*

— Vull dir que si es pogués fer una anàlisi i una exposició del que

han fet i dit els partits polítics d'esquerra durant aquest llarg període, veuríem que la mentida, la falsificació i —per ser benèvol— la ignorància, formen l'eix del seu discurs; així no és estrany que estem com estam. La revolució russa de 1917 fou possiblement el fet més progressiu del segle, però la seva degeneració estalinista en capitalisme d'estat ha representat el més poderós entrebanc per l'acció transformadora i també pel pensament lliure. L'URSS fou la més ferotge màquina anti-socialista de tota la història, els obrers foren reduïts a la condició d'esclaus i això fou presentat al món com exemple de socialisme. La responsabilitat abasta no tan sols als nomenats partits "comunistes" sinó també a la socialdemocràcia, a la major part de l'esquerra i a la majoria dels intel·lectuals —de totes les tendències— que mantingueren durant decennis aquest miratge.

Des dels anys trenta la primera condició per avançar era dir la veritat: els socialistes de tot el món tenen com a principal enemic a batre, Rússia, els seus dirigents i els seus partits subordinats, siguin al poder o a l'oposició. La manca de perspectives de transformació és el cultiu de la decadència social i la putridesa intel·lectual que dominen pertot arreu i en tots els camps de la ciència i l'art. El segle XX passarà a la posteritat com el segle de la gran mentida; de la brutalitat presentada com a progrés, de l'esclavatge dels homes i del pensament presentats com camí d'alliberament, del capitalisme d'Estat presentat com a comunisme. Aquest segle s'assemblarà més a una reedició tenebrosa del segle XVII que al segle de les llums que els socialistes entreveïen cap el 1900.

— *Et veig molt pessimista. No parlaves així quan ens coneguérem l'any 1974.*

— No, no som pessimista. Aquest "final de la història" ha

Molts dels que lluitàvem en la clandestinitat creïem que a Espanya s'estava gestant un procés revolucionari que fatalment esclataria amb la crisi del franquisme.

Si es pogués fer una
anàlisi i una exposició del
que han fet i dit els partits
polítics d'esquerra durant
aquest llarg període,
veuríem que la mentida,
la falsificació i —per ser
benèvol— la ignorància,
formen l'eix del seu
discurs

resultat tot el contrari del que hom anunciava. Ara les possibilitats de regeneració són molt més clares. Els principals obstacles estan caient. Ara ningú no pot creure que Rússia, la Xina, Cuba, Vietnam o qualsevol dels subproductes estalinistes que encara cuegen tinguin res a veure amb el socialisme. Podem veure els guerrillers del "Farabundo Martí" negociant la seva conversió en poli-

cia, el MPLA d'Angola formar govern amb els de l'UNITA, o la simple depredació armada que porta a terme "Sendero Luminoso". Els fets són massa clars i, com deia Lenin, els fets són caparruts. Malgrat que el pensament humà va sempre per darrera dels fets, l'acumulació de dades ja és aclaparadora; la quantitat s'ha transformat en qualitat. Estic convençut de la capacitat del cervell humà per reaccionar a temps.

— *Ara sembla fàcil defensar el que dius. No és agafar l'oportunitat un poc pes pèls? L'estalinisme sembla vençut...*

— Cap persona que hagi participat d'una manera activa en política no pot evadir la seva part de responsabilitat, jo mateix inclòs. Ja he dit abans que la meua generació va tenir ocasions de trencar amb aquesta dinàmica de fracàs, però no ho vàrem saber fer. Érem presoners d'una concepció teòrica falsa, d'un discurs polític enganyós. En aquell moment pesà més la tradició que les perspectives de canvi i de renovació. Alguns de nosaltres, aquí i allà, d'una manera aïllada, hem fet un

balanç: era al passat on trobaríem les claus del present. Era precis tornar als clàssics del socialisme per reprendre la seva potència transformadora, era necessari refer la història de les desfetes del moviment obrer i aprendre les seves lliçons, era imperiós retornar a l'honestedat de pensament d'alguns intel·lectuals,... per exemple en Orwell, Víctor Serge, Benjamin Péret... que lluitaren aïllats contra l'estalinisme des d'una posició socialista a una època que la "intelligenstia" europea feia ulls closos front el GPU-KGB i molt sovint el defensava a l'espera d'obtenir avantatges reals.

Quant a l'estalinisme, no podem dir que està vençut. Ha perdut força a Rússia, però encara és al poder mitjançant una fracció del propi PCUS. Els seus representants directes tipus "PC" també estan afeblits, però l'estalinisme ha calat en la cultura política de totes les tendèn-

L'estalinisme ha calat en la cultura política de totes les tendències, basta veure com es comporten alguns dirigents del PSOE; els moviments nacionalistes també; ni tan sols el troskisme ha aconseguit alliberar-se'n

cies: la socialdemocràcia mateixa ha après bé la lliçó, basta veure com es comporten alguns dirigents del PSOE; els moviments nacionalistes també s'han nodrit en bona part de dirigents educats a l'escola del "socialisme real"; ni tan sols el trots-

kisme ha aconseguit alliberar-se del seu paper d'ala esquerra i a la vegada víctima del totalitarisme. L'estalinisme sols morirà definitivament quan mori el capitalisme que l'ha protegit durant tants d'anys.

— *Tornant al tema de la transició...*

— La transició no ha acabat ni acabarà ja mai. Anem cap a un estat policíac i corporatiu amb tal impunitat que fins i tot les reclamacions d'un PP poden semblar democràtiques. Històricament el capitalisme espanyol ha necessitat dels partits obrers o de l'exèrcit per governar; és incapaç de garantir la democràcia perquè la burgesia espanyola tradicional és massa feble per assegurar un mínim de benestar i progrés social. Ara alguns socialistes s'han convertit en nous rics, però el paper col·lectiu del partit al govern no pot esser altre que una màquina per disciplinar els obrers i les nacionalitats.

Per als que visquérem activament la política dels anys de la transició una cosa era clara: l'única força social articulada que s'oposà a la dictadura fou la classe obrera i no era gens estrany que tota mena d'arribistes que aspiraven a qualche participació en el poder fessin escola i acabessin dirigint alguna organització obrera (almanco de nom), però si afegim l'assimilació de la cultura política dominant de l'esquerra —i era el PCE qui dominava la producció i difusió de literatura política i els moviments sindicals— no ens pot estranyar la brutalitat burocràtica de l'actual poder. La preservació de l'exèrcit, l'aparell judicial i funcional, la monarquia, i fins i tot la bandera franquista no són més que anècdotes que no oculten el vertaderament bàsic: es tractava de protegir l'Estat de l'onada de mobilitzacions obreres

El segle XX passarà a la posteritat com el de la gran mentida, la brutalitat presentada com a progrés, l'esclavatge com a camí d'alliberament, el capitalisme d'Estat com a comunisme.

dels anys setanta; l'esquerra i gran part de l'extrema esquerra es comprometeren a fons per primer desviar-les i després desmantellar-les; pagaren el preu de la quasi desaparició, però feren la seva feina i després el PSOE pogué iniciar la tasca d'esclafament sistemàtic de tot allò que s'havia avançat mitjançant les lluites il·legals durant el franquisme. Realment els obrers són els que més han perdut durant la transició.

— *Els moviments nacionalistes i independentistes, especialment a Catalunya, fan una anàlisi crítica de la transició. Quina opinió et mereixen?*

— No es pot perdre de vista un fet que afecta tots els moviments nacionalistes d'Europa. La seva reviscolada coincideix amb el punt més baix d'organització i consciència obrera del segle; inclús des del 1830, abans del moviment carista anglès o de la "Lliga dels Justos" de Weitling, i crec que no és casualitat. La burgesia com a classe social gestora del capitalisme està acabada; la burocràcia que ha gestionat el capitalisme d'Estat de forma col·lectiva, també està en descomposició; els moviments nacionals que aspiren a convertir-se a la vegada en nous Estats sorgeixen de la pròpia confusió creada per la crisi combinada d'ambdós administradors del capitalisme mundial i busquen el seu lloc a l'arena política.

En alguns casos és la pròpia burocràcia estalinista la que s'ha reconvertit en "nacionalista" intentant mantenir —a una escala més reduïda— els seus privilegis; a l'Europa occidental i a casa nostra és la petita burgesia la que intenta subsistir políticament mitjançant el projecte de la Nació-Estat. En tots els casos es busca la protecció o recolzament d'una força imperialista front la que oprimeix la nació; això suposa renunciar explícitament a la vertadera sobirania. Però crec que a més

Democràcia Proletària

Organ del Comitè de Direcció Política de les Illes de l'OICE

Número 3

Novembre 76

15 pta.

iRecuperem la veu dels nostres Pobles i del nostre Camp!

La llibertat nacional, com qualsevol altra, només començarà a gaudir-se a partir del moment en què sigui impossible l'exacció de plus-vàlua al treball i que cap Estat ens controli

La reviscolada dels
moviments nacionalistes
d'Europa coincideix
amb el punt més baix de
l'organització i consciència
obrero del segle;
inclús des del 1830.

s'ha de dir que als períodes que el moviment obrer era una força i un perill real per a l'Estat, els nacionalistes no dubtaren a recolzar aquest encara que fos l'Estat espanyol. Així ho feren quan bona part dels nacionalistes feren costat al PSUC durant la carnisseria contrarevolucionària del maig del 37 a Barcelona. Vull dir amb això que l'alliberament nacional, social i econòmic són insepara-

bles, indissociables. El principal enemic del progrés dels països catalans és ara l'estat espanyol, però també en aquest terreny cal recordar l'antiga màxima socialista: per als treballadors catalans l'enemic principal és al nostre propi país. La llibertat nacional, com qualsevol altra, només començarà a gaudir-se a partir del moment en què sigui impossible l'exacció de plus-vàlua al treball i que cap Estat ens controli.

— *Finalment, com valoren la situació actual de l'esquerra a Mallorca?*

— Puc acceptar les definicions "dreta", "esquerra" o "centre" només quan es refereixen als posicionaments tàctics i ideològics dintre d'una tendència política determinada. Podríem parlar d'una "esquerra" del PP, de la "dreta" del PCE o inclús d'un "centre" del CDS. Avui no té sentit la identificació històrica i genèrica de l'esquerra amb ideologies socialitzants,

i si parlem en aquest sentit, és a dir tendències que defensin punts de vista socialistes, no n'hi ha cap a Mallorca, de la mateixa manera que hauríem de buscar-les amb lupa a tota Europa; i a més, certa "intelligentsia" local s'ha especialitzat a considerar els mallorquins com històricament incapaços de qualsevol acte transformador i progressiu: pura justificació de la seva incapacitat política. Malgrat tot crec en la força de les velles idees, però abans de res cal, mitjançant un esforç col·lectiu, rescatar-les dels malfactors que les han transformades en el seu contrari. És l'única esperança front la barbàrie que ens amenaça. □

Filatèlia, Educació i Escola

SEBASTIÀ BAGUR I FROILAN

Aquest article és conseqüència d'una experiència de filatèlia escolar, que l'APA del Col·legi Ca'n Domenge de Palma dugué a terme dins el seu programa d'activitats extraescolars.

I. La filatèlia Una mica d'història

La concepció actual del correu postal es fonamenta en el projecte de Sir Rowland Hill qui va establir, l'any 1836, que fos el remitent en lloc del destinatari qui hagués de pagar l'import de la correspondència. En aquesta reforma, Hill també va unificar les tarifes per a tot el Regne Unit —en funció del pes i no de la distància— i va idear, endemés, unes etiquetes postals: els segells de correus.

Quatre anys més tard, l'any 1840, es posà a la venda l'emissió del primer segell: el "black penny". Es tracta d'un exemplar amb el bust de la reina Victòria, imprès en color negre i amb un valor facia d'un penic.

Aquell invent aconseguí dos efectes immediats molt importants:

1. La modernització del correu postal, en crisi arran de les noves necessitats comercials de la Revolució Industrial.

2. La democratització dels serveis postals.

A l'Estat Espanyol el primer segell fou utilitzat el dia de cap d'any del 1850 i portava l'efígie d'Isabel II.

L'any 1874 es va fundar la Unió Postal Internacional, els Estats

Disseny infantil en una emissió de la Fàbrica de Moneda i Timbre, d'Espanya, de 1991.

membres de la qual acordaren acceptar els segells de la correspondència emesa des de l'estranger.

Els primers col·leccionistes van aparèixer poc després del "black penny". Un d'ells, el francès M.C. Herpin, formulà el terme "philatélie" —del grec *philos*, amic i *telos*, taxa, segell— en un article publicat l'any 1864 a la revista "Le collectionneur de Timbres Poste".

També sorgiren les primeres associacions com la Royal Philatelic Society, fundada a Londres l'any 1869 i considerada la degana de les societats filatèliques.

Als Països Catalans, l'interès pels segells es despertà ben prest, sobretot a Barcelona on els col·leccionistes es reunien davant el Teatre del Liceu. A Mallorca, entre aquells primers aficionats de mitjan segle

XIX, hi trobam l'escriptor Pere d'Alcàntara Penya. Un altre mallorquí il·lustre, el polític Antoni Maura, proposà el mot "filatèlia" a l'Acadèmia Espanyola l'any 1922, aleshores director d'aquella reial institució.

Ciència i art

La filatèlia ha evolucionat molt en aquests 150 anys de la seva existència i avui hom la pot definir com a ciència i com a art: "Art i ciència que tracta de la coneixença —recerca i estudi— dels segells de correus, altres valors postals i de les marques —empremtes i cancel·lacions— relatives al port o tràgic de la correspondència i el seu col·leccionisme" (1)

Epistemològicament, la filatèlia és, doncs, ciència per posseir un conjunt sistèmic de coneixements que li és propi. I, a la vegada, és art car contempla i defineix les normes que regeixen el seu col·leccionisme.

La filatèlia també té relació amb l'art si l'entensem com a forma d'expressió estètica: "Cada sello es una pequeña obra de arte. En su creación han participado artistas y en el proceso de fabricación han intervenido cualificados profesionales de las artes gráficas." (2)

La ratificació científica de la filatèlia quedà establerta a Barcelona l'any 1960 on, en el decurs del I Congrés Internacional de Filatèlia, fou declarada ciència auxiliar de la Història, al costat de la genealogia, la diplomàtica o la numismàtica, per exemple. I és que els segells són excel·lents cronistes dels principals

esdeveniments de la nostra actualitat, i notaris de les creences, il·lusions i cabòries de cada poble.

II. El substrat educatiu

Si la praxi filatèlica per antonomàsia és el seu col·leccionisme, sembla lògic que sia aquest l'objecte d'estudi per establir les seves implicacions amb el fet educatiu.

El substrat educatiu del col·leccionisme —i el filatelisme és paradigmàtic— es pot considerar des d'un enfocament relacional per part de la Sociologia i la Pedagogia.

Per als sociòlegs del lleure, els "hobbies" com el col·leccionisme filatèlic o el numismàtic, l'artesanía, el maquetisme o el bricolatge són mitjans compensatoris de les insatisfaccions del món laboral i, a la vegada, mecanismes d'alliberament de les pressions consumistes i despersonalitzadores de la nostra societat. El "hobby" —afirma Francesc Pedró— és formatiu perquè possibilita l'expressió i la creació culturals, i genera un estil de vida distint i personal.

El caire lúdic del col·leccionisme ve a arrodonir la seva proposta a aquells sociòlegs preocupats per l'home de la civilització de l'oci, allò que Johan Huizinga en diu "homo ludens".

El col·leccionisme formatiu també mereix l'interès dels pedagogs. Col·leccionar és una manera de jugar i el joc és instintiu. Per això, l'afany d'aplegar objectes es manifesta espontàniament en el nin. L'aprofitament del joc i de l'activitat espontània constitueix l'argument pedagògic bàsic de l'ensenyament actiu. Així, doncs, el col·leccionisme formatiu es pot interpretar com una derivació de la consigna de John Dewey: "aprendre jugant".

El col·leccionisme —i molt especialment el filatèlic— té dues vessants: una, privada i intimista i l'altra, pública i extrovertida. La primera es munta sobre una organització centrípeta del lleure i és per a un mateix. La segona necessita dels

altres car implica l'intercanvi, la negociació.

Quina seria la lectura pedagògica d'aquesta ambivalència? En el seu aspecte intimista, el col·leccionisme filatèlic permet el coneixement d'un mateix, de les pròpies limitacions i possibilitats. És una font de proces-

A Mallorca, entre aquells
primers aficionats de
mitjan segle XIX,
hi trobam l'escriptor Pere
d'Alcàntara Penya. Un
altre mallorquí il·lustre,
Antoni Maura, proposà
el mot "filatèlia" a
l'Acadèmia Espanyola
l'any 1922.

La ratificació científica
de la filatèlia quedà esta-
blerta a Barcelona l'any
1960 en el decurs del I
Congrés Internacional de
Filatèlia.

sos autoeducatius. Respecte a la seva dimensió pública, el filatelista estableix relació amb els que comparteixen la seva afició, fomenta l'amistat i les relacions humanes.

Podem dir, doncs, que el col·leccionisme del tipus de la filatèlia gaudeix de les premisses psicopedagògiques escaients per fer-la una activitat força educadora. I puix que és, endemés, investigació de la realitat mitjançant l'estudi del segell —

més endavant hi reincidirem— ho pot concloure que la filatèlia resulta un valuós instrument per a seguir jugant, per a continuar aprenent, d'educació permanent.

III. La filatèlia a l'escola

La majoria dels filatelistes han estat autodidactes. Sentiren l'energia lúdica del col·leccionisme a llur infantesa i, en solitari, van vèncer els primers obstacles de l'aventura filatèlica. Tal volta per aquesta raó, la pròpia experiència i una intuïció pedagògica admirable els induïx a orientar els qui comencen, i a difondre tot el contingut educatiu del món del segell. Aquest proselitisme però va més enllà de l'àmbit del "hobby" i del lleure. Hi ha, sovint, un missatge adreçat a l'ensenyant per tal de desvetllar-li què és la filatèlia i quina pot ésser la seva explotació a l'escola. Vegem-ne alguns exemples:

Joan Abadal: "La filatèlia és cultura, esplai, ensenyament... és auxiliar de totes les ciències per l'eficàcia dels seus valors pedagògics que li permeten ensenyar divertint... els segells són un bon material didàctic i informatiu". (3)

R. Salas Mercadal: "Cada vez son más los educadores que, al percatarse de sus indiscutibles valores formativos, la van incluyendo entre sus métodos de trabajo." (4)

José Mª Lleuredí: "... es uno de los mejores procedimientos para enseñar a los niños Ciencias Naturales, Historia, Geografía, sistemas monetarios, regímenes políticos, etc, etc.

Però, insistim. Hi ha certament un punt d'encontre entre Escola i Filatèlia o és pura quimera? Jo crec que sí, que la filatèlia té una immediata rendibilitat escolar, i que —avui més que mai— pot oferir una aportació pedagògica i didàctica plena de validesa.

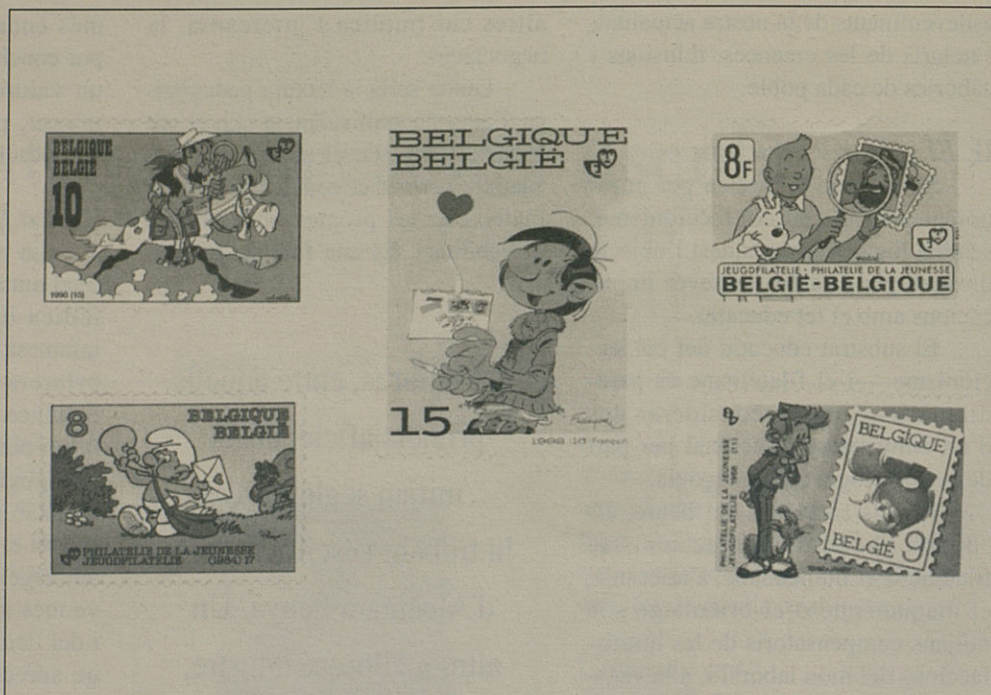
La presència de la filatèlia en el nostre panorama escolar, així com el seu aprofitament didàctic són prou anecdòtics. Em referiré a un curset que l'APA del Col·legi Ca'n Domenge de Palma organitzà dins el

seu programa d'activitats extraescolars sota la direcció dels filatelistes Josep Mª Canals i Alexandre Ginés. a la cloenda del curs escolistes Josep Mª Canals i Alexandre Ginés. A la cloenda del curs escolar, els alumnes muntaren una exposició col·lectiva força interessant.

També podem comprovar com l'editorial Santillana ha utilitzat el cromatisme, la imatge i el format dels segells en algunes pàgines dels llibres de text destinats als més petits. Es, sens dubte, un aprofitament molt remot, però vàlid per tal d'encetar la curiositat del nin.

A hores d'ara, el segell de correus és, tanmateix, un element més de la realitat quotidiana que l'Escola encara no ha descobert. L'ensenyament, encara, es fonamenta en la didàctica convencional dels llibres de text. Però, sobretot, el que costa més acceptar és la passivitat — i fins i tot l'actitud permissiva — dels centres escolars davant l'allau de col·leccions consumistes de cromos sense cap valor formatiu. L'ensenyant se n'hauria de preocupar de donar l'orientació adient a l'afany col·leccionista del nin, tot intentant entroncar aquest interès amb el currículum escolar.

A fi de minvar aquest desconeixement i apropar un poc més la filatèlia a les escoles i al lleure dels nins, hi ha algunes iniciatives ben lloables. Cal fer esment als concursos filatèlics escolars que cada any convoca Tabacalera, SA —distribuïdora estatal del segell de correus. Es tracta de dissenyar un segell amb el tema proposat. El treball elegit serà reproduït a l'emissió anual de la sèrie "Diseño Infantil". Per cert, en el curs 89-90, una alumna del Col·legi de Montision de Pollença fou la guanyadora amb el tema dels

Emissions belgues amb personatges populars del món del còmic.

jocs olímpics.

També és notòria l'activitat divulgadora de la FESOFI —Federación Española de Sociedades Filatélicas. A l'opuscle "Orientaciones para crear un grupo filatélico de jóvenes" editat conjuntament amb Tabacalera, per exemple, hi podem trobar un grapat de consells per a desenvolupar la filatèlia a les escoles.

A Mallorca hi ha associacions filatèliques com són la de Lloseta, Inca, Capdepera o Palma, que acostumen organitzar exposicions prou suggerents, però llur ressonància escolar és més aviat pobre.

La iniciació del nin a la filatèlia, ja sia com a afició educadora del lleure o com a instrument didàctic al servei de l'ensenyament actiu a l'escola, pot situar-se cap als vuit o nou anys —segon cicle de l'educació primària. Psicològicament, com sabem, en aquesta edat el nin està facultat per a acceptar el joc reglat i, per això mateix, per introduir-lo en el col·leccionisme normalitzat.

Valor didàctic del segell i el seu col·leccionisme

El segell, malgrat la seva petite-

sa, és el suport d'una informació calidoscòpica sobre la complexa realitat de cada país emissor. Un veritable flash informatiu del nivell tecnològic, del patrimoni artístic, de la riquesa paisatgística, de la sensibilitat ecològica, de la tradició religiosa, de l'afició esportiva, de la cultura popular, de la fidelitat històrica... de les inquietuds i projectes col·lectius.

L'eficàcia del segell com a mitjà difusor de continguts informatius no ha passat desapercebut als poders polítics. De tal manera que són corrents les emissions per a recolzar campanyes educatives com la vial, la sanitària, l'alimentària, la tributària o l'ambiental, per exemple. Però, també és cert que, en els països de règim no democràtic, el segell ha estat utilitzat sistemàticament com a estendard del propagandisme ideològic i de la manipulació dels valors patris. Una part de la producció postal de l'Estat Espanyol sota el franquisme ens serveix de mostra per a il·lustrar el que deim. Sobretot, la sèrie commemorativa "XXV años de Paz Española" és emblemàtica.

Així doncs, pareix raonable afirmar que els segells poden fornir

El potencial didàctic del segell culmina en el col·leccionisme.

un ampli espectre d'informacions i de coneixements, conjugables tant amb els interessos individuals del nin i de l'adolescent com amb els graons dels successius estadis de llur escolarització.

Les àrees curriculars que admeten una millor complementarietat amb la filatèlia són:

- Les ciències socials
- Les ciències naturals
- Les llengües estrangeres

Dels dos primers apartats no cal insistir-hi molt. Són prou conegudes les sèries que tots els països dediquen a llurs monuments arquitectònics, proeses militars, personatges històrics, accidents geogràfics, bells paratges, espècies de la fauna i de la

flora, manifestacions folklòriques, celebracions religioses, ídols populars, etc. Podem citar aquí algunes sèries com la de Mònaco i el seu museu oceanogràfic, la de Suècia i els guardonats amb els premis nobels, la de Tunísia amb els animals i plantes del desert, les de l'extingida Europa comunista i l'exaltació del treball o, fins i tot, la que els serveis postals dels Estats Units d'Amèrica ens ha anunciat per al proper gener, dedicada als mites de la "pop music" com Elvis Presley, Otis Redding i altres més. Com veim, hi ha segells a balquena i per a tots els gusts.

L'aprofitament però dels lemes, i àdhuc dels petits texts que acompanyen sovint les imatges, em sem-

bla que no és tan evident. Tot i que pot suposar un exercici lingüístic força profitós i a la vegada plaent, per a l'aprenentatge d'idiomes. A tall d'exemple, reproduesc els següents:

De l'anglès: "The lady of the lake"

First man on the moon"

"Deriving their just powers from the consent of the governed" (Declaration of Independence 1776)

Del francès: "Hommage aux femmes"

"Année de la bière"

"Déclaration des Droits de l'homme et du citoyen. Art. 1: Tous les hommes naissent libres et égaux en droits"

De l'alemany: "Tag der Briefmarke"

"Jederzeit Sicherheit"

"Neue Regeln im Strassenverkehr"

De l'italià: "Tutti sono tenuti a concorrere alle spese pubbliche in ragione della loro capacità contributiva"

El potencial didàctic del segell culmina en el col·leccionisme. De primer, és aconsellable engrescar el nin amb el que anomenaria "col·lecció indiscriminada", per tal de reunir el màxim possible d'exemplars de tot tipus i començar a practicar l'intercanvi amb altres nins.

Cap els deu o onze anys, un cop que el jove aficionat hagi madurat els seus interessos filatèlics i domini els tecnicismes propis d'aquest

Plànols topogràfics Fotografies aèries

Plaça del Rosselló, 4-A, 3r.
Telefon 72 33 56 07002 Palma de Mallorca

FUNDACIÓ «SERVEIS DE CULTURA PER AL POBLE»

Per a la promoció popular de la nostra cultura estam al vostre servei

Demanau informació a c. del Mar, 6, 3r.
07012 PALMA

col·leccionisme, se'l podrà iniciar en alguna de les seves modalitats. La col·lecció per països i la col·lecció temàtica documentada són, sens dubte, les que gaudeixen de més avantatges per a inserir-se a l'escola.

La col·lecció per països —un o un parell— és una via de penetració per aprofundir els coneixements del país elegit. La informació plural que ofereixen els segells també servirà al nin per a descobrir nous aspectes d'aquella realitat que els llibres de text mai no li havien parlat.

A la col·lecció temàtica documentada es tracta de desenvolupar un tema mitjançant segells i un guió explicatiu degudament documentat, l'elaboració del qual obligarà a la consulta i a la recollida de dades. La dificultat d'aquesta variant està tant en la concreció o complexitat del tema com en el volum existent de segells que li és adient. Amb tot i amb això, les possibilitats temàtiques són innumbrables i l'única limitació està en la imaginació i els interessos del propi col·leccionista. Hom pot trobar segells que va des de l'art i la fauna prehistòrics fins a la conquesta espacial, sense oblidar qüestions tan actuals com, per exemple, el Tercer Món o la Unió Europea.

L'escola també pot organitzar activitats de grup. A part la ja sabuda exposició col·lectiva de fi de curs i de les reunions periòdiques per a intercanviar segells, vull suggerir el que podríem definir com "enciclopèdia filatèlica": la reestructuració il·lustrada amb segells de les unitats

temàtiques que es veuen a classe, tot seguint la metodologia de la col·lecció temàtica documentada. Aquesta idea es troba subjacent a l'afirmació de Salas Mercadal: "... sus minúscu-

A hores d'ara, el segell
de correus és un element
més de la realitat
quotidiana que l'Escola
encara no ha descobert.

las y maravillosas ilustraciones forman la más amena y documentada enciclopedia universal que pueda soñarse." (6)

Conclusions

De tot el que hem dit, m'agradaria concloure les següents puntuacions:

a) El filatèlisme escolar pot generar a més de coneixements, altres productes de l'aprenentatge: hàbits, destreses, habilitats, valoracions, actituds, i fins i tot ideals. "Un col·leccionista de sellos... en sus relaciones con otros, cultivará valores importantes como la confraternización, el trabajo en grupo, la metodología en el trabajo, el orden, la ayuda al compañero, la pulcritud..." (7)

b) El filatèlisme escolar és un mitjà didàctic al servei de l'ensenyament

actiu fonamentat en el joc i en la investigació. L'ús sistemàtic de la biblioteca escolar és, doncs, imprescindible. "... los filatelistas son coleccionistas e investigadores y las dos facetas han de reflejarse en una colección." (8)

Fa uns dies, el lingüista Theodor Berchem, rector de la Universitat de Würzburg, al·ludia al fet de què encara no ens coneixem, en aquesta gran família europea que intentam bastir. Es necessari —deia— que els nins s'acostumin des de l'escola a veure més enllà dels límits de llur ciutat o de llur país. Cal que s'interessin pels altres pobles i cultures de la Comunitat. Doncs bé, jo també crec que la filatèlia és un mitjà per a conèixer millor com són els nostres veïns, un excel·lent mitjà d'investigació a l'abast dels nins i de l'escola. □

Bibliografia:

- (1) Joan Abadal: *Diccionario de Filatelia*, pàg. 82. Ediciones Fausi, SA. Barcelona 87
- (2) FESOFI y Tabacalera, SA: *Orientaciones para crear un grupo filatélico de jóvenes*, pàg. 2
- (3) Joan Abadal, op. cit. pàg. 82
- (4) R. Salas Mercadal: *Iniciación a la Filatelia*, pàg. 6. Colección Tiempo Libre. Ediciones Altea. Madrid 80
- (5) José Mª Lleuredí: *Manual de Filatelia*, pàg. 336. Luis Miracle, Editor. Barcelona 40
- (6) R. Salas Mercadal, op. cit. pàg. 6
- (7) FESOFI y Tabalera, SA, op. cit. pàg. 2
- (8) A. Benet Montagut: *Recomendaciones para el montaje de una colección juvenil*, pàg. 31. Juvenia '85. FESOFIA. Madrid 85. Gran Enciclopèdia Catalana, vol. 7, pàg. 457. A. Fabregas Elizondo: *Manual de Filatelia*. Círculo de Lectores. Barcelona 79. Judy Allen: *Guía del coleccionista de sellos*. Ediciones Plesa-SM Ediciones. Madrid. Jordi Vidal Reynés: *Mallorca i Filatelia*. El Mirall, núm. 34, gener 90. Francesc Pedro: *Ocio y Tiempo Libre. ¿Para qué?* Editorial Humanitas. Barcelona 84

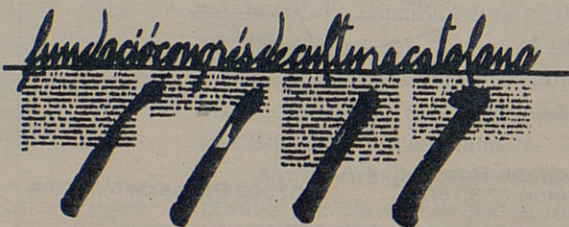

FAJAS REINA

José Tous Ferrer, 1 - Tel. (971) 71 60 33
07002 Palma de Mallorca

EL MIRALL

**AMB EL
SUPORT DE**

Retevisión, o la reencarnació de l'esperit malèfic de Felip V

RAFEL CRESPI I RAMIS

Ja hi tornam a esser. I et resta esperar que la Mare de Déu de Lluc faci el miracle. Els tentacles del centralisme són llargs, gruixats i amb pocs escrúpols. A Madrid pensen, decideixen i aquí, aspirants a canonges de verges apòcrifes i esperits molls, han d'edificar cortines de fum per dissimular l'enganyifa. Han de mostrar el llautó de les promeses.

Amic lector, devorador d'hipoteques, et parl —si no ho has endevinat— de la batalla de Retevisión. La darrera batalla sibilina per a la conquesta de les ones transmissores, el darrer setge, a sang i a fetge, —perdó pel rodolí, l'orgue no està per a solfes— de l'únic vehicle que treballa "realment" en pro de la normalització lingüística.

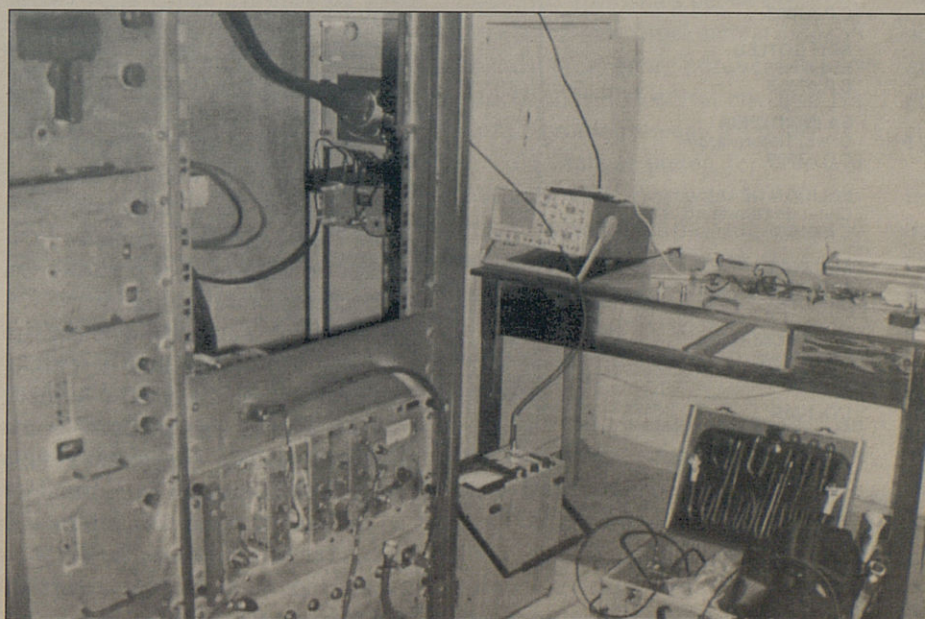
Ja ens hi tenen avesats, aquesta

caterva de miops a sou que s'encarreguen —amb excuses banals— de retallar-nos les miserables hores de televisió en català. És evident, que d'entre les moltes condicions que s'imposaren per a la instal·lació de les tvs privades no n'hi hagué cap que fes referència al respecte lingüístic dels habitants que no tenen com a llengua pròpia l'espanyol. Si ho haguessin tengut en compte o bé hauria estat producte d'un alt grau d'al·lucinació amb l'agreujant d'un no permès grau d'alcoholèmia o bé hauria estat un somni. No, això no ho feren. En canvi, amb l'excusa que sigui, ens han escapat les hores d'emissió en català. Des de la desconexió amb TV2 de Sant Cugat —vull recordar al lector que fou amb una excusa ben beneïta i deixant

entreveure que prest hi tornarien a connectar, encara ara ho esperam! I la Puresa, virginal i obedient, calla—; passant pel tancament de Ràdio-4 —era deficitària, justament però parlava un poc en català, també és deficitari l'AVE, l'Expo, la Madrid capital cultural i, si voleu, el subsidi agrari—. I els llogaters de la Puresa, obedients i silenciosos com els canonges i els gats villalonguans, callen i dormen la sesta. Han sacrificat la programació del centre "requional" de TVE, l'han mudada, l'han transmudada, l'han passada d'un canal a un altre, fins i tot s'ha arribat a emetre a l'hora que els més desenfeïnats de tots no la podien veure, han suprimit pressupost, periodistes, fins i tot els locutors parlen més malament. I, com és evident,

els socialistes de pro d'aquestes illes, compendi precís, exacte i equidistant de la progressia i el nacionalisme nostrat, han callat. Ja ens hi tenen avesats, a fer-nos ballar de capoll amb les freqüències i les emissions en català. I els feliços habitants del carrer de la Puresa assagen nous silencis freds i evasives per excusa.

Ens hi tenen avesats, però ara s'han arriscat a fer una passa més, a acorar la ganiveta a la iugular, a tocar-nos de mala manera els botons —els de la televisió i, com tantes altres vegades, els altres...— Hom pensava que amb tant de seny, tant d'amor vers la nostra llengua que supuren els obradors-molls d'aquesta terra, la dècada socialista serviria per alguna

Ja ens hi tenen avesats, a fer-nos ballar de capoll amb les freqüències i les emissions en català. I els feliços habitants del carrer de la Puresa assagen nous silencis freds i evasives per excusa.

Biblioteques Municipals

PALMA Carrer d'en Colom i Jaume II

CORTPça. Cort, 1
c.p. 07 001**SON RAPINYA**Catalina March, s/n.
C.P. 07013**SON XIMELIS**Cap Blanc, s/n.
C.P. 07011**RAFAL VELL**Pere Ripoll Palou, 9
C.P. 07008**GENOVA**Barranco, 2
C.P. 07015**ESTABLIMENTS**Pça Immaculada, 3
C.P. 07010**SANT JORDI**Bauça, 31
C.P. 07199**ARENAL**Pça. Gaspar Rul. Ian
Garcies, 5
C.P. 07600**COLL D'EN REBASSA**Albuera, s/n.
C.P. 07007**BLANQUERNA**San Joaquin, 9
C.P. 07003**SON GOTLEU**Regal, 105
C.P. 07008**SA INDIOTERIA**Gremi Tintorers, s/n.
C.P. 07009**POLIGON DE LLEVANT**Ciutat de Queretaro, 3
C.P. 07007**MOLINAR**Xadó, 7
C.P. 07008**SANTA CATALINA**Fàbrica, 34
C.P. 07013**L'OLIVAR**Mercat de l'Olivar,
parades 104b/105b
C.P. 07002BIBLIOTHEQUES MUNICIPALSAjuntament de Palma

cosa més. Qui sap si per sortir de la vergonyosa al·legalitat en què es troba el tema de TV3, Canal 33 i Canal 9, i podríem esser definitivament legals, i tenir uns bons aparells per tal que el senyal arribàs als nostres monitors amb la clarividència que ens arriba "la dos de tve".

Però, vana il·lusió, ara resulta que, *justament*, la freqüència que ocupaven TV3, el 33 i Canal 9, han de ser ocupades per les privades! Comencen per Menorca, segueixen les Pitiüses i la cosa pot arribar, com una inesperada gelada, a Mallorca. Ara, a Menorca ja hi ha protestes, declaracions institucionals i interferències diàries. I en resposta de tot surt Don Paco Obrador, àlies Francisco/Francesc —depèn de l'hora i el lloc—, i diu que tot s'arreglarà, que ells ho han explicat a Madrid i que Madrid els ha explicat l'entrellat tècnic a ells. Ddiuen que tot s'arreglarà. ¿Si tot s'ha d'arreglar, no seria més adient i menys nociu per al ciutadà que res no s'hagués espenyat, és a dir, fer els canvis de freqüència —si és que s'han de fer— un cop solvenats els problemes tècnics i sense crear cap perjudici al ciutadà? Mentrestant s'han oferit solucions: nous amplificadors, reorientar l'antena... molèsties moltes, posar dificultats —res, una mica de traveta per posar a prova la capacitat d'heroïsmes i de militància "dels quatre catalanistes de sempre"— a la recepció en català.

Tornam a esser a la fórmula coneguda: "Procuren desconectar mañosamente el catalán de entre estas gentes". I, mentrestant, Don Paco canta absoltes i remena l'encenser de les promeses per donar un aire redemptor a l'agonia.

Epsleg: Tampoc no van gaire fins els de l'ajuntament de Palma. Normalment fan els bans en bilingüe —cosa que ja denunciàrem a una hipoteca passada— però ara resulta que el bilingüisme no és escrupulós i en un ban on es donava informació per posar les casetes de la "Feria de Abril", només el feren en espanyol. Per quines cinc-centes? □

Centre de Documentació Europea de les Illes Balears

JAUME PAYERAS ALZINA

Amb motiu d'haver-se iniciat el funcionament del Mercat Únic Europeu, el Consorci Centre de Documentació Europea de les Illes Balears ha editat al desembre de 1992 el manual **AMPLIACIÓN DE LA NORMATIVA COMUNITARIA A LOS DISTINTOS SECTORES DE LA ECONOMÍA BALEAR POR LA INCORPORACIÓN AL MERCADO ÚNICO EUROPEO**.

L'objectiu de la seva publicació no és altre que facilitar a les institucions, als ciutadans, a les empreses i a la societat civil en general el coneixement de les directrius, reglaments i decisions de la Comunitat que afectaran les seves activitats diàries a partir de l'1 de gener de 1993.

Com tots sabeu, l'1 de gener de 1993 és la data simbòlica que havia fixat l'Acta Única Europea de 1987 perquè les quatre llibertats fonamentals consagrades al Tractat de Roma poguessin esser exercides sense cap tipus d'entrebanc físic, tècnic o fiscal.

L'Acta Única pretenia d'aquesta manera concretar temporalment i escurçar el procés que ens havia de dur a un mercat interior sense fronteres ja que la tasca que fins aleshores havien realitzat les institucions comunitàries per a la seva consecució es retardava molt a causa de les nombroses disposicions estatals que mantenien o introduïen barreres prou sofisticades per evitar el fet de la realització d'aquest ambiciós projecte.

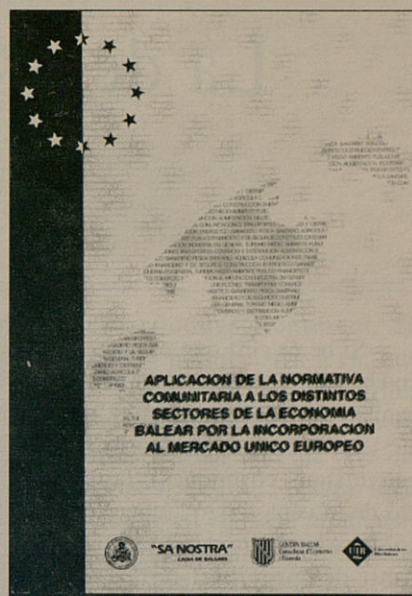
Efectivament, les diferències en el règim d'IVA, els controls sanitaris, les complicadíssimes exigències tècniques, els diferents sistemes de titulació acadèmica, etc. varen subs-

tituir els problemes de contingentació (restriccions quantitatives) i altres limitacions legals que abans, i en certs casos després de 1957, impedièn pura i simplement la lliure competència econòmica a Europa.

Durant els darrers anys i en virtut de l'objectiu del Mercat Únic, la Comissió i el Consell de la Comunitat han aprovat varis centenars de directrius i reglaments. L'Estat Espanyol ha transposat la majoria d'aquestes directrius (li queden encara per transposar unes 40), mentre que d'altres Estats, com l'italià, duen un retard considerable en el procés de transposició. Per això he parlat abans del 1r de gener de 1993 com una data simbòlica: perquè no tots els Estats membres de la CE han transposat a les seves legislacions respectives les directrius aprovades per la Comissió per a la realització del mercat únic i, el que és més greu, perquè algunes directrius no han entrat en vigor per mor de problemes tècnics o polítics.

El Manual pretén fer conèixer tota aquesta normativa i ho fa analitzant cada directriu, reglament o decisió amb una fitxa, l'estructura de la qual és la següent: nom, contingut, comentari, dates d'aplicació i transposició, normativa de transposició existent.

Les fitxes estan agrupades en blocs: el primer recull totes aquelles disposicions amb les quals es pretén eliminar les barreres de què hem parlat al principi (bloc A); el segon (Bloc B) agrupa les disposicions que s'han dictat en funció del seu nom: les polítiques d'acompanyament del mercat interior, és a dir, política social,

cohesió econòmica, medi ambient, protecció del consumidor i salut i política energètica; el tercer bloc (Bloc C), finalment, fa un repàs de la política de la lliure competència a la Comunitat.

El llibre conté, a més, un índex de fitxes per sectors econòmics. Així un industrial o un comerciant podran conèixer amb facilitat i rapidesa les normes que els afecten.

Estam, doncs, davant un manual de consulta obligat per a tots aquells que volen conèixer com els afecta el procés de creació del mercat únic europeu.

Per a més informació sobre el fenomen comunitari, però, és aconsellable que us dirigiu directament al CDE, al carrer Patronat Obrer, de Palma, on sereu atesos per a qualsevol aclariment.

NOTA: el llibre el podeu aconseguir gratuïtament a qualsevol oficina de "Sa Nostra", una de les entitats integrants del Consorci de Documentació Europea de les Illes Balears i patrocinadora de l'edició del manual. □

Palma, gener de 1993.

La destrucció de la capa d'ozó

PERE FELIP BUADES

Si bé és cert que el planeta està en contínua autoconvulsió, tant internament (vulcanisme, sismes, marees, etc.) com externa (meteorits i altres convulsions còsmiques), la destrucció de la capa d'ozó "manu homini" col·loca la nostra desraó i bogeria al límit del precipici de l'aventura humana a la terra.

La paradoxa resulta funesta perquè com més feim per assegurar el nostre present el "nostre" futur està més compromès. La civilització, que entre badalls i angoixes camina ràpidament cap el caos i la ruïna, si les coses no marxen bé i l'aventura humana arriba a la seva fi, s'endurà altres nivells de vida i existència cap a la catàstrofe. Aquests conceptes,

des d'un punt de vista racional, són objectius desitjables i materialitzables. Però des del punt de vista còsmic, no sospitam ni sabem res sobre la vida.

La nostra parcel·la de responsabilitat personal -que la tenim- és condicionada pel circ i la negativitat dramàtica dels encontres i les decisions dels governs del món (llegiu-hi la Conferència de Rio o qualque altre fòrum internacional).

La gent que va a peu, el poble, mig mort de por i amb la inèrcia veloç cap a l'ecocidi no desitjat, però molt poc qüestionat, no planta cara ni ven la seva (la nostra) supervivència amb valor i dignitat, malgrat saber que la "Nau Terra" és dirigida

per bojos, com si es tractàs de la fi del temps (crisi del milenarisme) i apareguessin tots els dimonis.

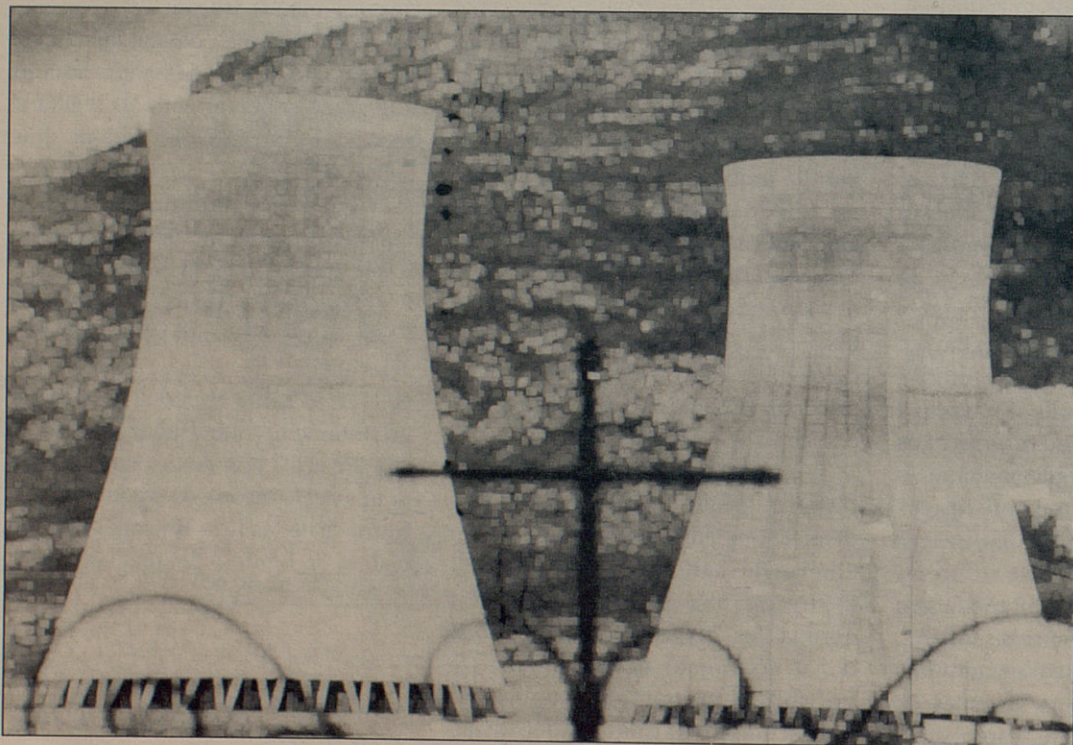
Què cal fer? El temps corre molt depressa en contra i no es prenen les solucions dràstiques necessàries. El planeta requereix l'*Estat d'Emergència Social i Ecològic* que precedeix qualsevol cataclisme de previsió insospitada.

És el moment d'actuar ràpidament i de cridar, amb urgència, a la "desobediència civil" totes les persones que estimin veritablement el miracle de la vida. Els poders fàctics del món, embriagats de "poder", moriran d'èxit i ho arrossegaran tot amb ells (i a tu també, apreciat lector).

El nostre estimat planeta és a la UVI (Unitat de Vigilància Intensiva). Des d'ara s'acaba la vida i comença la supervivència. Necessitarem tota la sort del món. □

Pere Felip Buades és el portaveu de l'Associació de Veïnats de Santa Catalina.

Com més feim per assegurar el nostre present, el "nostre" futur està més compromès.

Ecologia política

JAUME MARCH

L'ecologia política es defineix com la fórmula que adopten els governs i els grups polítics per afrontar els problemes que pateixen els ecosistemes. En definitiva, de qualque manera la política ecològica és ecologia política o, almanco, hauria de ser així.

Però la majoria de les vegades ens trobam que la política ecològica dels governs no té res d'ecològica, si no és clarament antiecològica. Perquè política ecològica suposa atendre les necessitats de la natura i mantenir l'equilibri entre les activitats humanes i les necessitats de la resta dels éssers vius. Per això l'ecologia política cerca les millors línies d'actuació i denuncia aquelles que contraposen altres interessos als interessos propis del medi natural.

Front de l'urbanisme depredador escull la planificació urbanística que tengui en compte el respecte als ecosistemes i a la pròpia naturalesa humana. Front de la indústria contaminant selecciona aquelles activitats que no comporten cap risc per la supervivència dels éssers vius. Contempla l'actuació política des d'una perspectiva de futur en comptes de donar solucions que sols miren els resultats immediats. Es tracta, doncs, d'un principi d'actuació extremadament selectiu

Mentre, a les Illes els polítics es barallen agosaradament per transfor-

Hauriem de desterrar del mapa parlamentari aquelles forces que practiquen una política ecològica que va en contra de tots els principis ecològics.

mar els espais naturals i atendre els seus propis interessos. Uns ho fan a uns llocs i altres ho fan a altres indrets, uns ho fan des d'unes àrees de poder i altres ho fan des d'altres àmbits de poder. Pocs n'hi ha que estiguin lliures de culpa, i, aquests, són vists com a personatges estranys quan no com a bojós. Encara que una part de la societat, cada cop més gran, els dona la raó.

El cas és que fins ara, almanco, els resultats electorals no manifesten aquesta reflexió social. Hom pensa que seria bo que els illencs tenguésim present els principis de l'ecologia política i que començàssim a

actuar conseqüentment en matèria política. Això és, que els ciutadans d'aquestes illes començàssim a rebutjar aquells partits polítics que dia rere dia atempten contra la natura, malgrat que en els seus programes electorals prometin la màxima protecció del territori. Són arguments electorals que oblidem tot just acabada la campanya electoral quan els interessos especuladors sorgeixen de daval l'escenari.

Així, coherents amb l'ecologia política hauríem de desterrar del mapa parlamentari aquelles forces que practiquen una política ecològica que va en contra de tots els principis ecològics. Per tant, s'hauria d'esser extremadament exigent en aquest sentit, perquè rere el respecte o la manca de respecte vers els valors naturals del nostre país tots ens hi

jugam molt, potser massa. I això suposa mantenir-nos constantment vigilants perquè no hi hagi desercions dins el gruix de les forces avui defensores del patrimoni natural.

La política ecològica a hores d'ara no admet paliatius. Cal esser molt rigorosos i exigir que res destorbi la conservació del medi natural. Per tant, aquesta actuació cal jutjar-la des de l'ecologisme polític. Qui en resti defora que sigui marginat políticament. Talment el principi de selecció natural. □

Jaume March és periodista.

Fes-te festa

EDUVIGIS TORRES

fes-te festa

activitats joves 92-93

Inca, 28 · novembre · 1992
10 h pavelló sa creu

El darrer dissabte de novembre vaig estar de festa. Perdonau, no m'he presentat: som el pavelló esportiu municipal Sa Creu, d'Inca, i dissabte vint-i-vuit de novembre em varen sorprendre amb una festa.

Aproximadament a les nou del matí em vaig despertar perquè vaig sentir gent dintre meu. Sobretot hi havia joves, col·locant centenars de cadires de plàstic pertot i preparant coses, i parlant i rient. A les onze ja hi havia molts d'alumnes esperant a fora. Venien de diversos centres d'ensenyament mitjà de Mallorca. A veure si me'n record de tots: de Palma, hi havia representació d'estudiants dels instituts Joan Alcover, Joan Maria Tomàs, Madina Mayurqa, Antoni Maura, Guillem Sagrera, Ramon Llull i Son Rul·lan i dels col·legis CIDE, Liceu Balear i Sant Josep Obrer. De la part forana, hi havia gent dels instituts Berenguer d'Anoia i Llorenç Duran, d'Inca; de Can Peu Blanc i del Joan Taix, de Sa Pobla; del Maria Antònia Salvà i del Pere de Son Gall, de Llucmajor; del Mossèn Antoni Maria Alcover, de Manacor; del Guillem Cifre de Colonya, de Pollença; i de l'institut d'Alcúdia. Fins i tot varen venir alguns universitaris. En total, més de cinc-cents joves.

En Joan Gelabert, professor de Llengua i Literatura de l'I.B. Joan Maria Tomàs i jutge i organitzador del concurs radiofònic "Banc de dades", va fer de presentador a la festa. Poc després de començar, va donar la benvinguda a tres personalitats del món de la cultura i la política mallorquines, que varen fer una peti-

ta intervenció. Així, en Martí-Xavier March, vice-president de l'Obra Cultural Balear, convidà tots els joves a enganxar-se a la ENA de Normalitat, de Normalització, de Naturalesa... En Bernat Munar, regidor de cultura de l'Ajuntament d'Inca, també feu, amb breus paraules, una defensa de la llengua i la nació pròpies. D'altra banda, cal destacar la presència d'en Bartomeu Vidal, conseller de cultura del Govern Balear, el qual, rebut amb xiulets ben poc discrets, va acabar essent el més aplaudit de tots, després de l'exaltat discurs nacionalista que oferí amb emoció continguda i grans gestos, tal vegada un pèl exagerats per als meus gustos de pavelló simple i senzill.

A continuació, i mentre l'olor d'una paella gegant dansava entre els nassos dels assistents, es va procedir a l'explicació de les activitats joves i culturals del curs 1992-93, feta per alumnes que hi han pres part qualche pic.

Primer es va parlar del "Banc de dades", un concurs radiofònic en què competeixen equips d'alumnes d'ensenyament mitjà i a través del qual és possible conèixer i escoltar les novetats del rock català.

Després es va presentar *El País a l'Escola*, que consisteix en un concurs de treballs sobre un tema concret, el qual es clou amb unes jornades d'encontre juvenil que se solen dur a terme a Coma-ruga, al Principat de Catalunya.

Posteriorment es va explicar què són les *Trobades amb la Ciència de la CIRIT* (Comissió Interdepartamental de Recerca i Innovació Tecnològica). Es tracta d'una sèrie de

TRENTA-

Joves dels instituts d'ensenyament mitjà de Mallorca reunits al pavelló esportiu municipal Sa Creu d'Inca.

campes de treball sobre temàtica diversa, que tenen lloc durant els mesos d'estiu i que combinen l'estudi i el treball pràctic i experimental amb la diversió i la possibilitat de fer amistat amb joves de tots els Països Catalans. Tot plegat —menjar, allotjament, transport, excursions, material didàctic...— pot costar, per a un estudiant de Mallorca, devers catorze o quinze mil pessetones. La durada de cada trobada és d'una setmana.

El *Grup Blanquerna* és també una experiència educativa i amena. Aquest grup organitza cada any, durant el mes de setembre a Lluc, un seminari d'informació on s'estudien qüestions d'interès col·lectiu.

D'altra banda, la XXIV edició de la Universitat Catalana d'Estiu (UCE), a Prada de Conflent (Catalunya Nord), sembla haver estat una de les activitats que més han agradat als dos joves que intentaven expli-

car-la, a jutjar per la malagunyada tasca de cercar paraules adients per descriure tan meravellosa vivència. Es tracta de passar dues setmanes a una universitat estiuenca, en la qual es realitzen tot tipus de cursets i tallers increïbles i interessants. L'estiu que ve aquesta universitat farà vint-i-cinc anys!

A l'hora de parlar de teatre, l'escenari va canviar. Un alumne va disculpar l'absència d'en Joan Lacomba, prestigiós director teatral, al·legant motius de salut, i va fer anar tots els espectadors al fons del pavelló, és a dir, al meu fons. Allà, joves actors i actrius que participaren a la *III Trobada de Teatre a l'Ensenyament Mitjà*, a la Porciúncula, feren un petit però intens homenatge a aquest fascinant gènere literari, realitzant un seguit de diverses improvisacions sota la direcció d'un estrany personatge, que duia la cara coberta amb un vel i caminava sobre xanques, i que no era altre que el mateix Joan Lacomba. Les actrius i els actors evocaren amb l'actuació que feren moments significatius i anecdòtics de les tres trobades que s'han fet els darrers anys: revisqueren el menjador de la Porciúncula, recordaren la descoberta del rellotge com a eina útil a l'hora de muntar obres... Els assistents quedaren bocabadats i aplaudiren molt.

Entre presentació i presentació d'activitat es varen sortejar discos, camisetes, vídeos de rock de la revista "El Temps" i d'altres premis.

Cal ressaltar la presentació del club *TRENTA-1*, que pretén ser un focus permanent de difusió d'informació d'activitats joves en català. Se'n presentà l'anagrama mitjançant un adhesiu i gairebé tots els assistents se'n volgueren fer socis.

I quan els estómacs ja protestaven de gana, devers la una del migdia, *Fora d'es sembrat*, un jove grup musical mallorquí,

El professor Joan Gelabert, presentador del "Fes-te festa. Activitats joves 1992-93".

va entrar en escena, disposat a fer passar una bona estona al personal, just el temps en què l'enorme paella s'acabava de coure.

Jo no sé si els estudiants que em visitaven degueren passar o no una bona estona (es diria que sí, perquè ballaven i botaven sense aturall), però, pel que fa a mi, no vaig poder gaudir de la música, ja que, malauradament, no vaig entendre ni una sola paraula. El volum era massa alt, vaig arribar a pensar que les parets no resistirien i se m'esbucarien. Amb tant de renou no vaig poder escoltar res i vaig arribar a agafar maldecap (perdó, mal de sostre). En fi, supòs que no ho varen fer del tot malament, perquè vaig sentir comentaris que deien que les lletres eren bastant bones.

Després va arribar el moment suprem de la festa: l'hora de dinar. La paella gegant, encara que un poc passada, vaig sentir a dir que havia sortit molt bona. Era per a cinc-centes persones i els quilos d'ingredients no s'acabaven mai; com a exemple només cal dir que se'n varen necessitar seixanta-dos d'arròs i quaranta de pollastre! El temps de cocció: una hora i mitja. Feia un sol rabent que va fondre el dinamisme d'alumnes i professorat, i va fer que dinassin en repòs i tranquil·litat asseguts a terra.

La festa "oficial" acabava però els que no es cansen mai en començaven una altra quan, després de dinar, formaren un rotlle i altra vageada es posaren a cantar i ballar.

En general, l'ambient predominant fou el de certa preocupació per la llengua i la cultura pròpies, així com per les activitats joves que ajuden a potenciar-les. Realment la ENA sembla un bon símptoma. Potser tornaran a fer més festes... Bé, però, això no ho he de dir jo. Al cap i a la fi, només som un pavelló. □

Eduvigis Torres i Figuerola, és Estudiant de COU de l'Institut de Batxillerat Berenguer d'Anoia (Inca).

Part dels joves assistents al "Fes-te festa" durant l'actuació del grup musical "Fora des sembrat".

PARLAMENT D'EN JOAN GELABERT, PRESENTADOR DE L'ACTE

Estimada família: nins, nines, petits i grans, forans i ciutadans, benvinguts a la Trobada d'Estudiants.

Reunir 500 estudiants de l'ensenyament secundari, presentar-los tot un seguit de propostes de dinamització per al present curs 92-93, regalar-los discos, camisetes, video-clips i altres herbes, muntar-los un sarau rocker i acabar per omplir-los la panxa amb un arròs groguenc i multitudinari, no hauria estat possible sense la col·laboració de diferents institucions i entitats que gustosament hi han aportat duros i organització. Gràcies, per tant, a la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear i gràcies a l'Ajuntament d'Inca per la seva col·laboració. I gràcies també a l'Obra Cultural Balear i a la gent del Trenta-1 per la seva feina d'organització de l'acte.

Vos ho diré ben clar d'entrada: morts, llepafils, avorrits i primmirats, culsfeixucs i panxacontents, pirreumes i pansits... FORA! D'aquests, no en volem ni un. Volem joves, gent jove, gent marxosa i enrotllada, responsable, però divertida, compromesa amb la terra que trepitja, però generosa. Gent jove, que miri cap endavant, cap al futur, sense oblidar, però, que darrera hi ha un passat que cal recollir, entendre, estimar i actualitzar. No volem que els nostres centres d'ensenyament es converteixin en fòssils o fotocòpies d'altres centres que tenen uns interessos ben diferents dels nostres. Ara i aquí, aquesta és, aquesta ha de ser la vostra divisa. En aquest díptic que us han repartit a l'entrada ho diu ben clar. Enganxau-vos, però enganxau-vos bé.

Enganxau-vos a la vostra responsabilitat diària de l'estudi.

Enganxau-vos a aquesta terra, coneixent-la, estimant-la, protegint-la.

Enganxau-vos a la seva cultura, a la seva llengua. Formau part d'un país que no pretén res més que ser i manifestar-se amb normalitat. Enganxau-vos a aquesta normalitat.

I voler ser joves normals, no ha de ser sinònim d'avorrits, ni de seriositat mal païda. Per això vos duim tot aquest seguit de propostes lúdiques. Volem joves que aprenguin, però passant-s'ho bé. Volem joves agosarats que s'atreveixin amb el futur d'una manera divertida i entretinguda. Tenim de tot: concursos, viatges, teatre, música, llibres, jocs, premsa, Universitat de Joves, etc. I tenim, també, una proposta nova per al final de l'acte: *EL TRENTA-1*.

Les II Trobades d'Història de la Ciència i de la Tècnica als Països Catalans

JOAN-ANTONI MESQUIDA

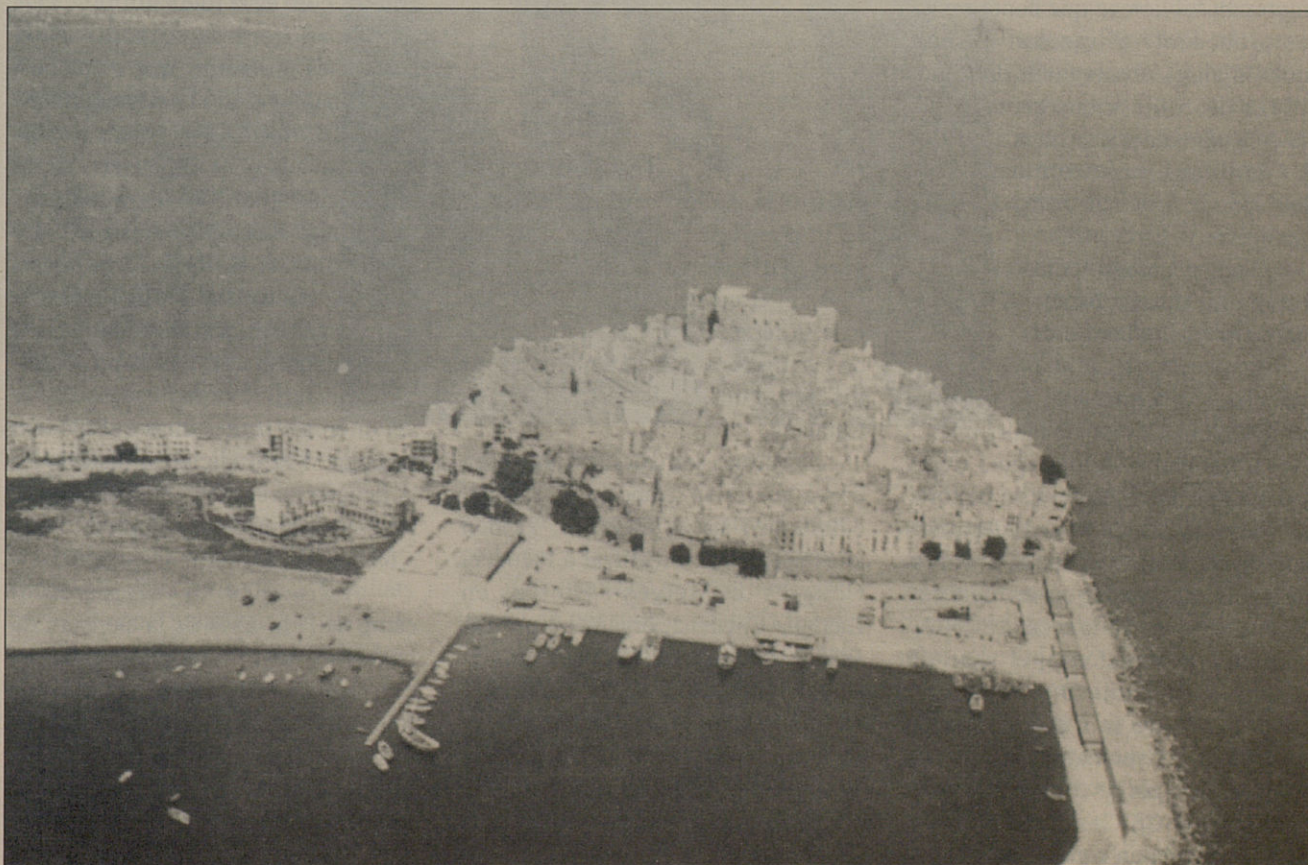
La Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica (SCHCT) va organitzar les II Trobades d'Història de la Ciència i de la Tècnica als PPCC, les quals varen tenir lloc a Peníscola de dia 5 a dia 8 de desembre de 1992.

Aquesta societat és una filial de l'Institut d'Estudis Catalans i té com a objectius principals, entre d'altres, impulsar les investigacions històriques sobre el passat científic i tecnològic; fomentar l'estudi, revalorització, recuperació i conservació del

patrimoni científic-tècnic dels Països Catalans; coordinar els historiadors de la ciència i de la tècnica al nostre país i potenciar-ne l'intercanvi científic; etc. Es va constituir el mes de maig de 1991 i actualment compta amb més de 200 socis. La primera activitat de la societat va ser l'organització de les primeres jornades, que es varen fer a Menorca el mes de setembre de 1991.

Aquestes II Trobades s'han centrat en dos temes: la història de la ciència i de la tècnica als Països

Catalans, i l'activitat científica i tècnica al període renaixentista. Les conferències anaren a càrrec del prof. Antoni Roca (de la SCHCT), amb el tema "Una perspectiva de la historiografia de la ciència i de la tècnica a Catalunya"; del Dr. Vicenç M. Rosselló (de la Universitat de València), que va parlar sobre "Els primers plans urbans impresos dels Països Catalans"; del Dr. Francesc Bujosa (de la UIB): "És vostè constructivista o, per ventura, simplement realista?"; del Dr. Albert Hauf

(de la Universitat de València): "Espiritualitat i humanisme en els temps de la pre-reforma"; i del prof. Thomas F. Glick (de la Universitat de Boston): "Les dimensions comparatives en la història de les ciències".

Les comunicacions, més de trenta, s'agrupen en els dos temes bàsics i en un bloc de tema lliure, des de la història de la matemàtica, de la química, de la botànica, de la medicina, fins a l'astrologia, notícies bibliogràfiques, tècnica en general, etc.

A part de les comunicacions i conferències, hi va haver una taula rodona en diferents sessions sobre l'activitat científica i tècnica al segle XVI, en la qual va participar també un grup d'historiadors de la ciència i de la tècnica de la Universitat de Valladolid. També es va fer una visita guiada a l'Observatori de l'Ebre, a Roquetes, devora Tortosa. Aquest observatori de física còsmica és una estació sísmica i meteorològica i un centre d'estudis de l'activitat solar i del magnetisme terrestre. Té una important biblioteca que conté revistes procedents d'intercanvis amb molts d'altres observatoris del món, llibres de col·leccions privades de físics i matemàtics jesuïtes i un llegat de llibres, revistes i manuscrits del científic valencià Josep Joaquim Landerer.

També vàrem visitar el castell del papa Luna (Benet XIII), al mateix poble de Peníscola.

La qualitat científica de les ponències és destacable i l'organització del congrés va ser molt bona.

L'estudi de la ciència i de la tècnica des del punt de vista històric als Països Catalans és una disciplina que es va desenvolupant amb un creixement accelerat en les darreres dècades. A part de la recent SCHCT (amb seu a Barcelona), el grup de l'Institut d'Estudis Documentals i Històrics sobre la Ciència, centre mixt de la Universitat de València i el Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC), funciona des de fa força anys a un ritme intens i amb

un prestigi reconegut internacionalment.

Els especialistes que es dediquen a aquesta ciència dins l'àmbit català és ja considerable. Els grups de treball són de cada dia més nombrosos: el Grup de lectura d'història de la tècnica (de la SCHCT), el Grup de treball d'història de la ciència (de l'IEC), la Divisió d'història de la medicina (de la Univ. d'Alacant), el Seminari d'història de la psiquiatria (IEDHC), el Seminari d'història de les ciències (UAB), el Grup d'histò-

El registre tècnic i
científic de la llengua
catalana al llarg de la
història és un tema
pendent que s'hauria
d'investigar a fons des de
diversos punts de vista.

ria de la física (IEC), la Unitat d'història de la farmàcia (UB), el Grup d'història de la física (IEC), la Unitat d'història de la farmàcia (UB), el Grup d'història de la ciència i de la tècnica de l'ETSEIB; a més de les seccions o departaments de les diferents universitats dels Països Catalans.

Aquestes jornades són una altra prova que es va avançant en l'ús del català en l'àmbit científic. Fa ben pocs mesos es va realitzar a Palma el Congrés de Metges i Biòlegs en Llengua Catalana, organitzat pel Dr. Francesc Bujosa, de la nostra universitat, amb gran èxit de participació.

El registre tècnic i científic de la llengua catalana al llarg de la història és un tema pendent que s'hauria d'investigar a fons des de diversos punts de vista: l'estricta-

ment històric, el pròpiament científic, el filològic i el sociocultural. Al nostre país, tradicionalment s'ha dit que hi ha molt poca cosa en aquest camp pel que fa a fonts primàries (manuscrites o publicades) escrites en llengua catalana. Però això s'ha afirmat sense haver fet ni un esborrany exhaustiu ni un estudi ampli referit a tot l'àmbit dels Països Catalans. I quan intentam començar a veure què hi ha més, a part del que alguns especialistes han assenyalat, resulta que realment hi ha més textos i autors dels que hom pot imaginar.

La història del llenguatge científic-tècnic català està per fer. En un món en el qual els llenguatges d'especialitat, la terminologia científica, el desenvolupament tècnic i la investigació creixen de manera espectacular, és imprescindible conèixer la tradició que hem tingut en la nostra llengua en els diferents tecnolèctes de què es compon. En el llenguatge administratiu ja hi ha alguns estudis fets sobre aquest factor bàsic per fixar-ne les normes i criteris, com és la tradició.

Si a l'hora de solucionar els problemes normatius que es plantegen actualment en els diferents llenguatges d'especialitat, volem combinar adequadament els criteris de la internacionalitat, de la comparació amb d'altres llengües europees, del propi itinerari històric de la nostra llengua, a més d'altres (coherència amb el sistema propi, adequació a l'entorn social, etc.), és imprescindible conèixer i dominar cadascuna de les diferents pautes amb què podem comptar. I la tradició, la història de la llengua en els seus diversos registres, és un criteri ben important i que s'hauria de tenir molt en compte.

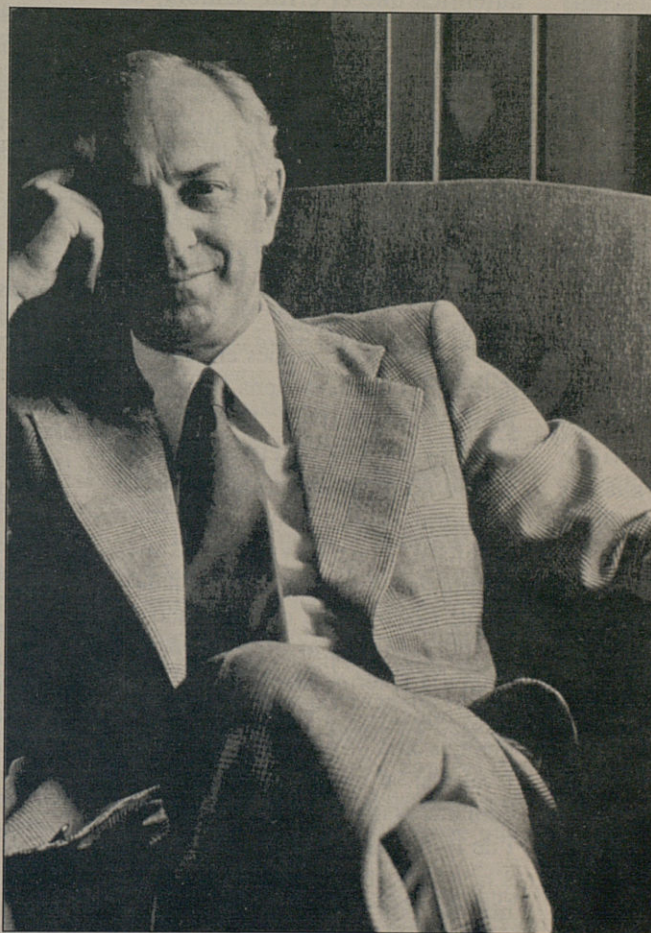
Així doncs, la recerca en el camp de la història de la ciència i de la tècnica des d'uns plantejaments estrictament filològics i també sociolingüístics és un camp pràcticament inexplorat que demana amb urgència especialistes que es vulguin aventurar dins aquest àmbit apassionant. □

Al voltant de Jaume Vidal Alcover

JAUME POMAR

L'obra poètica de Jaume Vidal Alcover s'inscriu dins allò que els crítics anomenen la generació dels anys 50. Juntament amb Josep M. Llompart, Blai Bonet, Llorenç Moyà i alguns altres noms que no han suportat el pas del temps, conforma una lleva que realitza la ruptura estètica, ideològica, ètica i vital amb l'Escola Mallorquina. El seu precedent era Bartomeu Rosselló-Pòrcel i els seus continuadors tots els poetes que, fins avui, a Mallorca, han maldat per escriure poesia connectada amb la sensibilitat de l'home del seu temps.

El trencament amb la tradició es realitza en gran part sota la influència de la Generació del 27 castellana. Concretament, per a Jaume Vidal Alcover, foren importants, en el principi, les lectures de García Lorca, Alberti, Gerardo Diego, Pedro Salinas i Jorge Guillén. Però també els simbolistes francesos, sobretot Mallarmé i Rimbaud, determinen unes fidelitats de lector que mantingué al llarg de tota la seva vida. Escriptor cult, pregon coneixedor del valor de la civilitat, digué moltes vegades que "són les nostres lectures i no els nostres escrits, els que ens honoren". Fou sempre prou intel·ligent per entendre que no intentava res, i d'aquesta

Jaume Vidal i Alcover.

seguretat en va saber treure el millor profit per a la seva producció poètica.

Poc abans de la seva mort, contestant un qüestionari, definia la seva projecció personal, dins la generació dels anys 50, de la següent manera: "El que em pugui individualitzar dins aquest corrent estètic, si no és la veritat, no sé que hagi d'ésser; la veritat, vull dir, la meua sinceritat, que em fa transportar als meus

escrits el "tal com som jo". (Crec, d'altra banda, que això és el que individualitza tothom, escriptors o el que sigui; és clar que també les mentides individualitzen una obra, però és que cadascú té les seves mentides, les mentides també formen part d'aquesta individualització)."

I, en un altre moment del mateix qüestionari, ja menys escèptic i més rotund, amb aquella agudesia que el caracteritzava com a excel·lent conversador polèmic, desmitificador, insolent, es definia així: "sempre he tengut les mateixes idees, més o manco: és una de les meves poques fidelitats, i no per qüestió de principis, sinó perquè no trob altres idees que les puguin substituir satisfactòriament".

Ara assistim a la reivindicació de la poesia de Jaume Vidal Alcover. Joan Anselm Ginard ha

elaborat un notable treball referit a *Sonets alexandrins*, que per ventura és el llibre menys conegut de l'autor. *Aquest dany preciós que és viure*, títol que l'autor manlleva d'un vers inclòs en el poema "En Pau Fornés pinta un mural", és un estudi intertextual d'aquests sonets i, per extensió, del pensament de l'autor, prenent com a base uns determinats conceptes: llibertat, sexe, moralitat,

seny, salvatgisme, mort, etc.

Diguem, d'entrada, que l'accent es posa en les actituds que l'autor manifesta davant el fet de viure. Ginard s'ha interessat, molt especialment, en el conflicte que Vidal Alcover expressa, en els seus versos, amb ell mateix i amb el seu medi social. El llarg combat del poeta, la seva relació complexa i conflictiva amb la realitat, centren l'interès del crític que, amb tècniques d'estudi i de perquisició literària, escorcolla el sentit, ocult o aparent, de les seves paraules, per extreure'n la veritat més pregonada que, perquè ha estat dita, també ha de ser llegida.

En aquest sentit és molt meritori el treball realitzat per Joan Anselm Ginard, d'apropar-nos una trajectòria vital i literària al llarg d'uns anys que van, amb poques excepcions, des de 1959 fins a 1980. Són, per tant, poemes que Vidal Alcover va escriure, en general, després de *Sonets a Euridice* (1967). Però allò que havia estat en aquest llibre entestada temàtica amorosa, joia del sentiment i del desig engastada amb les pedres precioses d'unes cites representatives del renaixentisme, de Dant a Shakespeare, passant per Petrarca, Ronsard, Garcilaso, Camões, Ausiàs March, etc., ara, a *Sonets alexandrins*, potser amb menys virolament selecte, però amb més profunda austeritat, fa sonar la fusta i el timbal del combat dolorós d'una existència escindida entre el crispat rebuig a la moral, entesa com a ordenació de la vida imposada des de fora, i la dificultosa, abrupta, gairebé impossible afirmació de la pròpia individualitat, ordenació que ve des de dins i que amb tots els seus drets vol manifestar-se per damunt de prejudicis, hipocresies, convencionalismes, eines de pressió i de manipulació de sabotatge, en mans de l'ordre establert.

Aquí es repeteix el vell combat entre *mos*, *moris*, el costum romà que esdevé moral organitzada al servei de l'ordre establert, tan injust com pugui ésser, i tan aberrant, i, de

part del poeta, la *oikia*, la casa grega que és la pròpia consciència, l'assumpció de la pròpia llibertat i de la responsabilitat individual, la tria que tothom fa d'ell mateix i que el compromet davant la vida i davant la humanitat tota.

Naturalment, el resultat és apassionant. Ginard detecta en els versos de Vidal Alcover aquest combat, vellíssim com el món i com la vida, i ens ofereix una reflexió profunda i autèntica que el crític sembla, de vegades, fer pel propi compte, amb el suport dels versos del poeta. Una nova manera, entre nosaltres, d'entendre la crítica literària, allunyada de culturalismes o divagacions semàntiques, per apregonar el sentit primer, la primera motivació que glateix sota el joc de les paraules, — ara trivial, ara dramàtic, suara al frec no frec de la tragèdia —.

I per acabar, només em cal una petita matisació al dens treball de Joan Anselm Ginard. En repetides ocasions, el crític fa referència a una actitud d'enfrontament que qualifica d'amoral, quan l'home, agressiu o defensiu, se subleva contra unes determinades estructures de conducta que l'encerclen i el disminueixen. Jo, per ventura, en lloc d'*amoral*, empraria el terme *immoral* en el sentit d'oposar-se l'autor, dramàticament, a una situació no acceptada. L'amoral, al meu entendre, passa — com ara es diu — de l'opinió pública i de les seves galindaines; l'immoral s'hi oposa aferrissadament i, com a mínim, pot assolir la dimensió de rebel; però de vegades pot arribar a revolucionari. El pecar encabotat i el penediment covard de Baudelaire, transgradeixen la moral, emperò no la neguen. Poc temps després, no ho oblidem, Rimbaud formulava el problema amb una violència moral molt més dura: "Jo sóc d'una raça inferior: sóc dels que encara creuen en Déu". □

(Parlament llegit a L'Havanna en la presentació d'*Aquest dany preciós que és viure*, de Joan Anselm Ginard)

TRIPTIC

(In memoriam J.V.A.)

També has viscut l'instant darrer: la mort, cantaire, ballari de les paraules; tu que sabies roses, brodats, faules, amb la Desconeguda ja ets al port.

El buit que deixes no troba conhort, l'adversa sort repica, com les baules, tot dol i plany els claustrers, nit les aules, ¿qui collirà els colors de fruita a l'hort?

Tu que tan prest baixares al carrer a pregonar el dolor de cada dia, d'aquella flama no en veuràs el fum.

Perquè has sabut la mort: l'instant darrer, tu que vas ser mestre de l'alegria i en l'hora verda sed de vida i llum.

* * *

Si tu no hi ets, ¿on trobarem la gràcia? Te'n vas i amb tu se'n van la joia obscura i el teu dolor, uns dimonis boiets que mai no tornaran per a contar-ho. Tot se'n va amb tu, qui sap si a una altra vida, qui sap a on, qui sap, fum de la terra, saxo de jazz, ossada descarnada i un vell secret d'amor i mort, la pena a un cabaret amb fons de suïcida. No tornarà del fons d'aquesta terra un crit tan pur a dir com és la vida enllà dels ensucrats i dels *confettis*. Ja no seran color els jocs d'idees, les roses de Ronsard al vas de whisky ni les converses denses de nit clara. I la ciutat de l'odi encara ignora que ni la mort enruna arbres que canten sempre aixecats, talment torres altíssimes.

* * *

El nostre hivern no tindrà primavera de l'ideal: la pau i la bellesa són un cavall al vent, una raresa que no diràs mai més amb veu darrera.

La teva veu, tan rauca, era ranera de mort, però semblava la peresa d'un cor cansat que cerca lleugeresa o el pas pausat d'onada a la ribera.

El temps camina i no passa endebades, els grans d'arenas negres, enllotades, no ens portaran a la mateixa vida.

Però t'he conegut amb sang i terra, home de carn, abans de ser desferra de tu mateix i flama atuída.

J. P.

Senyora prevera

MATEU GRIMALT I SUREDA

Vist el llarg entrenament en l'art de la resistència solipsista i l'encastellament dogmàtic adquirit per la cúpula de la congregació catòlico-romana, no cal esperar que aquesta segona reforma que sacseja les altres sectes cristianes —l'ordenació de les dones— faci massa estralls en el ramat catòlic.

Si fa no fa, aquesta onada agitarà verbalment els estrats intermedis, aquells que s'autoanomenen catòlics compromesos, sense pertorbar la calma del monopoli de la veritat dels estrats de la jerarquia ni tampoc la pau de la indiferència en la massa de catòlics clients de serveis folclòrics i cerimònies prèvies a la bauxa d'un banquet memorial.

Que el ministre de culte sia un home mascle es mantindrà al Vaticà com un principi inamovible, irrenunciable, amb tota mena de pretextos/raons tretes de la tradició, de la història, de la metàfora i del substrat mental propi, argumentant que Déu s'encarnà en forma d'home mascle, que el vicari representa Crist espòs de l'Església-esposa, pastor de l'ovella; que les dones a l'església callin i no tinguin autoritat, segons la dita paulina (1 Cor 14,34; 1 Tim 2,12).

La pervivència d'aquest "sexual apartheid", una forma de discriminació i masclisme com qualsevol altra, entronca en la línia clàssica mantinguda per la corporació multinacional catòlica on la dona no pot ésser ni "primera dama", quant a esposa de bisbe o de rector, sinó senzillament "germaneta de capellà fadrina, diacnessa, mongeta caritativa"; i quan hi

ha dones amb poder, tal com abadeses o mares superiores, sempre han comandat damunt altres dones, mai no han exercit cap mena d'autoritat sobre barons, en no ser els donats dels convents.

En tot això, el que més gràcia fa al qui ho veu d'enfora és l'habilitat, ferma i subtil, dels executius eclesiàstics per defensar les pròpies tradicions; àdhuc tenen una fórmula per als casos extrems: si no es pot demostrar que tal cosa sia raonable, tampoc es pot demostrar, per contra, que repugni a la raó; això ja és el summum de l'art apologetic.

I allò que no fa ja tanta gràcia és que aquest vet, prohibint a les dones assolir el grau de ser capellans, és *utpote tal* una forma de fer patir els febles, la bona gent, aquelles dones que s'hi desviuen per ésser-ho i endemés ho farien bé; fins i tot sabrien guardar el secret de la confessió, segons ha dit un bisbe en paraules que són més aviat un lapsus linguae que un bàlsam d'apreci.

Però tot això de capellans, contra el que els profans puguin creure, sempre ha estat font de patiment per a la gent conscient, tant per donar-se de baixa d'aquesta feina com per tenir-hi accés.

Els prínceps de l'Església que ara s'omplen la boca amb la paraula "llibertat" reclutaren per al sacerdocí infants i els mantingueren als seminaris amb les més fines tècniques de consolidació de sectes: obrir la correspondència, incitació al vilipendi i retirada de l'amistat als desertors. I aquests bons homes, encara ara, no

deixen casar-se els propis capellans sense cap ni una raó més sòlida que, al fons, l'econòmica: surt més car mantenir un clergue fadrí que un casat i encara més si els desertors que deixen la feina, àdhuc havent servit molts anys, seran els únics obrers que es veuran a l'atur sense cap mena d'indemnització o liquidació.

¿No serà que aquests prínceps / executius del vaticà són inconscientment els hereus de la mentalitat pseudoevangèlica escrita a l'evangelí copte de Tomas?: "Digué Simó Pere: Que na Maria se'n vagi de nosaltres perquè les dones no són dignes de la vida. I li digué Jesús: Vet-aquí que jo l'atrauré/guiaré per fer-la mascle a fi que també ella esdevengui com vosaltres un esperit (pneuma) mascle; perquè tota femella que es faci mascle entrarà en el regne dels cels".

¿Es pot esperar que obri la porta a aquesta segona reforma, al triomf de la igualtat, aquest senyor del Vaticà tan segur de sí mateix que àdhuc es creu haver derruït, com un Josué redi-vivus, les murades del taló d'acer? □

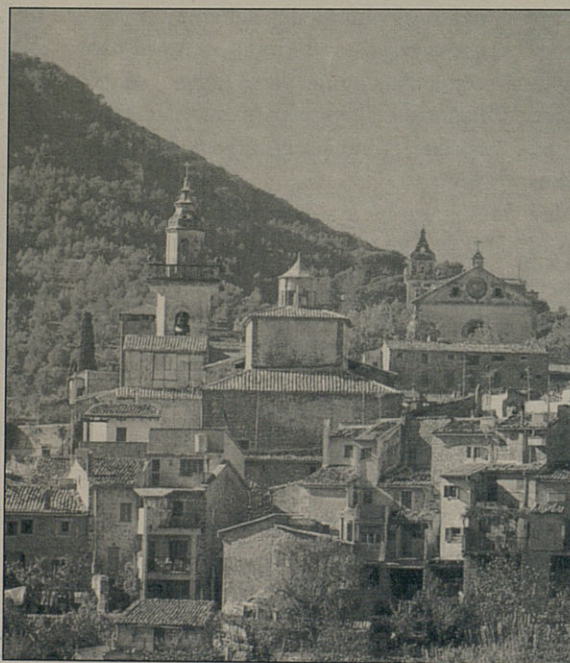
La dinamització econòmica dels nuclis urbans

PERE MIRALLES LE FOLL

En un temps en què molts nuclis de poblament rurals han perdut la funció econòmica que els configurà i els donava sentit, cal fer un esforç perquè trobin noves vies de subsistència conservant al màxim el seu tarannà, i això suposa respectar la seva fisonomia i riquesa patrimonial. Les alternatives ideades des de l'administració solen passar per la potenciació de mercats, fires, turisme rural, productes locals, però es parla poc de la rendibilitat del patrimoni històrico-artístic, quan és aquesta una riquesa que gaudeixen la totalitat dels nostres municipis.

Desgraciadament durant anys ha existit una ecassíssima sensibilitat cap el nostre patrimoni i s'han comès atemptats irreparables. És hora, per tant, d'actuar fermament en la conservació i potenciació del patrimoni pel seu valor intrínsec, però també com a bé econòmic.

No es tracta ara de fer mercaderia del nostre patrimoni històrico-artístic, de malvendre el que ens queda, sinó d'activar plans de revalorització i rendibilitat tot protegint-ne la seva autenticitat. Això es pot aconseguir fent un esforç d'imaginació per descobrir les possibilitats dels distints nuclis (restes arqueològiques, monuments, béns d'interès cultural, esglésies,...), combinant-la amb una voluntat política ferma de defensa del patrimoni, de sensibilització de la societat. I, sobretot, amb la creença que el nostre patrimoni històric és un dels elements que

La restauració del patrimoni repercuteix en un sector de la construcció especialitzat en la rehabilitació d'edificis.

ens caracteritza i ens fa atractiva la imatge a l'exterior.

La potenciació del patrimoni pot esdevenir activitat econòmica mitjançant: la captació d'un turisme de qualitat minoritari i culte, oferint rutes culturals a través de distints nuclis municipals i guies específiques del patrimoni de cada poble; la incentivació a la restauració, que repercuteix en un sector de la construcció especialitzat en la rehabilitació d'edificis, dóna resposta a la demanda de vivendes restaurades i estimula els propietaris a invertir en conservació; l'atracció d'estudiosos, oferint condicions favorables per la seva tasca i obtenint, a canvi, la divulgació dels seus treballs

i/o la promoció del poble o ciutat en universitats, fundacions, etc.; la percepció d'ajuts de la CE per finançar programes de conservació i divulgació del patrimoni als municipis amb riquesa patrimonial; i d'altres possibilitats derivades indirectament, car un nucli patrimonial ben conservat contribueix a la revitalització ciutadana i és sempre un pol d'atracció per activitats diverses, i molt especialment les comercials.

Al contrari, l'abandó de les propietats, la pèrdua d'elements etnològics, arquitectònics, etc. resta valor a aquests nuclis que minven el seu atractiu particular i esdevenen poblacions despersonalitzades. Evidentment tot això exigeix el correcte assessorament dels organismes oficials compe-

tents, la sensibilització ciutadana, l'elaboració de projectes seriosos i intervencions respectuoses a fi de no desvirtuar els béns originals.

A Europa, malgrat haver sofert grans destruccions, s'ha fet un esforç enorme per a la recuperació del patrimoni històrico-artístic des de la consciència que és un dels pilars que millor conformen la seva personalitat. Cal que nosaltres fem també aquest esforç i que, des de la consideració del patrimoni com a variable econòmica, si bé mai des d'una òptica exclusiva, siguem capaços de lligar conservació i desenvolupament de pobles i ciutats. □

Pere Miralles Le Foll és Llicenciat en Història

Homenatge a Josep Coll Bardolet

E.M.

Josep Coll Bardolet ha nascut a Campdevànol però el seu poble és Valldemossa. Potser perquè ha pogut escollir el poble on ha volgut viure, pintor i poble són una mateixa cosa. Ara, amb motiu del 80è aniversari del seu naixement, Valldemossa el va homenatjar els dies 7 i 8 del passat mes de novembre.

Coll Bardolet va obsequiar els seus amics amb un concert i un dinar, el concert a l'església de Santa Eulàlia de Palma amb el Blavets de Lluc i l'organista Aloysia Assembaum, i el dinar a l'hotel Son Vida. Després de l'àpat intervingueren, entre d'altres persones, el bisbe Teodor Úbeda, Esteve Bardolet i Gabriel Janer Manila per felicitar-lo.

Dia 8, amb gran assistència de públic, Valldemossa va oferir el seu tribut popular al pintor. No hi va faltar ningú i tots els mitjans de comuni-

Valldemossa va homenatjar Coll Bardolet en el 80è aniversari del pintor.

cació també eren a la cita. A proposta de l'homenatjat es va fer un concurs de pintura (amb una dotació de vint-i-

cinc premis donats per Coll Bardolet) a la sala d'exposicions Sa Costa i a la sala capitular de la Cartoixa.

L'acte, a la plaça de la Cartoixa, va resultar esplèndid. El va presentar Xesca Cañelles, de l'OCB de Valldemossa, i actuaren el grup de teatre "Joves de Valldemossa", el glosador Pere Gil, i d'altres. El batle lliurà al pintor una placa en nom de tot el poble i Miquel Ripoll i Antònia Serrano, de la revista "Miramar", també n'hi lliuraren una amb una rosa d'argent.

EL MIRALL vol sumar-se al reconeixement que tant es mereix l'amic, l'home i l'obra singularment identificada amb el color i la llum dels paisatges de l'illa, amb la plàstica de la dansa popular que ha traslladat als quadres amb el moviment i el gest d'una jota mallorquina. □

Davant l'església de Santa Eulàlia.

Llorenç Pérez, bibliotecari

In memoriam

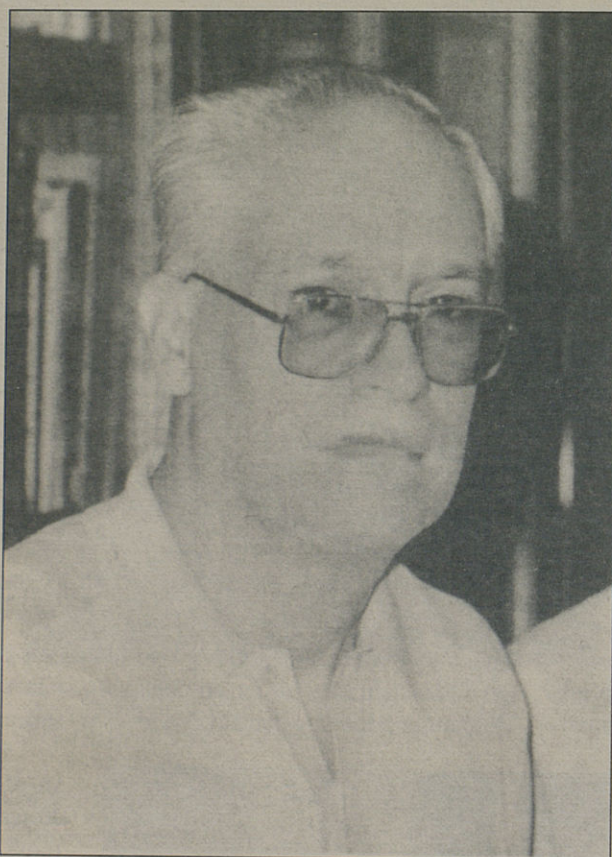
JAUME BOVER

Pocs són els bibliotecaris que en el decurs de la vida professional poden arribar a ser conservadors de col·leccions documentals de primera magnitud. Llorenç Pérez i Martínez, (Muro 1928 — Barcelona 1992), el benemèrit bibliotecari de la Fundació Bartomeu March Servera fou un dels privilegiats. Tenia una excel·lent formació arxivística eclesiàstica i una gran cultura clàssica i sobretot mallorquina que li permeteren realitzar la gran obra: la Biblioteca Bartomeu March.

Quatre punts resumeixen de forma esquemàtica la seva tasca professional.

Accés. Entrà a treballar al palau (octubre 1969) com a bibliotecari del Sr. Bartomeu March, un dels rars mecenes que encara resten, i un dels seus primers objectius fou convèncer al propietari, administrador i altres persones del seu entorn de la conveniència d'obrir al públic la magnífica biblioteca particular. Val a dir que no trobà impediments greus per part dels March. Mancava però la persona adient. I així s'aconsegüí el miracle: l'accés de tothom a una col·lecció única, potser de les millors d'Europa.

Instal·lacions. La primitiva biblioteca estava instal·lada a unes sales insuficients. Llorenç Pérez amb una santa i exemplar caparrudesa

Llorenç Pérez i Martínez (Muro 1928 - Barcelona 1992).

aconsegüí lentament més espai.

Primerament convertí un sostre inútil en una sala d'obres de referència, avui sala d'exposicions bibliogràfiques permanent; després ocupà rebosts, offices, cuines, menjadors, apartaments del servei, magatzems, etc. de la planta de serveis del palau i els transformà en una gran sala general de lectura i en dipòsits generals.

La família March a poc a poc anava perdent terreny de les pertinences privades del palau i el cedia a

la Biblioteca gràcies a la caboteria del bibliotecari, mai sadoll d'espai pels llibres i pels serveis al públic.

Adquisicions. L'objectiu de la Biblioteca era reunir una col·lecció exhaustiva sobre les Balears. Per això es comptava amb un fons inicial molt divers: fons privat dels membres de la família, adquisicions a llibreters i particulars, la famosa col·lecció Plandiura, etc.

Del 1976 a 1982 les compres per a completar i posar al dia la col·lecció arribaren a un nivell molt alt, després el ritme baixà, per desgràcia. El bibliotecari feu venir a Mallorca el fons català de la biblioteca dels Ducs de Medinaceli conservada al palau de la família March a Madrid; comprà magnífiques biblioteques de lletraferits mallorquins, aconseguí donacions importants, etc.

Aspectes tècnics. Llorenç Pérez es veié obligat a redactar un sistema alfabètic de matèries balear per fer més accessible el fons al públic. No era gaire amic de la Classificació Decimal Universal ni d'altres normatives i optà per un sistema de catàleg diccionari alfabètic propi creat a semblança del que emprava la Biblioteca Nacional de Madrid, avui en desús. Era un sistema excessivament personal que mai va contrastar amb el d'altres biblio-

Sala del catàleg general de la Biblioteca March.

Ex-libris de la biblioteca March.

teques amb fons bibliogràfics semblants. Malgrat tot, funcionà i encara continua tot esperant que la retroconversió automatitzada de la Biblioteca normalitzi d'una vegada per sempre els catàlegs.

Avui els bibliotecaris compten amb instruments de treball d'ús universal traduïts al català que han fet envellir més encara el sistema creat per Llorenç Pérez. Fou una feina meritòria que no va tenir temps de posar al dia. Just per aquest treball obscur i anònim, que ve a ser com una jàssera de primer ordre dins l'arquitectura invisible d'una biblioteca, mereixeria ser recordat per tots els bibliotecaris mallorquins.

Atenció al públic. Amb un esperit d'acollida exquisit prodigava els seus savis consells als usuaris, tan joves estudiants com investigadors de nom. Era un home amable i, sobretot, pacient amb tots. Posats a fer-li un retrat hauríem d'assenyalar la seva bonhomia i condescendència extraordinària.

Llorenç Pérez i Martínez mereix ser recordat com a bibliotecari, sobretot com l'home que aconseguí que Bartomeu March obrís el sancta sanctorum de la seva biblioteca, l'especialista que l'enriquí amb savis

críters a l'hora de les adquisicions, i l'erudit que atenia tot tipus de públic amb una paciència i una bondat quasi infinites.

Descansi en pau el meu mestre i bon amic. ☐

Podeu adquirir EL MIRALL a les següents llibreries:

Barcelona	Ona	Palma	Byblos
Barcelona	Signe	Palma	Embat
Campos	Colom	Palma	Fondevila
Ciutadella	Roser Seguí	Palma	Jaume de Montsó
Eivissa	Vara de Rei	Palma	Llibres Mallorca
Inca	Casa Pedrós	Palma	Manera
Inca	Espirafocs	Palma	México
Inca	Vilanova	Palma	Paperena Mallorca
Felanitx	Ramon Llull	Palma	Quart Creixent
Felanitx	Còndor	Palma	Selecta
Manacor	Xaloc	Palma	Totem
Maó	Catalana	Sant Joan	Ca na Blanch
Maó	Catòlica	Sóller	Calabruix
Palma	Alcaide	Son Cladera	Arbós
Palma	Balmes	Son Ferriol	Verd en Blau
Palma	Baron	València	Tres i Quatre

I als principals quioscs de Palma.

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Sr./a. _____
 Adreça _____
 C/ _____ Núm. _____ Pis _____
 Codi Postal _____ Població _____
 Telèfon _____
 Em subscric a la revista EL MIRALL, al preu de 3.000 ptes. de quota anual.
 Podeu presentar els rebuts a l'entitat bancària / d'estalvi que indic a continuació a la qual deman que els accepti i els carregui al meu compte:
 Banc/Caixa _____
 Agència/Oficina _____
 Cte/Lta. núm _____

Signatura _____

L'increïble tirany de ses Balandres

COSME AGUILÓ

*A Antoni Mir,
amb un sus! cap a la baixada.*

No sé si aquesta revista va esser creada perquè arribàs a tots els estaments de la població illenca. Jo de vegades pens que és una gran sort que les publicacions d'aquesta mena no siguin llegides per segons quins mercaders. Altrament, no m'atreiria a publicar-hi les quatre retxes que segueixen. Hi ha una classe social que sempre està a punt per a desxullar les terres i treure partit de les despulles del paisatge. Voldria anar errant en les meves apreciacions, però no sé si hi vaig.

Entre els llocs illencs, escassos certament, que no tenen preu marcat, perquè encara no els hem posat a la venda, n'hi ha una dotzena pels quals sent una especial predilecció. Solen tenir una característica comuna: han esdevingut oasis de nitidesa i de silenci, dins unes illes cada dia més castigades per la invasió de llaunes disperses (light i no light) i de rentadores abandonades que apunten cap al forat de l'Antàrtida, dins un món cada dia més solcat per feixos de decibelis a lloure i sense control, ací i allà. Els espais que encara no han estat conquerits per la brutor nostra de cada dia són extremadament sensibles a les visites de masses. Com deim a la vila: -totes les maces fan mal!-.

Tanmateix no escric per a l'estol de desfreixuradors organitzats, que no saben que es fan ni que es magenquen, sinó per a una gent ben nascuda, que ha sortit de la infància i en la qual tenc plena confiança, perquè crec que sap fer ús de les coses, i dels llocs, i sé que maldrà, per tant, per no afegir les dues

primeres lletres de l'abecedari a la paraula, si li dic com és el camí, d'incalculable valor, que davalla a ses Balandres.

Enclotat entre els alterosos turons des Amunts de la major de les Pitiüses, s'eixampla es Pla de Corona, un descans que el cos agraeix després de la serpentejant pujada de ses Marrades. És el que els geòlegs en diuen un poljé, una cubeta topogràfica reblida de terres sedimentàries, sense sortida torrencial cap a l'exterior. Les aigües de pluja hi són drenades per un embut natural, situat a la part més baixa, que les condueix directament a la mar. En el marge de tramuntana d'aquest gran llibrell, s'hi alça la parròquia de Santa Agnès, amb el característic regust mediterrani de les capelles eivissencques. El cafè-botiga de Can Cosmi, abocat a la placeta, i algunes cases componen el petit nucli d'una població que en la seva concepció urbana no passa d'un estat embrionari. Un camí

sense asfaltar parteix cap a la mar, circumdant el pla per la vorera del nord. A l'esquerra, discretament allunyades del passatge, hi ha les cases d'en Miquel "Bet", un coroner que del seu petit país en sap la prima. Una de les delícies que saben fer en aquest casament (en el sentit eivissenc del mot) són les orelletes, un pastís de la cuina tradicional. (Des que les vaig tastar no he tornat passar mai per Corona sense que aquella casa evoqui la imatge ensucrada del plat dolç, tan saborós). Més envant, aprop del coll d'una antiga cisterna, o pou, hi trobareu un entreforc. Preniu cap a la dreta, que aviat vos fareu per amunt. Si girau la vista cap enrere tendreu una de les perspectives més polides que hom pot abastar sobre el pla. Prest tanmateix haureu de deixar el vehicle i seguir a peu. Us recoman que la visita sigui hivernenca, ja que trobareu ben vestit el bosc que ara comença,

La meravella de les Margalides, sota els cingles d'una de les costes més atractives d'Eivissa. (Fotografies de Cosme Aguiló)

Els escars de ses Balandres, incrustats com nius de cabot en els estrats de la penya.

amb tota la seva gallardia i delicadesa. El camí va marina endins, pel costat d'una paret que clou un conradís, tic-tic, vora-vora. Sense adonar-vos-en sereu de ple dins un dels santuaris més preuats de la flora eivissenca. Per aquí i pel coster que davalla hi trobareu plantes que potser no totes us són familiars. Les han divulgades C. Guerau d'Arellano i N. Torres en un llibre preciós: la llentia salvatge (*Hippocrepis balearica*), l'alavern o arraià (*Osyris quadripartita*), la frígola de penya (*Thymus richardii*), la col de penya (*Scabiosa cretica*), el palmer (*Chamaerops humilis*) i fins i tot una joia vegetal, desapareguda de la seva primera localitat, el Penyal d'Ifac, la rara "silene" (*Silene italica ssp. hifacensis*).

L'extrem final del camí, ja mig perdut, us enfilirà dalt d'un turó repenjat damunt la mar, a l'altura de 186 metres. Si no quedau bocabadats davant tanta bellesa, que em tirin d'una passa! Alçau la vista cap a la dreta, més amunt, i veureu les crestes rocoses des Castellar. Ulls avall, restareu emblavetats per les aigües des Racó de sa Nau. Cap a mestral, enmig del mar, la meravella de ses Margalides, una illa amb un illot al costat. La

major, tentacular, com en un gest amorós, obri els seus braços, es Cap Gord i es Cap Prim, envers els espadats de Corona. A la seva esquena, es Picatxo capguaita de les profunditats, com si intentàs destriar qualche cosa pel pont des Forat de s'Illa. Si és un capvespre d'aquells dies clars en que la vista s'allarga i s'allarga, fitorau-la cap a ponent. A l'esquerra hi veureu es Cap Negret. Més a la dreta, a s'entrelluu, enceses de vermellor, colombrareu les muntanyes del País Valencià. Us recordaran que en el camí del sol hi ha els altres catalans, els que comparteixen amb els eivissencs la mar i les paraules. Desapareixerà la llenca de terra cap al Sucroniense Sinus dels antics, i treurà eixiu de bell nou en acostar-se als Columbrets, que visità el segle passat un Arxiduc irrepetible.

A la dreta, si caminau un poc, entrareu dins una mena de barranc rost. Seguiu per avall. La vegetació es torna rupícola. Un salt natural se salva per una escala de fust que hi tenen els pescadors. Ara el tiranyet volta per damunt un cingle. La vista és espectacular. Ja sou damunt els escars de ses Balandres, unes construccions

primitivíssimes per a guardar les barques de la mica de tradició marinera dels coroners. Ara el vostre coratge se sotmet una mica a prova, ja que la resta no es camí, ni tan sols tirany. Cal que us aferreu fort a la corda i aneu amollant-vos pel penyal. No hagueu por que és ple d'escalons i crétues naturals que faciliten el descens. Des de baix estant, la seva atepèida estratigrafia sembla un doblegat descomunal fet d'un mestre pastisser. Ja sou vora els escars. Un d'ells és sa Casa de sa Llosa, perquè té un sòtil natural format per una pedrassa. Alguns estan mig penjats, mig incrustats dins la penya, com nius de cabot. La integració d'aquestes construccions al medi és absoluta. Si teniu manera d'arribar a ses Margalides, encara que sigui al rem, i veure-hi pondre el sol des dels seus 41 metres d'altura, no deixeu passar l'oportunitat. La suor del voga-cia queda altament compensada per la singularitat de l'espectacle.

Un prec als qui ens governen, amb la paella agafada pel mànec: no faceu que l'encís s'esvaeixi com fum de formatjada. □

Santanyí, 18 de setembre de 1992.

Literatura infantil i juvenil: un desgreuge

PONÇ PONS

La designació de Joaquim Carbó com a escriptor del passat mes de desembre per part de la Institució de Les Lletres Catalanes pot haver representat, a més d'un molt merescut reconeixement cap a la seva obra i persona, un inici del desgreuge que ja fa temps es mereix l'encara mal considerada i poc valorada literatura infantil i juvenil.

Que quedi clara d'entrada i l'ambigüitat d'aquest terme, perquè si hi ha llibres que un lector de nou anys no pot assaborir ni entendre, molts dels llibres que s'escriuen pensant en els al·lots/al·lotes són autèntiques peces mestres que convindria

que fossin llegides per tots aquells que estimen o que diuen estimar la literatura.

S'afirma en to de descrèdit que se n'han publicat massa i que molts són pobres, mediocres, però quants llibres d'aquells que es consideren per a adults (el gènere és igual) no són mediocres, pobríssims, il·legidors, prescindibles?

La menysvalorada literatura infantil i juvenil és un vastíssim territori literari que els bons lectors (sobretot els que es dediquen a la crítica) haurien de descobrir i explorar. S'endurien sorpreses.

Pensem sinó en els nombrosos

escriptors "reconeguts" que tenen obres per a infants. ¿Caldrà esmentar Janer Manila, Cabré, Albanell, Saladrígues, Teixidor, Faner o citar noms d'especialistes com Vallverdú, Vergés, Sorribes, Sotorra, Franco, Duran, Obiols, Sales, els Rayó, Pere Pons, Morey, Lienas i tants altres que no anomén (que em perdonin!) per no fer d'aquest article un llistat inacabable?

Joaquim Carbó és un dels nostres escriptors més importants i l'hem de treure (tot i que ell s'hi trobi bé) del ghetto de l'escola d'EGB i dels Instituts on els seus llibres (ha aconseguit superar la força de la gravetat i evitar que caiguin de les mans) es llegeixen amb interès, a fi de col·locar-lo, d'entronitzar-lo al lloc que li pertoca, en el quadre d'honor d'aquesta nostra (per desgràcia massa propensa a màfies i muntatges) història literària.

Qui no ha llegit mai un llibre de Joaquim Carbó? Qui no coneix personatges com Felip Marlot, Henry Balua, Pere Vidal o la mosca Lovecraft? Qui dels més joves no ha entrat al món de la lectura a través de la revista Cavall Fort, de la qual ell ha estat i és encara (per molts anys!) un dels principals capparees? No trobau que Ofèlia Dracs seria òrfena sense ell?

El problema és que l'hem encasellat i no hem valorat obres com *L'escapada*, *S'ha acabat el bròquil!* o *L'altre barri*.

Joaquim Carbó és sobretot l'autor de *La colla dels deu*, *La Roser Veraç*, *En Miquel sobre*

Joaquim Carbó ha nascut per narrar, per observar, per contar-nos tot el que veu o voldria veure i fer-nos viure l'aventura d'existir. (A la foto, amb Ponç Pons.)

l'asfalt i el de (deu ser la reencarnació d'algun vell arquitecte) les famoses cases que li han valgut tants lectors i sobretot reedicions: *La casa sota la sorra*, *La casa sobre el gel*, *La casa sota el mar* i, finalment, si no n'escrivi cap més, *La casa sota la lona*. Però és també, no ho oblidem, el de *Els orangutans*, *El carreró contra Còssima* el de *Amb una precisió fantàstica* o el de *Bonsais de paper*.

Els seus herois són humans, humanament humans, i no s'han adaptat a un món cada vegada més degradat i inhumà. Carbó no és home de superhomes. En els seus llibres, almenys als que he llegit, hi he notat una actitud, lloable i llibertària, de reticència al poder.

Carbó és un home que escriu per ser llegit i que vol fer-se sobretot entendre. Per quanta gent més millor! El seu llenguatge (empeltat de frases fetes i girs col·loquials que

li donen vivacitat i color) és ric i elaborat. Té una prosa fluida, oral, agombolant, quan vol força divertir. Ha nascut per narrar, per observar, per contar-nos tot el que veu o

Qui no ha llegit mai
un llibre de Joaquim
Carbó? Qui no coneix
personatges com
Felip Marlot, Henry
Balua, Pere Vidal o la
mosca Lovecraft?

voldria veure i fer-nos viure l'aventura d'existir.

És un gran escriptor. Un català.

Un patriota. Un home que no es perdres del que li brinda la cartellera teatral. Un activista. Un barbut que, a pesar de tot i per damunt de tot, no ha deixat de ser infant. Un contador d'històries. Un lector apassionat. Un home, un personatge, que ha sabut crear amb la màgia i amb l'ofici de l'idioma un món apassionant.

Com ell, aquí, als Països Catalans, molts altres autors s'afanyen en escriure per a al·lots i dignificar un espai de la literatura encara no prou valorat.

Els primers llibres (si són bons, és clar!), igual que els primers amors, són els que més es recorden i estic segur que molts joves, molts al·lots, en esser homes, recordaran agraïts els llibres de Carbó o el *Cavall Fort* que els va fer entrar amb bon peu i passió al món de la lectura.

És un desgreuge només. Però crec que se'l mereixen. □

EL GABINET DE TERMINOLOGIA: UN CENTRE DEDICAT A LA DIFUSIÓ DE LA TERMINOLOGIA CATALANA

El Gabinet de Terminologia, col·laborador del Centre de Terminologia TERMCAT, es va crear gràcies al conveni de cooperació signat el 29 de gener de 1991 entre la Conselleria de Cultura, Educació i Esports i la Universitat de les Illes Balears.

D'acord amb el conveni de creació, la funció bàsica del Gabinet de Terminologia és difondre la terminologia estandaritzada, és a dir, tots aquells termes que han estat aprovats per les autoritats lingüístiques. Una manera de difondre-la és a través del **servei de consultes puntuals** del Gabinet, al qual pot accedir qualsevol persona que tingui dubtes terminològics a l'hora de fer un treball, de redactar una carta, de fer un article, etc., sigui quina sigui la temàtica (esports, medicina, filologia...). La resposta és immediata si el terme ja ha estat objecte d'estudi; si no és així, cal recórrer als especialistes en la matèria i adoptar una proposta, provisional o definitiva, cosa que requereix una mica més de temps.

Podeu adreçar-vos al servei de consultes per telèfon, personalment, per correu o per telefax. Per norma general, s'admeten deu consultes per cada telefonada. Si teniu una llista més llarga de termes per consultar, us recomanem que ho feu per escrit seguint els criteris següents:

1. Sempre és preferible presentar els termes en forma de llista i ordenats alfabèticament.

2. Convé facilitar tanta informació addicional com sigui

possible: contextos, equivalències en altres llengües, definicions, etc.

3. En cas que el document que calgui revisar no sigui una llista, sinó un text, convé subratllar els termes dubtosos o bé marcar-los amb un retolador fluorescent.

Un aspecte que cal tenir en compte és que al servei de consultes no es fan correccions de tipus gramatical ni traduccions de textos.

Una altra manera de difondre la terminologia normalitzada és a través del **servei de documentació** del Gabinet. Aquest servei proporciona informació bibliogràfica d'interès terminològic sobre qualsevol àrea d'especialitat.

D'altra banda, la **secció de terminologia sectorial** del Gabinet, en coordinació amb el TERMCAT, fa el seguiment de treballs terminològics, que poden provenir de propostes del mateix Gabinet, de particulars, o bé d'institucions i empreses, tant públiques com privades. A més a més, aquesta secció ofereix assessorament sobre la metodologia per elaborar diccionaris i vocabularis, assessorament sobre criteris lingüístics que han de complir els termes en català, informació sobre recerques terminològiques en curs d'elaboració i organització de programes de formació en terminologia.

Per accedir a aquests serveis, cal adreçar-se a:

GABINET DE TERMINOLOGIA
Son Lledó - 07071 Palma
Cra. de Valldemossa, km 7.5
Tel.: (971) 17 30 62 / 17 30 15
(contestador automàtic fora d'horari)
Telefax: (971) 17 30 69
Horari: de 8 a 15 h

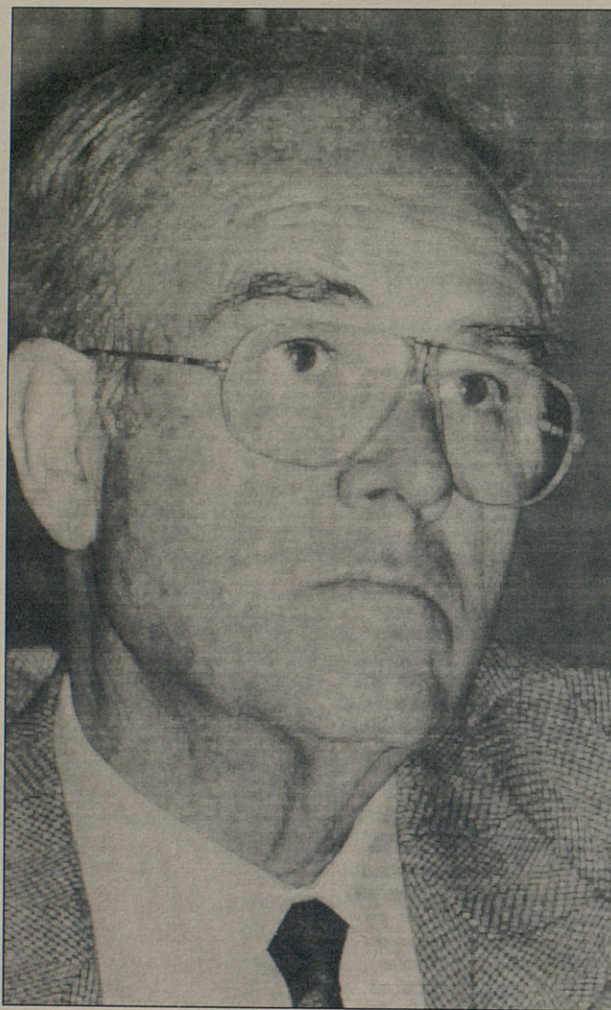
Joan Colomines i la llengua catalana

JEAN SERRA

Un patriota

Sovint tenim, dels patriotes, una idea mal formada, vinculada a la defensa per les armes d'un territori nacional. Però hi ha una altra mena d'herois, i el segle XX ens n'ha proporcionat a balquena. De fet, és patriota tothom que estima les senyes d'identitat del poble al qual pertany i s'hi manté fidel al llarg de la seva vida i en qualsevol circumstància.

Joan Colomines i Puig (Barcelona, 1922), és metge de professió i poeta i escriptor de vocació. Però ha estat també editor, promotor de certàmens literaris, i polític. En definitiva, un home polifacètic, definible per una sola paraula: patriota. De la mena de patriotes que el poble de Catalunya ha necessitat, d'aquells que sense armes ni cap tipus de violència, sinó amb la seva clara actitud cívica, amb l'agitació cultural a través sobretot de la paraula, ha lluitat per la dignitat nacional del poble català. En la clandestinitat durant el franquisme i sempre en la legalitat durant la democràcia. Ha estat diputat al Parlament de Catalunya, president de la seva comissió de Cultura, ponent de la Llei de normalització lingüística. Actualment és comissari per a la Projecte Exterior de la Cultura Catalana. Enguany ha publicat dos llibres: *Formentera*, fruit de

Joan Colomines i Puig, que sobretot amb la paraula ha lluitat per la dignitat nacional del poble català.

la seva ja llarga vinculació amb aquesta illa, introducció a la seva geografia, al seu paisatge i a la seva cultura, i el titulat *La llengua nacional de Catalunya*, un estat de comptes de l'ús social del català.

Joan Colomines és paradigma de l'home de servei que la nació

catalana ha hagut de generar per tal de fer front i superar les circumstàncies adverses de la història recent, en particular la del període que s'enceta l'any 1939 fins a la mort de Franco. Joan Colomines pertany a una generació d'autors que, amb més o menys intensitat es va esforçar per donar una resposta cultural pragmàtica a aquella situació històrica, mitjançant la paraula escrita. Així, la seva poesia, el seu teatre i els seus articles teòrics en donen prova fefaent. Fins i tot quan, en 1979 publica bona part de la seva tasca com a crític, el volum es titularà *La poesia, un combat per Catalunya*, que no és solament un nom, sinó un fet. Un dels molts fets que Catalunya compta al seu haver en la lluita per la recuperació de la seva identitat nacional. A aquesta lluita exemplar ha dedicat —dedica encara— els seus esforços Joan Colomines. Però és ben cert també que en els últims anys, coincidint amb l'època legal i parlamentària, ha pogut separar la praxi política de la de poeta, amb la qual cosa la seva poesia ha dedicat més espai a aspectes que abans per necessitats col·lectives reduïa al mínim. Era la seva una conscient, abnegada i generosa pràctica poètica compromesa amb la realitat històrica. Joan Colomines ha escrit amb el desig palès d'inscriure's en una visió combativa de la literatura —emprant

paraules del pròleg de Francesc Parcerisas a *Autoretrat* (1986), volum que reuneix la poesia completa fins aleshores de Joan Colomines—, *en una poesia que pren tot el seu sentit com a vessant combativa de la lluita social i política d'un poble per assolir la seva identitat, per aconseguir la justícia i la llibertat*.

També les seves obres dramàtiques canalitzaren aquestes inquietuds, com es pot comprovar a *Teatre 1964-1974* (1974). A través de l'acció escenificada pot interpretar millor la història i apel·lar el poble al qual es dirigeix per tal que prengui consciència de la seva realitat i reaccioni per canviar-la. Els personatges podran al·ludir dalt l'escenari el que l'autor no podia proclamar públicament de cap altra manera. Així, Paracels podia dir: *Es dur, lluitar per fer entendre a la gent que el món és una cosa diferent del que diuen els llibres...* El que no deien els llibres era la vertadera història de Catalunya, la vertadera història dels pobles d'Espanya. I no deien, tampoc, tot d'altres veritats.

La llengua nacional de Catalunya

La síntesi que precedeix pot servir per a entendre l'escomesa del llibre que Joan Colomines ha publicat recentment: *La llengua nacional de Catalunya*. Per a entendre que a la introducció hagi pogut escriure: *Aquest és un llibre polític, en el millor sentit del mot, és a dir, patriòtic*. Aquest és l'esperit que l'animava i, malgrat no ser un especialista, ha elaborat un text modèlic sobre l'ús social del català. S'ha basat sobretot en l'experiència assolida com a diputat del Parlament de Catalunya, però també en multitud d'articles, documents diversos i llibres consultats. *La llengua nacional de Catalunya* és un treball ben resolt sobre dades objectives a l'entorn del català, del seu passat i del seu present, amb propostes per al seu futur. Joan Colomines confia que el lector no convençut fins ara acabi comprenent, sobre la base que la llengua és expressió viva de la personalitat humana, que el

català és la llengua nacional dels catalans, que ho és des de fa gairebé mil anys, que ha estat menystinguda i perseguida en el passat i que, malgrat les lleis de protecció i el reconeixement per part del Parlament Europeu és una llengua amb dificultats encara.

Tanmateix Joan Colomines no ha escrit un llibre de propaganda, ni d'acusacions, tampoc de triomfalismes, sinó objectiu, amb dades a la mà, i dialogant. *La llengua nacional de Catalunya* és per tot això un llibre documental, elaborat amb sòlid criteri a partir de dades precises a l'entorn de l'evolució i l'ús de la llengua catalana, i alhora és un homenatge *dramàtica alegria i plens de coratge i de devoció, anaven escrivint pàgines i més pàgines de lluita patriòtica*. Amb tot, insisteixo, és un llibre escrit sense ressentiments de cap mena, entre la preocupació i l'optimisme, sempre des del respecte i la solidaritat, que han estat en la voluntat reivindicativa de tots aquells que, com el propi Joan Colomines, han lluitat i lluiten a favor del català. Aquest llibre demostra a bastament

que Catalunya i la resta dels Països Catalans no són enemics ni dels castellanoparlants ni de l'Estat espanyol. Palesa que la defensa dels drets del català ha estat i és també la lluita per la Democràcia i per l'Europa dels pobles lliures i units. Així ha estat reconegut internacionalment i, en particular, pel Parlament Europeu. Vivianne Reding, presidenta de la Comissió de Peticions, es manifestà així: *La diversitat cultural i lingüística no és un factor de divisió, sinó que en realitat és una garantia per a la unió. (...) Fem de manera que l'ensenyament d'aquesta llengua sigui promogut per al Comunitat Europea i que les Comunitats s'adrecin als catalans en la seva pròpia llengua*.

No em ser estar, per acabar, de reproduir un paràgraf del capítol "A tall de conclusió". El llibre, diu Joan Colomines, *hauria de confirmar als castellanoparlants del país català al respecte que el poble català sempre els ha tingut, tant a les persones com a les cultures distintes de la catalana, que han conviscut sense cap mena de restriccions i sobretot pacíficament i entranyablement*. □

Oda a Leucònoe, d'Horaci

(Versió lliure de Jaume Porcel)

El passat 1992, el món de les lletres celebrà els dos mil anys de la mort de Quintus Horatius Faccus (65 a.C. - 8 a.C.). El poeta llatí d'Apúlia.

Jaume Porcel, amic i seguidor d'EL MIRALL, ha transcrit lliurement l'Oda XI del Llibre Primer d'Horaci, famosa per la sentència "Carpe Diem". Us oferim aquesta traducció per tal de recordar el poeta:

Tu no preguntis —està prohibit saber-ho—
quin és el fi que a tu o a mi, Leucònoe,
ens tenen reservat els déus,
ni càbales consultis, com les de Babilònia.

¡És millor suportar el que sobrevingui,
tant si ens envia Júpiter encara molts d'hiverns
com si és l'últim aquest que deixam ara
contra els esculls a la Tirrena mar
debilitada! Si tens seny
fes que filtrin el vi, la vida és breu,
i talla l'esperança massa llarga.
Mentre hem estat parlant, gelós ja el temps
s'haurà anat escolant, aferra't a l'avui,
no fiïs molt del que ha de venir encara.

IX Memorial Llorenç Moyà (setembre 1992)

VICENÇ CALONGE I GUSTÀ

En el mes de setembre vaig llegir les declaracions d'un component del grup "Iguana Teatre" que parlaven del fracàs del IX Memorial, però no explicaven suficientment els motius. Quina llàstima! Perquè com a participant les experiències són distintes de les de qualsevol espectador atent. No obstant això, i coneixent el nostre panorama teatral, és evident que les llances es dirigien a la poca atenció per part de les nos-

tres institucions.

Veritablement és una vergonya que les Balears siguin la Comunitat Autònoma de l'estat espanyol que menys doblers inverteixi en el camp escènic.

Deixem-nos de queixes. Les institucions no ajuden, d'acord. Però de les situacions límits, malgrat tot, neixen autèntics lluitadors, gent de gran qualitat. Parl de l'interpret de "Corazón de comediante" i de l'ac-

triu de "Caricatura-cabaret Bang-Band".

Del primer, no en sé el nom, no hi havia programa de mà. De la segona, sí, na Johanna Manzur. Va ser un autèntic goig veure'ls actuar. Així l'actor de "Corazón de comediante" ens va portar a les profunditats de l'ésser, fent-nos reflexionar sobre la vida, el món, la transcendència.

D'altra banda na Johanna Manzur, amb un excel·lent treball mimic, ple de gràcia i "savoir fer", ens va fer l'ullet i alhora restàrem encisats per la seva veu, encara que l'obra no acabàs de ser rodona.

Què faria aquesta gent amb més mitjans? La resposta és clara: tutejar-se amb els estels.

Sí, el IX Memorial Llorenç Moyà haurà tengut mancances, però a mi m'ha reconfirmat l'existència d'una sèrie d'individualitats que es mereixen el millor. Un cas estrany va ser la no presència del grup "Gent del Xicarandana" amb l'obra "Elsa Schneider". Una pena perquè és una obra prou interessant.

I ja per finalitzar, un prec dirigit a en Gabriel Sabrafín, responsable polític, crític i també autor teatral: No seria possible fer un Memorial Llorenç Moyà durant tot l'any? ☐

VIDEO

CINE HISPANIA

VÍDEOS EN CATALÀ LLOGUER I VENDA DE PEL·LÍCULES I VIDEO JOCS TÍTOLS DISPONIBLES

-ASTERIX A LA GRAN BREITANYA (dibuixos)
-ARTERIX EL GAL (dibuixos)
-ASTERIX I CLEOPATRA (dibuixos)
-DESAFIAMENT TOTAL (acció)
-TEMPS DE GLÒRIA (drama)
-EL PADRI (drama)
-EL PADRI II (drama)
-ELS DEU MANAMENTS (clàssic)
-ÚNIC TESTIMONI (policiac)
-PSICOSI (suspens)
-INDIANA J. TEMPLE MALAÏT (acció)
-OFICIAL I CAVALLER (drama)
-CINEMA PARADISO (comèdia dramàtica)
-MIRA QUI PARLA (comèdia)
-EL CAP DE LA POR (suspens)
-007 LLUCÈNCIA PER MATAR (acció)
-TORTUGUES NINJA 1ª PART (acció)
-UNA ROSSA MOLT DUBTOSA (comèdia)
-HAMLET (drama)
-EL COMLOT DELS ANELLS (drama)
-PERAUSTRÍNIA (dibuixos)
-DESPERTAFERRO (dibuixos)

-BÀBAR A LA SELVA (dibuixos)
-FIEVEL SEN VA A L'OEST (dibuixos)
-LUKY LUKE L'INTREPID (dibuixos)
-LUKY LUKE LA BALADA DEL DALTON (dibuixos)
-ASTERIX LES DOTZE PROVES (dibuixos)
-ARMA LETAL 2 (acció)
-TESTIMONI ACCIDENTAL (acció)
-QUE THI JUGUES MARI PIL? (comèdia)
-EL JOVENET EINSTEIN (comèdia)
-LEVIATAN (acció)
-DIFÍCIL DE MATAR (acció)
-GORILLES EN LA BOIRA (drama)
-REVENGE (VENJANÇA) (drama)
-BATMAN (acció)
-GREMLINS 2 (comèdia)
-EL PRINCIPANT (acció)
-EL SILENCI DELS ANYELLS (suspens)
-RAIN MAN (drama)
-TANGO I CASH (acció)
-PRIMITIUS CATALANS (sèrie el nostre cinema)
-LA MATANÇA JUDITH DE BETHULIA (sèrie Griffith)
-ELS INICIS DE CHAPLIN (sèrie genis de l'humor)

-LA VENENOSA (sèrie pel·lícules mèliques)
-EL RING (sèrie Hitchcock)
-EL NAIXEMENT D'UNA NACIÓ (sèrie Griffith)

BENET PONS I FABREGUES, 41 . TELEF. 27 04 75 . 07007 PALMA

Francesca Adrover i Julià, vivències sinceres en la poesia i la plàstica

JORDI RIVAS

Francesca Adrover Julià va néixer a Felanitx, concretament a Es Carritxó. És llicenciada en Psicologia i té varis llibres publicats.

Sent la pintura i la literatura amb la força d'una gran vocació. L'any 1972 va fer la primera exposició a Felanitx. Enrique Ochoa, el pintor andalús, valorà a més de l'originalitat de la seva obra les qualitats innates i l'estil personal inclassificable dins les modes que solen enquadrar als artistes.

L'estil personal de Francesca Adrover és inclassificable dins les modes que solen enquadrar els artistes.

Ella mateixa ens ho diu: — Cerc esser jo mateixa.

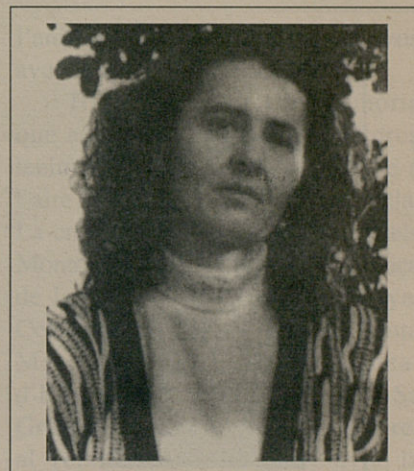
Des de llavors ha exposat a diversos llocs de Mallorca i de la península. Recentment l'Ajuntament de Madrid li montà una exposició, per cert amb molt d'èxit i ha exhibit la seva obra al Cafè Mercantil d'Inca. Tomelloso, el poble del célebre pintor Antonio López, acollí una exposició al novembre.

En 1973 publicà el seu primer llibre i ara acaba d'editar *Cel blau*, de prosa poètica, presentat a l'Havana aquest propassat octubre. És una obra que incita a conèixer-nos "gràcies a una simbiosi quasi màgica en la que l'arquétip jungià hi és present de manera constant...", escriu Rubén Avila; i afegeix: "podríem dir que na Francesca Adrover quan passa davant cada motiu de la seva inspiració ha rememorat els seus records més íntims, i una veu adormida ha deixat escapar els ecos més pregonos com si brotassin d'un temps immemorial des de la profunditat de les coses..."

Però *Cel Blau* diu molt més, i jo li deman:

— Què té de tu mateixa aquesta obra?

— Molt, en realitat, tot. És la projecció d'unes vivències

Francesca Adrover Julià.

tan sinceres que moltes vegades són inexpressables; hi ha els anhels d'un esperit que, malgrat tot —encerts i errors— ha volgut superar els obstacles que se li han presentat. En el fons, és l'experiència de tota una vida.

— ¿I... què té "*Cel blau*" de Mallorca?

— Té tant que no sé si trobaré paraules per explicar-ho. Lo més interessant és la compenetració amb l'esperit de l'illa, que brolla color, pau i bellesa, en definitiva un art vivent, profund i silenciós. La meua sensibilitat especial i les circumstàncies personals em dugueren a la contemplació del paisatge, a admirar-lo i a sentir-me conhortada i acompanyada en la meua soledat.

— Una altra qüestió: el poble, hi és present en el llibre?

— Basta recordar que he viscut vint anys dins el meu medi rural, a Es Carritxó, on la gent és senzilla i el seu llenguatge també. En el capítol "Ahir i avui" parl així d'una persona molt estimada: "L'eco de les seves paraules

amoroses ressonen dins mi, quan ella plena d'humilitat me deia que *sappoca lletra*, però jo sent des del fons una veu poderosa i li vull comunicar de tot cor: siau com sou... Així és com la flor més petita del jardí és la reina, i com la comunicació autèntica no necessita molts d'artificis i té les paraules més inspirades”.

— *Cap on apunta “Cel blau”?*

— Cap a un món molt millor per a una illa en què hi ressoni la paraula

Francesca Adrover Julià

CEL BLAU

En el fons, el llibre és l'experiència de tota una vida.

vertadera, en què s'estimi l'art que neix del cor. Al darrer capítol, dic: EXALTACIÓ DE LA LLUM: ... Mallorca, punt estratègic dins el Mediterrani i dins Europa, on les gents de molts de llocs diferents hi vénen cercant claror, que des d'ara sigui el centre d'una comunicació sincera i universal, far d'un nou turisme on ningú s'hi senti estrany; on el resplendor és el sol, i el sol Llum, i la llum és COR.

Cel Blau, un llibre molt especial que té un esser especial. En podríem seguir parlant i no esgotaríem el contingut perquè, com molts diuen, és un llibre viu, per llegir i rellegir moltes vegades i sempre hi trobarem alguna cosa nova.

Deixam que na Francesca segueixi escrivint. Sabem que té dos altres llibres pendents de publicació, “Metamorfosi en si bemol” i “Nuredduna”, que espera veure editats prest. □

Caimari / Magritte

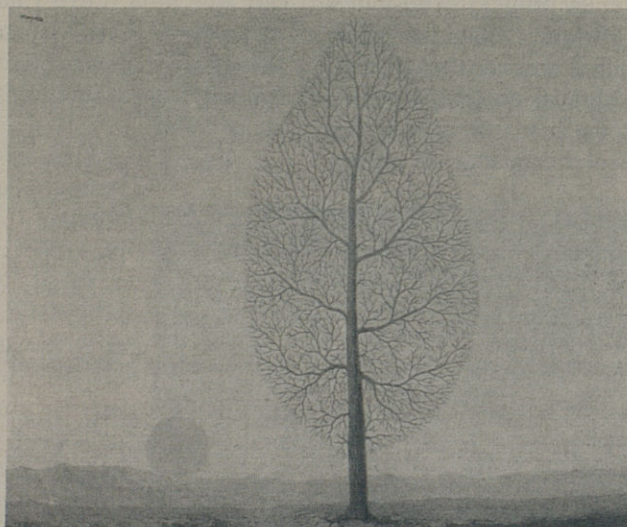
PERE ESTELRICH I MASSUTÍ

U.M. / Unió Músics

CAIMARI

tendències 12 13 cinc petites peces per a piano pressentiments solloqui per a veu i piano 2 peces per a piano 3 peces per a piano 3 abstraccions poètiques 3 peces per a piano anàlisis breus a b c d peça per a piano

Antoni Caimari ha presentat un nou volum amb part de la seva obra pianística. L'enregistrament inclou un total de catorze peces escrites entre els anys 1978 (“Tendències 12 i 13” són les més antigues) i 1987 (Les “Anàlisis breus” són les més recents).

La trajectòria antiacademicista d'Antoni Caimari, el seu distanciament dels corrents actuals de l'ensenyament musical, el seu discurs defensant l'heterodòxia, l'auto-didactisme, són trets que es noten, s'intueixen al llarg dels setanta minuts de música que configuren el disc.

Però també, aquestes peculiaritats poden, a la vegada sorprendre

una mica quan ens trobam amb el disseny de la portada de l'enregistrament. En efecte, Caimari ha triat per acompanyar el seu volum un hermosíssim quadre de René Magritte, el pintor academicista i formal de l'escola superealista belga. Però la paradoxa s'esvaeix una vegada conegut el títol de la pintura: “A la recherche de l'absolu”. I és que podem pensar que en el fons, tota la trajectòria professional d'Antoni Caimari, ha vengut marcada per l'interès a trobar un absolut en l'Art, sabent de totes maneres que la cosa és poc menys que impossible. □

La pervivència del rei En Jaume

ANTONI J. QUINTANA I TORRES

El propassat 29 de desembre va tenir lloc al casal Solleric la presentació del llibre *La pervivència del rei En Jaume*, del qual són autors el nostre col·laborador Antoni Quintana i la nostra redactora Rosa M. Calafat. Es tracta d'un estudi sobre la memòria que guardam del rei Jaume I. Els autors fonamenten el seu estudi en l'anàlisi dels *Sermons de la Conquesta*, i publiquen el del 1644, el més antic que conservam.

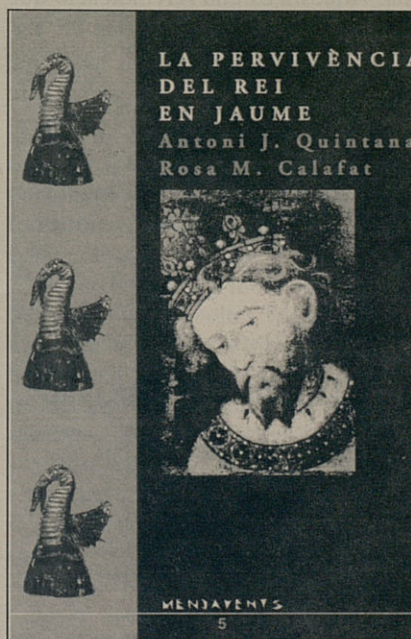
Reproduïm a continuació el parlament que Antoni J. Quintana va fer en la presentació del seu llibre. A un proper número reproduïrem el de Rosa M. Calafat.- E.M.

Senyores i senyors,

En primer lloc, vull agrair-vos que siau avui aquí, a la presentació d'aquest llibre sobre la nostra memòria.

En parlar de memòria m'estic referint a la història, i no a la història gran, o la història oficial, o a la història dels llibres, sinó a les nostres pròpies històries personals. Com a individus, i sense renunciar gens ni mica a les particularitats que ens fan ser d'una o altra manera, tenim confluències, punts de trobada, entrades i sortides dins la història de la nostra comunitat. Ens han contat les rondalles del rei En Jaume, ens han dit -en passar per Bendinat- que el rei menjà pa i ceba, l'hem vist imponent, a cavall, amb els coloms damunt l'esquena, a la plaça Espanya, i hem assistit a Cort per veure el penó que duia en entrar dins la ciutat.

Són anècdotes que ja formen

part de la nostra memòria, una memòria heretada dels nostres pares i acceptam aquest rosari de records com a part de la nostra història personal. Sabem que qualsevol altra persona de la nostra generació ens entendre en parlar d'aquestes petites històries, però a mi m'agradaria que ara i sobre això, ens féssim i ens responguéssim una pregunta. Aquests fets que es relaten sobre el rei no són fets d'ahir ni d'abans d'ahir, són fets que tengueren lloc fa molt, molt de temps, devers vuit-cents anys. ¿Heu pensat mai això? ¿No vos crida l'atenció que recordem tan bé esdeveniments tan i tan llunyans en el temps? Aquest llibre tracta de donar resposta a aquesta pregunta. Al marge que aquesta és una qüestió que sols es pot respondre des de

l'anàlisi històrica, jo vull parlar-vos avui de la resistència del rei.

Hi ha llocs per a la memòria que es diuen museus. A Mallorca tenim un museu del rei En Jaume a l'aire lliure i que el forma tota l'illa. La creu de Santa Ponça, la creu dels Montcada, el camí dels reis, la plaça de la Conquesta, la plaça Espanya, Cort, les potades d'Alaró, de Santa Maria, de Binissalem, d'Inca, d'Esporles i de Sóller, la cova de Sa Gruta de Manacor, la cadira del rei al Teix, el coll del rei a Calvià, la carrera del rei En Jaume, la pesquera del rei En Jaume, la porta del rei al castell de Capdepera... són les peces d'aquest museu.

Algú pot criticar, amb una gran dosi de raó, que aquest record del rei és rebutjable perquè es sustenta sobre l'anihilació del món musulmà que el va precedir. Des del 1873, quan la primera república, s'introdueix una altra visió de l'annexió catalana de l'illa, i això ha anat a més des que universitaris han entrat a historiar l'islam a Mallorca. No ens oposam a aquestes noves i lúcides interpretacions, ni ressuscitam des del romanticisme o la nostàlgia aquell regne en la mar que fundà Jaume I. Simplement apel·lam, a través d'aquesta figura, a la resistència de la memòria històrica dels mallorquins, una memòria massa fràgil o massa manipulada, i segons com massa buida. La nostra intenció és incitar, a través d'aquest personatge, a la lectura i la discussió històrica. ¿Per què guardam bon record del rei?

Demà passat es tornarà a fer, com cada any, la Festa de l'Estendard, i és a partir d'aquesta commemoració que s'ha mantingut viva la memòria del rei, a partir d'uns actes que amb tota seguretat ja es feien en vida del monarca. El nostre llibre parla sobre una de les parts d'aquesta Festa, sobre el relat exaltat de la presa que ens mostra un rei victoriós, triomfant, gloriós, invencible, just, savi i clement.

Cada any un predicador, instal·lat al davant de la porta de Sant Antoni, feia un discurs combatiu presentant uns musulmans humiliats i una Església entusiasta de l'empresa conquistadora. Aquest va ser el canal per a mantenir la memòria del Conquistador, i sobre aquests sermons, sobre els predicadors que els feien, sobre la devoció mariana del rei, sobre les cròniques i sobre les instàncies de canonització, hem escrit nosaltres aquest llibre amb la sana intenció d'explicar-nos la nostra memòria col·lectiva.

El rei En Jaume és un Alexandre a cavall, un Carlemany imponent, un Artur envoltat de fidels cavallers, però no és sols un prototipus de sobirà feudal, és també, als segles XVI i XVII en caure el feudalisme, un monarca profeta, un protector contra infidels, un fundador en definitiva. I sobre això de la fundació del regne de Mallorca, parla molt encertadament el pròleg de Pere de Montaner per a aquest llibre on ens diu que la noblesa mallorquina tracta sempre de mostrar-se com descendent dels barons que acompanyaren el rei en la conquesta. En arribar al segle XVIII el rei resisteix la pressió dels borbons, i encara que deixa de ser l'invicte rei per tots honorat, passa a ser la figura central d'altres escenaris. A finals del set-cents trobam, tant al continent com aquí, diverses obretes de teatre sobre el rei. Algú pot interpretar això com una desconsideració, però a mi m'interessa destacar que aquesta és una altra forma de popularitzar el monarca. El rei és tan resistent que expulsant-lo dels

salons el que fan és introduir-lo dins els teatres, un teatre on el rei no perd la significació, sinó que la renova com a rei aventurer, valent, femeller, masculí en definitiva.

Al llarg del segle XIX assistim a la resurrecció del rei En Jaume. El primer congrés d'història de la Corona d'Aragó està íntegrament dedicat a ell, i és aquesta historiografia romàntica el que el torna a situar en els orígens de la nacionalitat catalana. Aquesta és una reivindicació que es fa des de Catalunya, des de València i des d'aquí. No hi ha forma d'arraconar-la, i a mesura que avança aquesta centúria trobam el seu nom a places, carrers, hotels i fins i tot el trobam servit a taula com "capó rei En Jaume", i també a

¿ Per què guardam bon record del rei En Jaume?

l'hora del cafè en forma de conyac de bodega mallorquina.

Resisteix fins ara mateix. Una llibreria d'aquesta ciutat, una fundació de Barcelona i una universitat de Castelló han estat batiades amb el seu nom. Aquesta llarga pervivència és el que vol explicar el nostre llibre, i ho feim des de la perspectiva i el compromís d'historiadors i lingüistes d'aquest temps, i en un moment en el qual sabem que les noves generacions poden ser les que arraconin definitivament l'únic mite de la nostra història. Sabem que la història i la societat, moderna i avançada, no s'haurien de construir sobre els mites. Nosaltres el que volem és contribuir a donar-nos i a donar-vos una idea de com era pensat i vist el rei a través d'un suport tan popular com el sermó de la conquesta, datat per primera vegada el 1348.

Per això presentam aquest llibre com un llibre sobre història de la cultura popular, perquè el que volem és fer de la història una eina d'humanització. No fa massa anys, quan jo encara era un jove universitari o un jove professor d'història, ens creïem que molta gent voldria aprendre història, llegir història, pensar la vida amb ajuda de la història. No ha estat així, i jo crec que la responsabilitat és nostra per no haver sabut fer arribar la història als homes i les dones d'avui en dia.

Amb aquest llibre vull recuperar aquella il·lusió de postgraduat, i vull crear addictes a la lectura històrica que és el mateix que dir addictes a la reflexió històrica.

Per això ara faig història de la cultura perquè sovint, historiar la cultura és el camí més dret per introduir en els hàbits de lectura i discussió històrica a col·lectius de cada cop més extensos. Fins ara, l'alta investigació històrica no ha aconseguit difondre els seus resultats més enllà dels col·legues de professió, i tot es queda en ambients universitaris. No es pot deixar al marge el deure social que tenim els historiadors de fer arribar la història a qui realment és el protagonista d'ella: l'home quotidià.

A tot això afegim que el nostre és un país que es pensa no tenir història, i per això creim que es fa necessari que des del camp de la reflexió i difusió de les ciències socials, comencem a donar a conèixer les singularitats i les concomitancies a les que ha donat lloc el nostre devenir històric. Hi ha d'haver alguna manera de fer arribar a tot el conjunt de la població el coneixement històric que els pertany. I el rei, la visió del rei, la utilització del rei, la resistència del rei, l'arraconament del rei són part de la nostra història.

En definitiva, i ja per acabar, la història de la cultura popular ha de servir per comunicar amb els que habitualment no llegeixen història talment com la cultura popular es preocupa d'aquells que fins ara no tenien història. □

Sobre conversos i inquisidors

JAUME SERRA I BARCELÓ

Fa una sèrie de mesos, un conegut periodista mallorquí publicà en un article d'opinió una sèrie de crítiques sobre la història que es fa ara i ací. Segons ell, des de Quadrado (amb l'excepció del Dr. Alvaro Santamaria) a Mallorca no s'havia fet història de qualitat.

El llibre de Mateu Colom *La Inquisició a Mallorca (1488-1578)* és la demostració fefaent de l'errada d'aquest periodista. No sols es tracta d'una publicació modèlica per la seva forma i metodologia, sinó que s'ha d'esser conscient de les enormes dificultats que ha suposat aquesta investigació.

Sols aquelles persones interessades en el nostre passat, que han perdut vista i llargues jornades entre paperum polsós, saben l'enorme dificultat que hi ha per tractar la Inquisició a Mallorca, i especialment els seus primers moments. La dèria liberal del segle passat aconseguí destruir no sols la Casa Negra, sinó també la joia gòtica que era el Convent de Sant Domingo, i lògicament, tota la documentació inquisitorial. Per aquest motiu, sols la localització de les fonts disperses a multitud d'indrets és, per sí mateixa, una tasca encomiable.

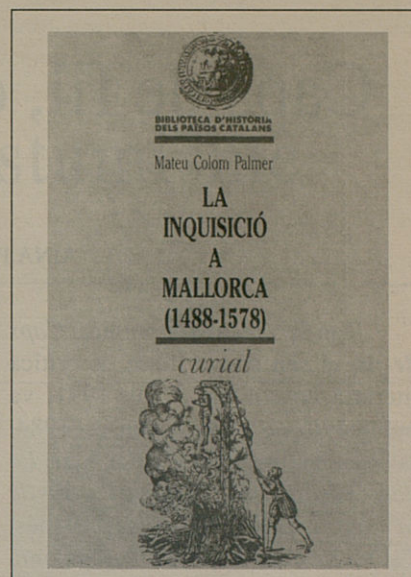
Però també ho és pel tema. El propi Mateu Colom sap (i així ho hem comentat en diverses converses) que la Inquisició és, encara, maleïda. Històricament s'han convertit en els dolents de la pel·lícula, manipulats per uns i altres. Atacats per liberals amb tanta força que no hi ha cap poble que no tenguí un pou d'ànimes, un "inquiridor" amb dret de cuixa, o un conjunt de bubotes provinents de les cremadisses i presons inquisitorials. Emperò els conservadors, a força de defenses a ultrança, d'irracionalitat i de lluita a mort contra qualsevol modificació, no foren menys culpables. Possiblement ells foren tan responsables com els altres a cimentar la

llegenda negra sobre el Sant Ofici. Llegenda que té molts pocs contactes amb la realitat.

De cap manera hem de suposar que els inquisidors i el tribunal fossin bons. Hi ha prou estudis sobre la pedagogia de la por que imposaren per contradir certes postures maximalistes i espanyolistes a ultrança. Emperò, des d'un estricte sentit històric, el Sant Ofici es mostrà, moltes vegades, molt més benèvol que altres tribunals. Es torturava molt menys del que es pot creure. Les sentències a penes capitals foren mínimes i després de llargs i minuciosos processos que a altres tribunals s'haguessin decidit expeditivament... D'aquesta manera, als inexperts els pot sorprendre que, almanco durant el S. XVI i XVII, les persones preferien caure en mans inquisitorials (més benèvoles) que en les de les cúries reials. Lògicament, això en tant que els acusats no fossin conversos del judaïsme. En aquest cas el tribunal es transformava en un rapinyaire que intentava sucar tot el patrimoni dels encausats.

És aquest tribunal el que apareix en les planes de Mateu Colom. Un organisme incipient, dubitatiu, poc arrelat, però amb una tasca ingent i agabelladora. Des del primer moment, el tribunal calà profundament, emperò no sense conflictes. No s'arribà al cas d'Aragó on s'assassinaren inquisidors, però la resistència al nou tribunal a Mallorca no es pot menysprear, especialment en unes terres en què bona part de l'aristocràcia estava emparentada o tenia profundes relacions econòmiques amb persones que, d'una manera més o manco pública, seguien practicant la seva religió i els seus rituals.

Per les planes del llibre s'hi descriuen persones, esdeveniments i càrrecs minuciosament esbrinats. Resta clar

que, a força de voler-se autofinçar, el tribunal mallorquí arremeté contra la classe rica dels conversos, especialment els Pardo tan emparentats amb certes famílies de cavallers i que, contràriament a certes opinions, "infectaren de sang conversa" la major part de la noblesa illenca.

Els Edictes de Gràcia de finals del S. XV i principis del XVI foren agabelladors de persones i hisendes. D'aquesta manera l'obra de Mateu aporta, fins i tot, valuoses pistes sobre les arrels de les Germanies, moviment social en què els conversos (d'un i d'altre costat) hi jugaren un important paper.

D'aquesta manera, i juntament amb les obres de Braustein i Selke, que ja marcaren una època en el terreny històric, i fins i tot la de Fortesa que, malgrat la seva parcialitat, suposà una campanada a la societat mallorquina, el llibre de Mateu Colom passa a ser cabdal per al coneixement del nostre passat. Coneixement que ens ha de permetre, a la llarga, modificar algunes de les postures intransigents del nostre poble de tal manera que, en el futur, sigui de veritat allò que es vol vendre de cara als forans: obert, europeu i tolerant. □

Mateu Colom Palmer: *La Inquisició a Mallorca (1488-1578)*. Biblioteca d'Història dels Països Catalans. Edit. Curial. Barcelona, 1992.

Caps de fil, de Jean Serra

AINA PERELLÓ

Jean Serra acaba de publicar *Caps de fil*, el seu segon llibre de crítica literària en solitari (l'any 1991, va publicar *Ucs literaris*; abans, el 1984, ja havia publicat amb Isidor Marí *La nostra pròpia veu (Història i textos de la literatura de les Pitiüses)*). A més, l'autor ha complementat la seva obra crítica amb una tasca important com a antòleg. En aquesta ocasió, ha reunit els articles que ha anat publicant entre l'estiu de 1991 i l'estiu de 1992 en la premsa diària d'Eivissa i la revista *El Mirall*. Hi ha, també, algunes presentacions de lectures poètiques i algun text espars, com el parlament que va pronunciar amb motiu de la commemoració de la Festa del Llibre

l'abril proppassat. El llibre no és fruit d'un projecte, sinó la concreció d'uns estímuls literaris provocats per l'amistat, l'admiració i la reconeixença. No obstant això, el llibre es completa amb unes versions poètiques d'Eluard, de Celso Emilio Ferreiro i de dos poetes d'expressió castellana, l'un resident a Eivissa i l'altre nat a la mateixa illa: Antonio Colinas i Vicente Valero. Encara, hi ha un espai per al comentari de textos d'autors no-catalans. Tanmateix, aquesta diversitat temàtica està ben estructurada i s'adapta perfectament, sens dubte perquè, tot i que empra la historicitat i la vida de comparació com a procediments crítics, malgrat el risc que implica la

interpretació de la literatura contemporània, la crítica de Jean Serra és personal abans de tot. Val a dir que Jean Serra s'ha avançat a l'homenatge popular que es retrà aviat a Josep M. Llompart, dedicant-li el llibre pel seu alt mestratge. *Caps de fil* ha estat editat per l'Editorial Mediterrània, d'Eivissa. □

Aquells homes dels temps passats, de Joan Abelanet

E.M.

Prosseguint el propòsit de fer conèixer el marc en què s'insereixen els catalans de l'altre costat dels Pirineus, l'Editorial "El Trabucaire" de Perpinyà ha editat ara el llibre *Aquells homes dels temps passats. Prehistòria del País Català*, del professor Joan Abelanet, actual director del Dipòsit Arqueològic Departament

mental dels Pirineus Orientals, conservador del Museu de Talteüll fins el 1990 i autor de gran prestigi en qüestions de prehistòria.

Joan Abelanet mostra en aquest llibre, que conté fotografies, un bon nombre de dibuixos i un quadre sinòptic, l'escenari gairebé complet dels temps prehistòrics des de l'arribada de l'home al Rosselló fins als primers temps de la Història. Es tracta de l'estudi i descripció dels materials descoberts en les minucioses excavacions dels jaciments del Conflent, les valls del Tec i de l'Aglló o les terrasses al·luvials del Tet, acompanyat d'un mapa de la regió. Milers d'objectes,

urnes cineràries, burins, pedres de molins, agulles de cosir, arpons... monuments funeraris, dòlmens, restes d'ocupació humana, coves o hàbitats a l'aire lliure...

De sempre s'ha disposat d'abundants testimoniatges que manifesten l'extraordinària vitalitat del passat històric de les terres catalanes i ara el treball de Joan Abelanet proporciona també precisa i àmplia informació sobre la riquesa prehistòrica. □

Joan Abelanet, *Aquells homes dels temps passats. Prehistòria del País Català*. Editorial El Trabucaire, Col. Història. Perpinyà 1992. 206 pàgs., 1900 ptes.

Dos estudis sobre el costumisme

P.R.B.

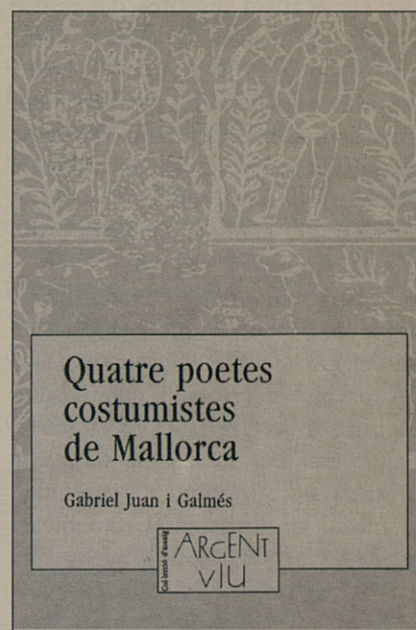
El professor i escriptor Gabriel Juan i Galmés (Manacor 1956) ha publicat recentment dos extensos treballs sobre el costumisme mallorquí: *Quatre poetes costumistes de Mallorca* i "L'ignorància". Aproximació al quadre de costums a Mallorca (s. XIX). Ja abans Gabriel Juan havia tret un article sobre el tema ("La funció de L'ignorància en el costumisme mallorquí") en la *Miscel·lània Joan Gili* (1988) i, en col·laboració amb el malaguanyat Guillem Vidal Oliver, havia publicat les *Poesies* (1985) d'Andreu Parera i Morey, un poeta popular manacorí.

Quatre poetes costumistes de Mallorca consta de dues parts. La primera és un estudi en què Gabriel Juan estudia sobretot els temes de la poesia costumista mallorquina, tot basant-se principalment en els textos apareguts en la revista *L'Ignorància*, i la personalitat i els temes tractats per quatre poetes (o "glosadors") seleccionats: Sebastià Barceló, Andreu Parera, Bartomeu Singala i Antoni Vicenç Santandreu. Gabriel Juan també fa unes consideracions respecte de la mètrica i la rima emprades per aquests autors. La segona part és una antologia que recull algunes de les composicions més interessants d'aquests poetes populars. Cal recordar que l'obra de l'últim es va difondre molt gràcies a la labor de mossèn Alcover, que el va donar a conèixer a Barcelona i publicà les seves *Glosades* (1907; reeditades en 1981). Respecte d'Antoni Vicenç Santandreu seria interessant efectuar una recerca de

material no recollit i que circula dispers en les publicacions periòdiques de l'època.

Dins el número XX de la revista "Estudis Romànics", publicada per l'Institut d'Estudis Catalans, ha aparegut l'altre treball de Gabriel Juan i Galmés: "L'Ignorància". Aproximació al quadre de costums a Mallorca (s. XIX). Tot i que formalment es tracti d'un article, l'extensió d'aquest estudi (més d'un centenar de pàgines) fa que li hàgim de dedicar una considerable atenció. Gabriel Juan comença per estudiar la revista més significativa del costumisme mallorquí sobretot en els aspectes temàtics i ideològics. Aquesta part del seu treball és completada amb tota una sèrie de material que pot ésser ben útil per a aquells que vulguin conèixer algun aspecte d'aquest

corrent de la literatura del XIX. Per exemple, l'anàlisi dels certàmens de "L'Ignorància"; el llistat d'autors i d'articles publicats, en el qual consten els pseudònims emprats; o el resum sinòptic de les informacions, culturals o no, que podem trobar en la revista. Es tracta d'un material presentat d'una manera força didàctica i pràctica, la qual cosa facilita molt la consulta. □

Gabriel Juan i Galmés, *Quatre poetes costumistes de Mallorca*. Pagès editors: Lleida 1992.

Gabriel Juan i Galmés, "L'Ignorància". Aproximació al quadre de costums a Mallorca (s. XIX)". *Estudis Romànics*, volum XX (Barcelona 1987-1991), pp. 437-553.

Occitània-Provença (i 5)

Entre emperadors i papes

MIQUEL FERRÀ I MARTORELL

Ja acabam les fites del nostre viatge, just quan els vents de la tardor arrossegeuen el fullam dels arbres i comencen les primeres tossines. Però no podem sortir d'Occitània-Provença sense visitar aquesta petita Roma dels Papes francesos que és Avinyó i aquella altra petita Roma de la Gàlia que és Nîmes.

Avinyó ens rep trista, mal-humorada, a cop de ploviscada, amb un cel grisenc que posa una nota de foscors als carrerons i que retalla, ombriu, el Castell dels Successors de Sant Pere. Per manca de temps la nostra visita serà breu. Contemplam la façana de la catedral romànica i anam directament al palau que de 1305 a 1378 fou residència dels papes i de 1378 a 1408 dels anti-papes, així doncs, un llarg període de la història de l'Església.

El palau és, efectivament, una fortalesa de l'edat mitjana amb una gran torre de l'homenatge, muralles, torrellons per als sentinelles, nombrosos arcs cecs de dibuix ogival, finestres gòtiques i una porta murada d'accés entre dues torres enllestides de pinacles. Llavors el cloquer per damunt de les teulades i a un cantó de la torre de l'homenatge un grup escultòric que reproduïx el calvari. El riu Rona deixa sentir prop d'aquí la remor de les seves aigües que altre temps devien estar ben beneïdes...

Pens amb tot el que significà aquest indret dins aquella moguda tragèdia dels reis "independents" de Mallorca, quan foren precisament les gestions del Papa d'Avinyó l'any 1298 que retornaren a Jaume II els territoris que els seu nebot Alfons III li havia pres...

El famós pont d'Avinyó que es troba fins i tot present a la música popular. Si hem de creure el que diu la cançó, sobre aquesta obra d'enginyeria medieval hi ballaven el "ball rodó", semblant a la sardana i hi participaven tots els gremis de la ciutat: "Sur le pont d'Avignon, on y danse, on y danse / sur le pont d'Avignon, on y danse tout en rond."

Però hem de marxar, no sense abans recórrer patis, claustres, sales i salons, sense poder aprofundir en les imatges pictòriques i escultòriques, mobles i detalls decoratius que trobam a cada passa.

Un parell d'hores després arribam a Nîmes, quan el temps ja ha escampat i tot se'ns mostra més clar. Una panxada de monuments ens espera. Davallam dels autocars a l'avinguda Feuchères i anam a peu fins a l'Esplanada. L'avinguda Feuchères és un llarguíssim passeig

cobert per les voltes dels arbres, un autèntic bosc arrenglerat, amb botigues de tota mena a cada vora. L'Esplanada no es queda enrere en aquesta exhibició d'arbram atapeït que té, en el seu centre, una bella font que aprofitam com a teló de fons per a fer fotografies.

Dues passes més i hem arribat a l'amfiteatre romà, obra magníficament conservada, circ colossal de belles arcades, i, ja dintre, la majestuositat de les grades de pedra blanca que l'aigua del cel neteja segurament ben sovint.

Des dels escalons més enlairats podem dominar una ampla perspectiva de tota la ciutat. Localitzam altres monuments en la distància: la Torre-Magna entre pins i xiprers, allà lluny... La catedral, de campanar gòtic i arquitectura de castell... La Maison Carrée, aixecada l'any 20 abans de Crist i que l'emperador Agrippa dedicà als néts d'August, Caius i Lucius César, prínceps de la joventut... Aquí, en aquest temple, avui museu, podem admirar un cap de bronze, el cos en marbre d'una ballarina i altres curiosos personatges d'aquella Roma dominadora.

Però és clar que l'ànima de Nîmes és l'amfiteatre, les sorres on els gladiadors s'hi jugaven la vida i dels quals n'ha restat el record en diverses esteles funeràries... Llegim del llatí: "Aquí reposa el gladiador Columbus, de la colla de Serenus, de nacionalitat aduana, que morí a l'edat de vint-i-cinc anys, havent-li dedicat aquest monument la seva muller Sperata..."

I més enllà en veim una altra dedicada al "retiari" Pompeu, nadiu de Viena, nou vegades vitoriós, que morí també a l'edat de vint-i-cinc anys i al qual la seva dona Optata dedicà l'estela...

Llavors, abans que ens agafi l'hora foscant, passejam pels jardins de la Fontana, on balustrades i escultures, cignes que neden en els estanys i arbres que l'ombregen del tot, rebem sensacions de fonda serenitat. Nímfes de pedra, canals d'aigües clares, fonts amb figures mitològiques...

Ja ben a la tarda, entrant ja la fosca, dedicam una estona a visitar l'església de Sant Pau, neo-romànic del XIX, dintre de la qual admiram una pintura d'Hipòlit Flandrin titulada "la processó dels màrtirs".

Aleshores em vaig fer una pregunta: el nostre Ramon Llull passà per aquí? Observà, potser, totes aquestes glòries romanes vençudes pel temps? És ben possible encara que

només tenguem constància del seu pas per Montpeller, Perpinyà, Lió... Però ja que va fer dos cops el camí de Gènova i Nîmes i es trobava en aquella ruta, no seria gens estrany que el nostre Doctor Il·luminat s'hagués espolsat la sorra de les sandàlies assegut en els escalons del temple de Diana per a refrescar després els peus de gran caminador dins les aigües d'algun d'aquests canals i torrents...

Els autocars ens recullen precisament al "Quai de la Fontaine", prop d'un canal vorejat d'oms que deixen caure el ressec fullam sobre les aigües. És preciós!

Marxam a la fi quan ja la fosca negra s'escampa pels camps dels afores. Una senyora, al meu costat, contempla les reproduccions romanes de terrissa que ha adquirit en una de les botigues de l'avinguda Feuchères. Veig una petita àmfora, una làmpara d'oli, un Agrippa coronat de llorer...

El meu viatge s'acaba. Demà he de retornar a Mallorca... □

APRENDRE ALEMANY A REGENSBURG HORIZONTE

L'Institut que desenvolupa l'alemany com a llengua estrangera per a adults.

La base essencial del treball de HORIZONTE és:
- el desenvolupament de la capacitat comunicativa dels participants
- la introducció en el medi de vida alemany

L'ensenyament i el mètode

- grups reduïts, amb membres de diferents nacionalitats
- un ambient agradable, personal i creatiu per a l'ensenyament
- cursos a partir de principis pedagògics moderns
- un mètode d'ensenyament que combina elements comunicatius, cognitius, d'espontaneïtat i d'entreteniment
- un equip de professionals qualificats, amb experiència, al vostre servei durant i després de les hores de classe
- l'escola està localitzada en el centre històric de Regensburg

Cursos

El curs s'ha pensat per a 4 setmanes, però també podeu fer reserves per 2 o 8 setmanes. El curs té una durada de 20 hores de classe

setmanals que s'imparteixen als matins, de les 9.00 a les 12.30h.

Nivells: Curs bàsic 2, curs bàsic 3, curs mitjà, curs superior.

Nombre de participants: Entre 4 i 8 per classe; durant els mesos de juliol, agost i setembre, fins a un màxim de 12.

Altres activitats: La informació que hem rebut d'aquest Institut ofereix un ampli programa d'activitats paral·leles: visites a la ciutat, conferències sobre literatura alemanya i situació política, cinema, excursions...

Cursets especials: Alemany empresarial, literatura alemanya, programació de l'aprenentatge per ordinador...

Preus

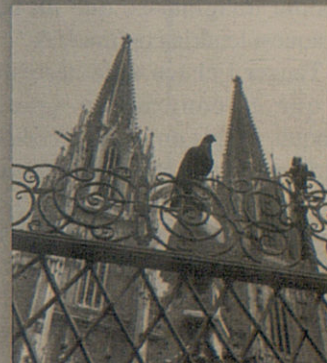
Són diversos, d'acord amb els temes i setmanes, que s'expliquen detalladament en un programa redactat totalment en català per a possibles alumnes catalanoparlants i que els interessats poden consultar a la redacció d'EL MIRALL. A manera d'exemple: 4 setmanes, 1480 DM; 2 setmanes, 790 DM. Cursos intensius: 4 setmanes, 2880 DM; 2 setmanes, 1540 DM.

Informació directa: Podeu sol·licitar-la a HORIZONTE, Rote Hahngasse, 12. D-8400 Regensburg. (Tel. (0)941 57207; Fax. (0)941 562862.)

REGENSBURG

Erleben Sie
eine alte Stadt

Els Col·loquis de Tànger

JAUME BOVER

El zoc de Tànger.

Dins el pobre panorama cultural de la ciutat de Tànger se celebra des de fa tres anys un *Rencontre scientifique* que és l'excepció a la regla. Quan es feu el primer ningú no podia imaginar-se que un acte com aquest tendria continuació.

Tànger i el seu mite necessiten que es congriassin aquests col·loquis anuals on els especialistes més diversos de tot el món aporten les seves visions suggerents per tal de comprendre i difondre encara més el mite d'aquesta ciutat tan peculiar i única.

El primer col·loqui (1990) fou dedicat a la singular història de la ciutat des de 1800 a la Independència. El segon (1991) tractà el fasci-

nant tema de Tànger com a espai imaginari; i el darrer (1992), suara clausurat, ha estat consagrat a l'espai, l'economia i la societat.

Del primer es publicaren les comunicacions (1). Del segon acaba de distribuir-se una selecció de les comunicacions (2). Algunes, que al meu criteri foren molt interessants (decoració orientalista, Tànger a la literatura hispanoamericana, etc.), no s'hi han inclòs per raons que desconec. El volum conté estudis força captivadors sobre l'obra de Paul Morand, Tahar Ben Jellous, Paul Bowles, la Beat Generation, Juan Goytisolo, la generació del 27, Henri Matisse, els orientalistes, Eugène Delacroix, Rbati, etc., sense oblidar

les pel·lícules de tot tipus i la imatge de Tànger en el NO.DO. Del darrer col·loqui es repartí entre els assistents un opuscle amb els resums de les comunicacions (3). Destaquen els aspectes dedicats al medi ambient, població i espai urbà, turisme, recursos hidràulics, el port, la zona franca, el futur enllaç sobre l'Estret de Gibraltar, el pla d'urbanisme Anteo de 1948, etc.

L'actuació de mallorquins, catalans i valencians a Tànger no ha estat encara tractada en cap encounter. I temes no en manquen com és ara l'estada de Juli Ramis, Joan March i el seu imperi, Antoni Gaudí, el Marquès de Comillas, els exiliats catalans (Josep Pedrol Rius, Josep Andreu Abelló, i tants d'altres), els contrabandistes mallorquins, l'emigració balear, l'acció de les ordres religioses especialment les Missioneres Franciscanes catalanes, i els frares franciscans valencians, etc. Tal vegada a una propera reunió qualcú s'anirà a recordar el nostre pas per aquesta ciutat insòlita. □

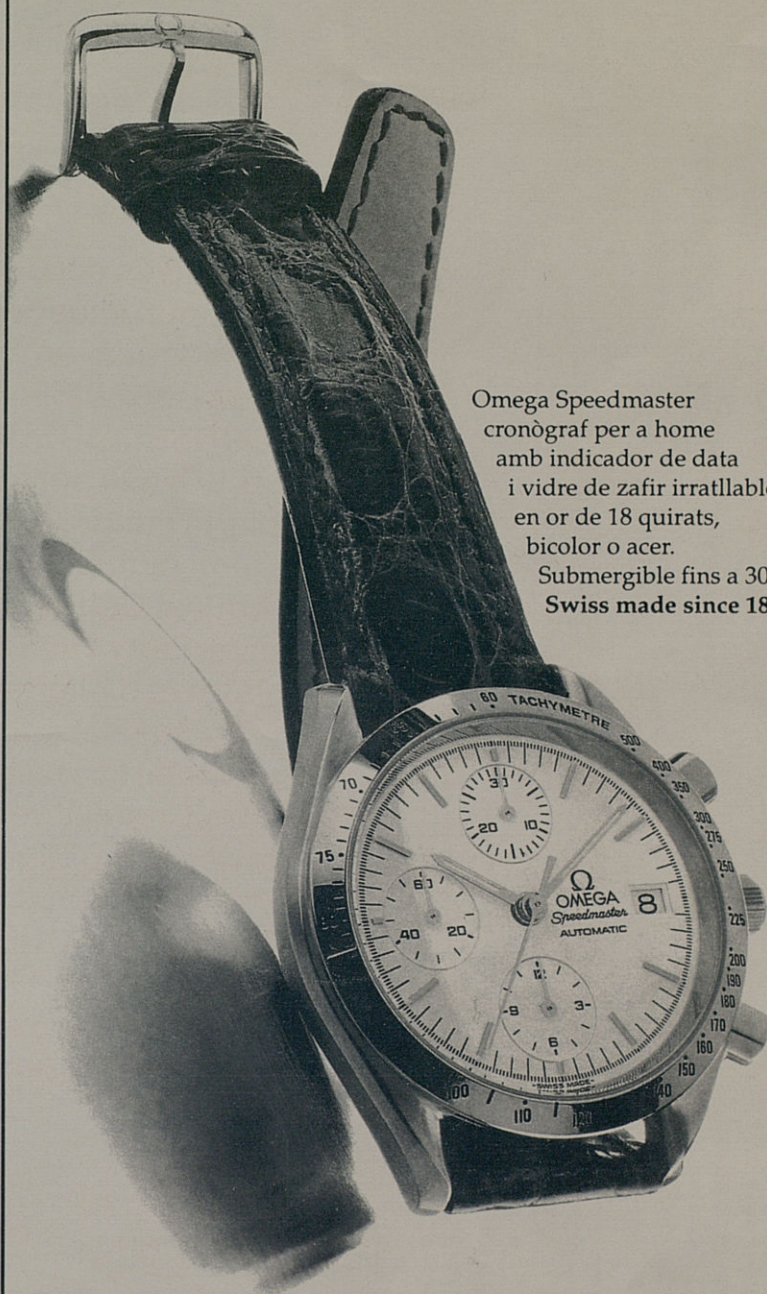
Notes

Rencontre scientifique de Tanger (1er: 1990). Tanger 1800-1956: contribution à l'histoire récente du Maroc. Rabat: Université Mohammed V; Tanger: École Sup. Roi Fahd de Traduction, 1991.

Rencontre scientifique de Tanger (2e: 1991). Tanger: espace imaginaire. Rabat: Université Mohammed V; Tanger: École Sup. Roi Fahd de Traduction, 1992.

Rencontre scientifique de Tanger (3e: 1992). Tanger: espace, économie, société. Rabat: Université Mohammed V; Tanger: École Sup. Roi Fahd de Traduction, 1992 (Resums).

Per a mesurar la intensitat de la vida

Omega Speedmaster
cronògraf per a home
amb indicador de data
i vidre de zafir irratllable
en or de 18 quirats,
bicolor o acer.
Submergible fins a 30 m.
Swiss made since 1848.

**Ω
OMEGA**
The sign of excellence

Relojería Española

FUNDADA EN 1885

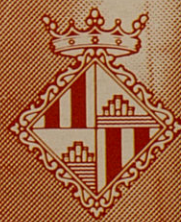
C/ COLON, 12 - TELS. 72 15 63-72 43 44
07001 PALMA DE MALLORCA

FEIM FEINA PER POSAR LA CULTURA A L'ABAST DE TOTHOM

A través del Centre
Coordinador de
Biblioteques i amb la seva
xarxa de 52 biblioteques,
el **CONSELL INSULAR DE
MALLORCA** apropa, dia a
dia, la cultura a tots els
ciutadans.

Aquest Centre, que va
nèixer l'any 1985 amb tan
sols onze biblioteques, en
l'actualitat cobreix
gairebé la totalitat de
l'àmbit insular, refermant
la decidida voluntat i la
tasca continuada del
**CONSELL INSULAR DE
MALLORCA** a l'hora de
posar la cultura a l'abast
de tothom.

**CONSELL INSULAR
DE MALLORCA**